

PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U SPLITU

Prof. dr. sc. Damir Aviani

PREKRŠAJNO PRAVO

Drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje

Split, 2009.

PREDGOVOR

Drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje knjige *Prekršajno pravo* svojim sadržajem je, jednako kao i prvo izdanje, pod naslovom *Prekršajno pravo* s podnaslovom *Upravno kazнено pravo* usmjereno upoznavanju kaznenopravne djelatnosti uprave. Motiv za pisanje ove knjige je taj što od donošenja novog Prekršajnog zakona 2007. godine, kojim je promijenjena dotadašnja regulativa materije prekršaja, studenti nemaju dostatnu literaturu za pripremanje dijela kolegija Upravno pravo na dodiplomskom pravnom studiju, odnosno dijela kolegija Upravno procesno pravo na stručnom, upravnom studiju u Hrvatskoj. Iz tog razloga, knjiga je prvenstveno namijenjena studentima pravnih fakulteta ali i studentima svih ostalih visokoškolskih institucija na kojima se Upravno pravo, kao jedna od temeljnih pravnih disciplina izučava.

Osim toga, knjiga sadrži i kazalo pojmova, čime se bitno olakšava snalaženje u sadržaju knjige. Pojmovi se traže prema brojkama na rubu (margini) stranice.

U Splitu, 1. rujna 2009. godine

D.A.

K A Z A L O

I. UVOD

1. Općenito o normiranju prekršaja
2. Razvoj normiranja prekršaja u Hrvatskoj
3. Prekršajno pravo

II. MATERIJALNO PREKRŠAJNO PRAVO

1. Prekršajno zakonodavstvo
 - a) Načelo zakonitosti
 - b) Obvezna primjena blažeg zakona
 - c) Propisivanje prekršaja i prekršajnopравnih sankcija
 - d) Prostorno (teritorijalno) važenje propisa o prekršajima
 - e) Nemogućnost primjene prekršajnog prava
2. Prekršaj
 - a) Pojam prekršaja
 - b) Vrste prekršaja
 - c) Vrijeme i mjesto počinjenja prekršaja
 - d) Protupravnost i isključenje protupravnosti
 - d.a) Nužna obrana
 - d.b) Krajnja nužda
 - d.c) Sila ili prijetnja
 - e) Pokušaj
 - f) Sudioništvo
 - g) Stjecaj prekršaja
3. Krivnja
 - a) Načelo krivnje
 - b) Ubrojivost
 - c) Namjera i nehaj
 - d) Svijest o protupravnosti djela
4. Prekršajnopравne sankcije
 - a) Vrste prekršajnopравnih sankcija
 - b) Opća svrha prekršajnopравnih sankcija
 - c) Kazne

- c.a) Novčana kazna
 - c.b) Kazna zatvora
 - d) Mjere upozorenja
 - e) Zaštitne mjere
 - f) Odgojne mjere
- 5. Primjena prekršajnopравnih sankcija
 - a) Izbor vrste i mjere kazne
 - b) Prisilna naplata i zamjena novčane kazne
 - c) Ublažavanje kazne
- 6. Primjena prekršajnog prava prema правним osobama i s njom izjednačenim subjektima
- 7. Primjena materijalnopравnih odredbi Prekršajnog zakona prema maloljetnim počiniteljima prekršaja
- 8. Oduzimanje imovinske koristi, rehabilitacija, podaci iz prekršajne evidencije i pravne posljedice osude
 - a) Oduzimanje imovinske koristi
 - b) Pravne posljedice osude, rehabilitacija i brisanje odluke o prekršaju
 - c) Podaci iz prekršajne evidencije

III. PREKRŠAJNI POSTUPAK

1. Temeljna svrha postupovnih odredbi
2. Temeljna načela prekršajnog postupka
 - a) Pretpostavka okrivljenikove nedužnosti
 - b) Pravo okrivljenika na obranu
 - c) Prava uhićene ili zadržane osobe
 - d) Načelo uporabe hrvatskog jezika i latiničnog pisma u postupku
 - e) Dužnost utvrđivanja svih važnih činjenica
 - f) Načelo ekonomičnosti postupka i spriječavanje zlouporabe prava iz Prekršajnog zakona
 - g) Načelo nezakovitosti dokaza
 - h) Načelo pouke o pravima u postupku
3. Prethodno pitanje
4. Nadležnost sudova i tijela državne uprave
 - a) Stvarna nadležnost
 - b) Mjesna nadležnost

- c) Prijenos (delegacija) nadležnosti
 - d) Nenadležnost i sukob nadležnosti
- 5. Izuzeće
- 6. Subjekti prekršajnog postupka
 - a) Stranke i sudionici u postupku
 - b) Ovlašteni tužitelj
 - b.a) Državni odvjetnik
 - b.b) Tijelo državne uprave i pravna osoba s javnim ovlastima
 - b.c) Oštećenik tužitelj
 - c) Okrivljenik
 - d) Branitelj
- 7. Podnesci, zapisnici, razgledavanje spisa i dostava
 - a) Podnesci
 - b) Zapisnici
 - c) Razgledavanje spisa
 - d) Dostava
- 8. Rokovi i povrat u prijašnje stanje
- 9. Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika i uspješno provođenje prekršajnog postupka
 - a) Pozivanje
 - b) Dovođenje
 - c) Mjere opreza
 - d) Jamstvo
 - e) Uhićenje
 - f) Zadržavanje
 - g) Potraga i tjeratica
- 10. Troškovi prekršajnog postupka
 - a) Sadržaj troškova postupka
 - b) Obveznik plaćanja troškova postupka
 - c) Odlučivanje o troškovima
- 11. Izvidi prekršaja i prikupljanje dokaza u provođenju nadzora
- 12. Prekršajni postupak u prvom stupnju
 - a) Pokretanje prekršajnog postupka i pripreme za glavnu raspravu

- a.a) Sadržaj optužnog prijedloga
- a.b) Ispitivanje optužnog prijedloga

13. Tijek postupka

- a) Određivanje glavne rasprave
- b) Javnost glavne rasprave
- c) Početak glavne rasprave i red izvođenja dokaza
- d) Pravo predlaganja dokaza i završni govor stranaka
- e) Imovinskopravni zahtjevi
- f) Odluke u prekršajnom postupku

14. Presuda

- a) Presuda kojom se tužba odbija
- b) Presuda kojom se okrivljenik oslobađa od optužbe
- c) Presuda kojom se okrivljenik proglašava krivim
- d) Izrada i dostava pisane presude
- e) Sadržaj presude

15. Prekršajni postupak pred tijelima državne uprave

- a) Primjena propisa o vođenju postupka
- b) Pokretanje prekršajnog postupka
- c) Vođenje postupka
- d) Odluke o prekršaju

16. Žalba

- a) Ovlaštenici za podnošenje žalbe
- b) Rok za žalbu
- c) Sadržaj žalbe
- d) Žalbene osnove
- e) Rad prvostupanjskog suda ili tijela državne uprave u povodu žalbe
- f) Rad drugostupanjskog suda u povodu žalbe

17. Izvanredni pravni lijekovi

- a) Obnova postupka
- b) Zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne
- c) Zahtjev za zaštitu zakonitosti

18. Posebni postupci

- a) Žurni postupak

- b) Postupak prema maloljetnim počiniteljima prekršaja
- 19. Prekršajni nalog
 - a) Opći uvjeti izdavanja prekršajnog naloga
 - b) Ovlaštenici za izdavanje prekršajnog naloga
 - c) Sadržaj prekršajnog naloga
 - d) Prigovor protiv prekršajnog naloga
- 20. Obvezni prekršajni nalog
 - a) Prigovor protiv obveznog prekršajnog naloga
 - b) Prethodni postupak po prigovoru i odlučivanje o prigovoru
- 21. Naplata novčane kazne na mjestu počinjenja prekršaja
- 22. Izvršenje odluka o prekršaju i izvršenje zaštitnih mjera,
 - a) Postupak za izvršenje kazne zatvora
 - b) Postupak za izvršenje novčane kazne

KAZALO POJMOVA

PREGLED VAŽNIJE LITERATURE I PRAVNIH IZVORA

I. UVOD

1. OPĆENITO O NORMIRANJU PREKRŠAJA

1. Prekršaji su povrede javnog poretka, društvene discipline ili druge društvene vrijednosti koje nisu zaštićene Kaznenim zakonom ili drugim zakonima kojima se propisuju kaznena djela. U tom smislu, prekršaji su, prvo, povrede određenih pravnih normi kojima se zabranjuje ili nalaže određeno ponašanje. Prekršaji su ujedno i povrede društvene discipline ili drugih društvenih vrijednosti. Propisivanje određene povrede društvene discipline ili drugih vrijednosti kao prekršaj ima za svrhu otklanjanja mogućnosti ugrožavanja sigurnosti ljudi i imovine, nesmetano obavljanje gospodarskih, kulturnih i drugih društvenih djelatnosti, miran suživot. Obveza poštivanja društvene discipline i drugih društvenih vrijednosti jest obveza koja se mora ispunjavati u civiliziranom i na pravu zasnovanom društvu. Za takva protupravna ponašanja propisuju se i prekršajnopravne sankcije koje se, pod određenim uvjetima izriču počiniteljima prekršaja.

Prekršaj je vrsta protupravnog i kažnjivog djela koje se razlikuje od ostalih protupravnih i kažnjivih djela, poglavito od kaznenog djela. Premda takva konstatacija u teoriji nije sporna, ipak je bilo teorijskih prijedora o tome u čemu je razlika između ta dva kažnjiva djela. U kaznenopravnoj literaturi, osobito u starijoj njemačkoj teoriji, bilo je pokušaja da se utvrdi materijalna (kvalitativna) razlika. Tvrdilo se, primjerice, da kazneno djelo znači povredu naročito vrijednog pravnog dobra, a da je prekršaj samo delikt neposlušnosti, protupropisno postupanje.¹ Kvalitativno razlikovanje prekršaja i kaznenog djela odgovaralo je potrebama starog policijskog prava, gdje se načelno kažnjavala svaka neposlušnost autoritarnom propisu i gdje u prekršajnom pravu nije važno načelo *nullum crimen nulla poena sine lege*.

Prihvatanje načela zakonitosti u prekršajnom pravu, tj. načela da se za prekršaj može kazniti samo za djelo unaprijed predviđeno pravnom normom kao prekršaj i samo sankcijom koja je unaprijed propisana za određeni prekršaj, rezultiralo je posljedicom da je razlika između kaznenih djela i prekršaja samo formalna (kvantitativna). Činjenica je da su prekršaji blaže povrede određenih društvenih vrijednosti od kaznenih djela i da ih prati blaža društvena osuda (tj. blaža sankcija), nego kod kaznenog djela. Zbog toga se pravi razlika u propisima kojima se mogu propisivati ta kažnjiva djela, u tijelima koja provedu postupke, u procesnim pravilima, sankcijama koje se izriču, u načinu izvršenja sankcija i sl.

Razgraničenje između kaznenog djela i prekršaja čini u modernim pravnim državama zakonodavac određujući koja djela su kaznena djela a koja, pak, prekršaji. Drugim riječima, zakonodavac određuje koje društvene vrijednosti će štiti kaznenim pravom, a koje prekršajnim pravom. Zbog različitih momenata svrhovitosti, kojih se drži zakonodavac u pojedinom momentu, moguće je da dođe do promjene u određivanju koje kažnjivo djelo je kazneno djelo a koje prekršaj.

¹ Materijalno razlikovanje kaznenog djela i prekršaja svojedobno u Njemačkoj, tvrdi Krbek, imalo veće značenje zbog izričitog normiranja Pruskog općezemaljskog prava da kriminalni delikt vrijeđa pravno dobro, dok ga policijski prekršaj samo izvrgava opasnosti. Međutim, njemački kazneni zakon iz 1871. napustio materijalno razlikovanje između „kriminalnog“ i „administrativnog“ delikta. Navedeno prema: Krbek, I., Pravo jugoslavenske javne uprave, III knjiga, Birozavod, Zagreb, 1962., str. 219.

Osnovno pitanje koje se u svezi pravnom regulativom prekršaja postavlja jest da li kažnjavanje za prekršaj, kao blažih i manje opasnih djela treba ostaviti sudovima u sudskom postupku ili ih prepustiti državnoj upravi u posebnom postupku. Različite države i u različitim vremenima različito su odgovarale na to pitanje. Kao argument za posebno upravno kažnjavanje isticana je uska povezanost prekršaja s većim dijelom upravnog prava. Prekršaji su uglavnom predstavljali povrede onih propisa koji pripadaju upravnom pravu kao grani pravnog sustava.

2. RAZVOJ NORMIRANJA PREKRŠAJA U HRVATSKOJ

2. Premda se početna pravna regulacija materije prekršaja na području sadašnje Hrvatske može naći još u srednjovjekovnim statutima primorskih gradova, kodifikacija prekršajnog prava datira iz 1947. godine, dakle, neposredno nakon Drugog svjetskog rata. Naime, te je godine prvi put donesen Osnovni zakon o prekršajima. Njega je u cijelosti zamijenio Osnovni zakon o prekršajima iz 1951. godine.² Može se reći da su oba osnovna zakona predstavljali kodeks općeg materijalnog prekršajnog prava te postupovnog prekršajnog prava nazivajući prekršajni postupak «administrativno-kaznenim postupkom», a prekršajne sankcije «administrativnim kaznama i zaštitnim mjerama». Ova terminologija je napuštena 1965. godine izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima.

Međutim, ta kodifikacija prekršajnog prava, odnosno prema zakonskoj terminologiji, administrativno-kaznenog prava, nije obuhvatila pojedine prekršaje, koji se i dalje određuju propisima o pojedinim upravnim materijama. Zbog velikog broja posebnih prekršaja i njihove velike raznolikosti, materija posebnog prekršajnog prava nije kodificirana. Takva kodifikacija posebnog dijela prekršaja nije ni moguća, barem ne onako kako je to učinjeno u kaznenom pravu. Ipak i u području prekršaja poželjno je sistematiziranje i grupiranje propisa koji daju obilježja pojedinih prekršaja i propisuju prekršajnopravne sankcije za njih.

Poslije donošenja Ustavnih amandmana 1971. godine prestao je važiti Osnovni zakon o prekršajima osim odredaba koje su se odnosile na prekršaje po kojima su postupak vodili tadašnji savezni organi. Reguliranje materije prekršaja, tim je Ustavnim amandmanima prešlo u nadležnost tadašnjih republika i pokrajina. U Hrvatskoj je 1973. godine donesen Zakon o prekršajima.³

Taj je zakon sadržavao materijalnopravne odredbe, prekršajni postupak, odredbe o izvršenju rješenja o prekršaju i odredbe o tijelima za vođenje prekršajnog postupka i odlučivanje. Određujući u organizacijsko-statusnim odredbama suce za prekršaje kao samostalna tijela društveno-političkih zajednica, koja su neovisna u obavljanju svoje funkcije, zakon je usvojio načelo akuzatornosti, odvajajući funkciju prekršajnog gonjenja od funkcije suđenja. Ovime je zakon izdvojio prekršaje iz upravne domene, ali u tome nije bio dosljedan do kraja, jer je ostavio mogućnost da u određenim pravnim područjima tijela uprave mogu voditi prekršajni postupak.

² Osnovni zakon o prekršajima iz 1947. godine objavljen u „Sl. listu FNRJ“, br. 107/47., a Osnovni zakon o prekršajima iz 1951. godine objavljen je u „Sl. listu FNRJ“, br. 46/51. Mijenjan je i dopunjavan u nekoliko navrata: 1955., 1958., 1965. i 1967. godine

³ Ovaj zakon objavljen je u „Narodnim novinama“, br. 2/73.

Pri tome, suci za prekršaje ipak formalno-organizacijski nisu bili dio sudbene vlasti, premda je bilo nejasno jesu li su onda bili dio upravne (izvršne) vlasti.

Godine 1995. donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima⁴ kojim su osnovani prekršajni sudovi i Visoki prekršajni sud kao tjela državne vlasti koja sudbenu vlast obavljaju samostalno i neovisno kao posebni sudovi za pravno područje prekršajnog kažnjavanja i drugih prekršajnih sankcija. Prekršajni sudovi vode prekršajne postupke ako posebnim zakonom nije predviđena nadležnost drugih tijela.

Reforma prekršajnog prava nastavljena je 2002. godine donošenjem Zakona o prekršajima, kojim je zaokružena cjelokupna reforma kaznenog zakonodavstva u širem smislu te riječi.

Donošenje tog zakona trebalo je zadovoljiti nekoliko bitnih ciljeva.

Prvo, potpunu usklađenost s odredbama Ustava Republike Hrvatske. Drugo, da materija prekršaja bude usaglašena s odgovarajućim međunarodnopravnim dokumentima, a posebno s Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. godine⁵. Posebno je Zakon o prekršajima trebalo uskladiti s čl. 6. te Konvencije o pravu na pravično suđenje. Treće, novim Zakonom o prekršajima trebalo je ostvariti kako internu tako i eksternu koherentnost prekršajnog prava, te njegovu modernizaciju sukladno iskustvima Hrvatske i razvijenih demokratskih država osobito članica Europske unije.

Polazeći od takvih ciljeva, Hrvatski sabor je na svojoj sjednici od 11. srpnja 2002. godine donio novi Zakon o prekršajima.⁶ Tim je zakonom cjelovito uređen opći dio materijalnog prekršajnog prava, te u potpunosti normiran prekršajni postupak. Petogodišnja primjena tog Zakona u praksi ukazala je na određene njegove slabosti. Zbog toga je Hrvatski sabor donio u listopadu 2007. godine Prekršajni zakon kojim je stupanjem na snagu prestao važiti Zakon o prekršajima iz 2002. godine sa svim njegovim izmjenama i dopunama.⁷

Prekršajni zakon, kao ni raniji zakoni o prekršajima, nema posebni dio. Opisi pojedinih prekršaja nalaze se u brojnim zakonima i drugim propisima, kao povrede određenih propisanih prava i dužnosti. Za takve povrede obično se u posebnom dijelu propisa izdvajaju kaznene odredbe odgovarajuće prekršajne sankcije. Zbog brojnosti takvih posebnih prekršaja, kao što je već rečeno, znatno je otežana ako ne i nemoguća kodifikacija posebnog dijela materijalnog prekršajnog prava.

⁴ Objavljen je u „Narodnim novinama“, br. 33/95.

⁵ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Rim, 4. studenoga 1950.), te Protokol br. 1 (Pariz, 20. ožujka 1952.), protokol br. 4 (Strasbourg, 16. rujna 1963.), Protokol br. 6 (Strasbourg, 28. travnja 1983.) i Protokol br. 7 (Strasbourg, 22. studenog 1984.) uz tu Konvenciju (pročišćeni tekst), Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 6/99., 8/99. (ispr.).

⁶ Narodne novine, br. 88/02., stupio na snagu 1. listopada 2002. Izmjene i dopune Zakona o prekršajima objavljene su u Narodnim novinama, br. 122/02. i 105/04. (u daljnjem tekstu Zakon o prekršajima)

⁷ Prekršajni zakon objavljen je u „Narodnim novinama“, br. 107/2007., a stupio je na snagu 1. siječnja 2008. godine.

3. PREKRŠAJNO PRAVO

3. Nameće se pitanje je li moguće govoriti o Prekršajnom pravu kao posebnoj pravnoj disciplini, ili pak prekršajnu materiju tretirati u okviru neke druge pravne discipline, prvenstveno u okviru Upravnog prava odnosno Kaznenog prava. Tradicionalno se u Hrvatskoj, a i šire, materija prekršaja izučava u okviru Upravnog prava.⁸ Razloga je za to nekoliko. Prekršaji se određuju kao povrede javnog poretka odnosno društvene discipline ili druge društvene vrijednosti koje nisu zaštićene Kaznenim zakonom i drugim zakonom u kojima su propisana kaznena djela. Ako te društvene vrijednosti (javni poredak, društvena disciplina i dr.) nisu zaštićene zakonima kojima se propisuju kaznena djela, onda ni materija prekršaja ne može biti dio kaznenopravne materije u užem smislu te riječi. Prekršaji se propisuju kao povrede onih zakona ili drugih propisa izvršenje kojih, u pravilu, spada u nadležnost uprave. Pojam „javni poredak“ u određenju prekršaja obuhvaća disciplinu građana odnosno pravnih osoba u području javnog reda i mira, carina, poreza, sigurnosti prometa, zdravstva, obrazovanja, obrta, elektroenergetskoj djelatnosti, komunalnoj djelatnosti, ali i u brojnim drugim područjima u kojima baš uprava ima naležnosti u materiji prekršaja, bilo da provodi prekršajni postupak i donosi odluku o prekršaju, bilo da obavlja samo određene radnje u prekršajnom postupku pred prekršajnim sudovima. Pored toga, propisima o prekršajnom postupku uređuje se i način kaznenog postupanja uprave, koji ona ima veće ili manje specifičnosti u odnosu na postupanje prekršajnog suda kada vodi prekršajni postupak.

Zakonom o prekršajima iz 2002. godine, te novim Prekršajnim zakonom iz 2007. godine napravljen veliki korak ka izdvajanju prekršajnog prava iz upravnog prava. Zbog kvalitativnih sličnosti kaznenih djela i prekršaja, što su oba djela kažnjiva, to se i prekršajno pravo može posmatrati kao dio kaznenog prava u širem smislu.⁹

Međutim, još uvijek se posebnim zakonima određuje nadležnost upravnih tijela, u određenoj materiji samo u prvom stupnju, a u nekima čak u oba stupnja. Nadležnost upravnih tijela za vođenje prekršajnih postupaka i izricanje prekršajne sankcije nije samo specifičnost hrvatskoga prava. U državama članicama Europske unije pokazuje se čak tendencija širenja područja kaznenog djelovanja uprave i to prvo s fiskalnog područja na područje sigurnosti prometa, mass-media, socijalne sigurnosti, tržišnog natjecanja, telekomunikacija i mnogih drugih područja.¹⁰ To se opravdava potrebom bržeg djelovanja u specifičnim upravnim područjima za što je uprava bolje rješenje od preopterećenih sudova. Zbog toga Prekršajni zakonom posebno regulira postupak pred tijelima državne uprave. Isto tako, tijela državne uprave imaju ovlasti i dužnosti kod provođenja određenih procesnih radnji i u slučajevima nadležnosti suda za prekršaje (npr. ispitivanje osumnjičenika i svjedoka, očevid, pretraga i druge izvidne radnje). Tome se može pridodati ovlasti upravnih tijela za donošenje prekršajnog naloga, pri izvršenju prekršajnih sankcija i dr. To su razlozi zbog čega se materija prekršaja može obrađivati u Upravnom pravu, i to onom njegovom dijelu koji se tradicionalno naziva «upravno kazneno pravo».

⁸ U tom smislu, gotovo svi udžbenici Upravnog prava sadrže i materiju prekršaja. Vidi npr. Borković, I., Upravno pravo, Zagreb, Narodne novine, 2002., Četvrti dio: Prekršaji, str. 529-582.; Kamarić, M.-Festić, I., Upravno pravo: Ošti dio, Sarajevo, 2004., Treći dio: Prekršajno pravo, str. 541-569.

⁹ Usp. Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2004., str. 58.

¹⁰ Vidi npr. Widdershoven, R., Encroachment of Criminal Law in Administrative Law in the Netherlands, Electronic Journal of Comparative Law, Vol. 6.4, December 2002., str. 447.

(*Verwaltungsstrafrecht, droit administratif pénal*) ne dovodeći u pitanje stajalište da je prekršajno pravo prema srodnosti svojih instituta koherentno kaznenom pravu (materijalnom i procesnom).¹¹

Štoviše, načela i standardi razvijeni u kaznenom pravu pronalaze svoje mjesto u upravnom pravu, i to u onom dijelu koje uređuje kazneno djelovanje uprave. To su, prije svega, načelo razmjernosti, pravo na obranu, načelo krivnje, pretpostavka okrivljenikove nevinosti, načelo zakonitosti, i dr.¹² Naime, prekršajno pravo i u onom dijelu koji pripada upravnom kaznenom pravu mora udovoljiti temeljnim zahtjevima koji se postavljaju pred kazneno pravo. Prema stajalištu sudske prakse i prekršaji se u smislu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda smatraju kaznenim djelima. Tako se npr. pravo na pravično suđenje odnosi i na prekršajni postupak, pa i onda kada je njegovo vođenje u nadležnosti uprave.

Sve to opravdava stajalište da se u okviru Upravnog prava može govoriti o upravno kaznenom pravu. Međutim, dva su razloga što se ovdje uglavnom govori o Prekršajnom pravu općenito a ne isključivo o Upravno kaznenom pravu. Prvo, materijalni dio prekršajnog prava je jednak i kad uprava vodi prekršajni postupak i kad to čini prekršajni sud. Drugo, pravila postupanja suda za prekršaje supsidijarno se primjenjuju na prekršajni postupak pred upravnim tijelom na sva pitanja koja nisu uređena onim dijelom Prekršajnog zakona kojim se uređuje prekršajni postupak pred tijelom državne uprave.

¹¹ Podsjećamo ponovo da su se u Osnovnom zakonu o prekršajima (prečišćeni tekst, „Službeni list SFRJ“, br. 2/59.) koristili izrazi „administrativno-kazneno pravo“, „administrativno-kazneni postupak“ i „administrativne kazne“.

¹² Vidi: Widdershoven, R., op. cit., str. 448-449.

II. MATERIJALNO PREKRŠAJNO PRAVO

1. PREKRŠAJNO ZAKONODAVSTVO

a) Načelo zakonitosti

4. Načelo zakonitosti znači da nitko ne može biti kažnjen niti se prema njemu može primijeniti druga prekršajnopravna sankcija za djelo koje prije nego li je bilo počinjeno nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom ili odlukom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave određeno kao prekršaj, te mu se može izreći samo ona sankcija koja je svojom vrstom i mjerom propisana za takav prekršaj (*nullum crimen nulla poena sine lege*).

Načelo zakonitosti u kaznenom pravu općenito, pa tako i u prekršajnom pravu jest u demokratskim državama jedno od temeljnih ustavnih načela. Načelo zakonitosti implicira i zabranu retroaktivnosti propisa kojima se određuju prekršaji. Time se štite i temeljna prava čovjeka i građanina u međunarodnom pravu. Izuzetak od načela zakonitosti jest slučaj obvezne primjene blažeg zakona *in favorem* okrivljenika.¹³

b) Obvezna primjena blažeg zakona

5. Na počinitelja prekršaja primjenjuje se, u pravilu, propis koji je bio na snazi u trenutku izvršenja prekršaja. To načelo vremenskog važenja trpi izuzetak u tome što se zakonom predviđa da se, ako je poslije počinjenog prekršaja izmijenjen propis o prekršaju, bilo jedanput ili više puta, obavezno primjenjuje propis koji je blaži za počinitelja.

U ocjeni koji je propis o prekršaju blaži za počinitelja, treba uzeti u obzir nekoliko pravila. Prije svega, novi propis je povoljniji za počinitelja ako se njegovo djelo nakon počinjenja a prije izricanja prekršajnopravne sankcije više ne propisuje kao prekršaj. U tom se slučaju prekršajni postupak neće moći provesti pa ni izreći prekršajno pravna sankcija čak ako takvo djelo kasnije ponovo bude propisano kao prekršaj.

Isto tako, blaži propis o prekršaju jest onaj koji za isto djelo propisuje manju novčanu kaznu ili uz novčanu kaznu ne propisuje alternativnu mogućnost izricanja kazne zatvora. Pitanje koji je propis blaži za počinitelja procjenjuje se i prema svim drugim okolnostima od kojih ovisi kažnjivost djela i odmjeravanje prekršajnopravne sankcije (npr. rok zastare, isključenje odgovornosti za nehaj i dr.)

Što se tiče procesnih propisa ne vrijedi pravilo o primjeni blažeg zakona (npr. o mogućnosti uhićenja, mogućnosti i trajanju zadržavanja osumnjičenika i dr.)

¹³ Tako, primjerice i Ustav Republike Hrvatske u čl. 31. st. 1. sadrži odredbu prema kojoj „nitko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego je počinjeno nije bilo utvrđeno zakonom ili međunarodnim pravom kao kazneno djelo, niti mu se može izreći kazna koja nije bila određena zakonom. Ako zakon nakon počinjenog djela odredi blažu kaznu, odredit će se takva kazna.“

c) Propisivanje prekršaja i prekršajnopравnih sankcija

6. Prekršajnim zakonom određeno je da se prekršaji i prekršajnopравne sankcije mogu propisati:

- (a) zakonom,
- (b) odlukom županijske skupštine i Skupštine Grada Zagreba, te
- (c) odlukom gradskog ili općinskog vijeća.

Iako je dana široka mogućnost propisivanja prekršaja i prekršajnih sankcija, i to različitim vrstama pravnih normi, ipak je u odnosu na članak 3. bivšeg Zakona o prekršajima iz 1973. godine krug tijela koja mogu propisati prekršaje sužen. Prema tom ranijem Zakonu prekršaje su mogli propisivati Vlada (uredbom), te ministri odnosno ravnatelji državnih upravnih organizacija (pravilnikom i naredbom), a radi osiguravanja provedbe propisa koje donose.¹⁴

Među donosiocima pravnih normi kojima se mogu propisivati prekršaji, kazne i zaštitne mjere uočljiva je razlika u tome što su ovlaštenja za propisivanje prekršaja generalno dana Hrvatskom saboru (koji prekršaje može propisati zakonom), županijskoj skupštini te gradskom ili općinskom vijeću (koji prekršaje mogu propisivati odlukom).

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu propisivati prekršaje i prekršajnopравne sankcije samo za povrede propisa koje su oni donijeli na temelju svoje nadležnosti utvrđene Ustavom i zakonima. Važno je istaći, da tu svoju ovlast ne mogu prenijeti na drugoga.

d) Prostorno (teritorijalno) važenje propisa o prekršajima

7. Materijalnopravne odredbe Prekršajnog zakona odnose se na sve prekršaje, bez obzira je su li prekršaji propisane zakonom ili odlukom predstavničkog tijela jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave

Prekršajno pravo Republike Hrvatske primjenjuje se na svakoga tko počini prekršaj na njezinu području. Prekršaj je počinjen na području Republike Hrvatske kad je počinitelj na tom području radio ili bio dužan raditi, ili kad je posljedica nastupila na njezinu području. Propisi o prekršajima koji važe na cijelom području Republike Hrvatske, dakle, zakoni kojima su propisani prekršaji primjenjuju se na svakoga tko izvan područja Republike Hrvatske počini prekršaj na domaćem brodu ili zrakoplovu.

¹⁴ Podzakonski propisi kojima su propisani prekršaji i prekršajne sankcije onih tijela koja prema već prema ranijem Zakonu o prekršajima iz 2002. godine više nemaju ovlast za propisivanje prekršaja prestali su vrijediti 1. listopada 2004.

Za prekršaj propisan odlukom predstavničkog tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave prekršajni će se postupak voditi ako je prekršaj počinjen na području te teritorijalne jedinice.

e) Nemogućnost primjene prekršajnog prava

8. Primjena prekršajnog prava isključena je u tri slučaja.

Prvi slučaj jest nemogućnost primjene prekršajnog prava **prema djeci**. To je slučaj kad je protupravno djelo opisano kao prekršaj počinilo djetе, tj. osoba koja u vrijeme kad je ostvarila propisana obilježja prekršaja nije navršila 14 godina života. Dijete je uvijek izvan prekršajnog prava i kad ostvari obilježja najtežih prekršaja. U tom se slučaju ne može pokrenuti prekršajni postupak, a ako je omaškom podnesen optužni prijedlog, prekršajni sud mora donijet presudu kojom se optužba odbija zbog postojanja okolnosti koje isključuju prekršajni progon (čl. 161. st. 5. i čl. 181. Prekršajnog zakona), jer dijete ne može počiniti prekršaj, premda može ostvariti obilježja prekršaja.¹⁵

Drugi slučaj, je nemogućnost kažnjavanja počinitelja ako je on u kaznenom postupku pravomoćno proglašen krivim za kazneno djelo koje obuhvaća i sva obilježja prekršaja. U tom se slučaju ne može za odnosni prekršaj pokrenuti prema istom počinitelju prekršajni postupak niti mu se može izreći prekršajnoppravna sankcija. Treba istaći da jedino postojanje **pravomoćne kaznene presude** dovodi do nemogućnosti kažnjavanja u takvom slučaju.

Treći slučaj nemogućnosti primjene prekršajnog zakonodavstva je zbog proteka vremena, tj. kad nastupi **zastara**. Zastara može biti zastara prekršajnog progona koja ima za posljedicu zabranu pokretanja prekršajnog postupka zbog proteka određenog vremena od počinjenja prekršaja i zastara izvršenja prekršajnih sankcija koja ima za posljedicu nemogućnost izvršenja izrečene prekršajne sankcije, a zbog proteka određenog vremena od pravomoćnosti odluke o prekršaju.

Raniji Zakon o prekršajima iz 1973. godine propisivao je još jedan slučaj nemogućnosti kažnjavanja i to osoba koje uživaju diplomatski imunitet. Zakon o prekršajima iz 2002., kao i Prekršajni zakon iz 2007. godine, ispustio je takvu odredbu kao suvišnu, jer je pitanje diplomatskog imuniteta i njegovih posljedica uređeno međunarodnim pravom.¹⁶

f) Zastara

¹⁵ Problem može nastati kad se dijete učestalo ponaša na način kojim ostvaruje obilježja težih prekršaja. U takvom slučaju, sukladno čl. 9. Prekršajnog zakona, nadležno državno tijelo za postupanje povodom počinjenih prekršaja obavijestit će o ponašanju djeteta roditelje ili skrbnike i Centar za socijalnu skrb prema prebivalištu ili boravištu djeteta i njegovih roditelja odnosno skrbnika, a sve to radi primjerenog odgoja djeteta.

¹⁶ To su posebno: Konvencija o privilegijama i imunitetima UN iz 1946. godine, Bečka konvencija o diplomatskim odnosima iz 1961. godine i Bečka konvencija o konzularnim odnosima iz 1963. godine.

9. Prekršajni zakon posebno uređuje zastaru prekršajnog progona i zastaru izvršenja izrečenih prekršajnopравnih sankcija.

Zastara prekršajnog progona znači da se prekršajni progon ne može pokrenuti kad protekne dvije godine od počinjenja prekršaja. Posebnim se zakonom može propisati dulji rok za pokretanje prekršajnog postupka za prekršaje propisane tim zakonom, ali ne dulji od tri godine. Zastara izvršenja prekršajnopравnih sankcija znači da izvršenje izrečene ili primjenjene prekršajnopравne sankcije ne može započeti kad protekne dvije godine od dana pravomoćnosti odluke o prekršaju kojom je sankcija izrečena ili primjenjena.

U pitanju je tzv. **relativna zastara**, jer se tijekom zastare prekršajnog progona prekida svakom postupovnom radnjom nadležnog tijela koja se poduzima radi prekršajnog progona, a tijekom zastare izvršenja izrečenih prekršajnopравnih sankcija prekida se svakom radnjom nadležnog tijela poduzetom radi izvršenja kazne ili primjene druge prekršajnopравne sankcije. Nakon svakog prekida zastara počinje ponovo teći ispočetka.

Zastara prekršajnog progona nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko je prema zakonu određena zastara prekršajnog progona (u pravilu nakon 4 godine, a u slučajevima propisanim posebnim zakonom nakon 6 godina). Međutim, zastara izvršenja prekršajnopравnih sankcija nastupa u svakom slučaju kad proteknu tri godine od dana pravomoćnosti odluke kojom je izrečena kazna ili primjenjena druga sankcija. U pitanju je tzv. **apsolutna zastara**, jer se njenim nastupom prekršajni postupak ni u kojem slučaju ne može nastaviti odnosno izvršenje prekršajnopравne sankcije nastaviti.¹⁷

2. PREKRŠAJ

a) Pojam prekršaja

10. Prema Prekršajnom zakonu (čl. 1.) prekršaji su povrede javnog poretka, društvene discipline ili druge društvene vrijednosti koje nisu zaštićene Kaznenim zakonom i drugim zakonima kojima su propisana kaznena djela. Takva zakonska definicija prekršaja je kombinacija materijalnog određenja („povreda javnog poretka, društvene discipline ili druge društvene vrijednosti“) i formalnog određenja („koje nisu zaštićene Kaznenim zakonom i drugim zakonima kojima su propisana kaznena djela“). Zakonodavac je, očigledno, prihvatio negativno formalno određenje prekršaja, za razliku od ranijeg Zakona o prekršajima iz 1973. u kojem se koristilo

¹⁷ Tako npr. Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (Narodne novine, br. 140/05.) u čl. 22. određuje se da je za određene prekršaje propisane brojnim, taksativno navedenim zakonima kojima se propisuje financijsko poslovanje – npr. Zakonom o tržištu vrijednosnih papira („Narodne novine“, br. 84/02.), Zakonom o investicijskim fondovima („Narodne novine“, br. 107/95., 12/96. i 114/01.), Zakonom o posredovanju i zastupanju u osiguranju („Narodne novine“, br. 46/97., 116/99. i 11/02.) - zastara pokretanja prekršajnog postupka nastupa u roku od tri godine od počinjenog prekršaja odnosno od pravomoćnosti rješenja o prekršaju (relativna zastara), odnosno nakon proteka dvostruko vremena (dakle, protekom 6 godina) nastupa apsolutna zastara, kako za pokretanje prekršajnog postupka tako i za izvršenje izrečenih prekršajnih sankcija. Isto tako, izmjenama Carinskog zakona (Narodne novine, br. 140/05.) rokovi za relativnu zastaru, kako za pokretanje prekršajnog postupka tako i za izvršenje izrečenih prekršajnih sankcija, su povećani sa dvije na tri godine, pa su dakle i rokovi za apsolutnu zastaru povećani sa 4 na 6 godina.

pozitivno određenje („povrede javnog poretka *utvrđene zakonom i drugim propisima za koje su predviđene prekršajne kazne i zaštitne mjere*“).¹⁸

Nedostatak takve negativne zakonske definicije nadoknađuje se odredbom o načelu zakonitosti prema kojoj nitko ne može biti kažnjen za prekršaj, niti se prema njemu mogu primijeniti druge sankcije, ako djelo prije nego što je bilo počinjeno nije bilo zakonom ili na zakonu utemeljenom propisu određeno kao prekršaj i za koje zakonom ili na zakonu utemeljenom propisu nije bilo propisano kojom vrstom i mjerom prekršajne sankcije počinitelj prekršaja može biti kažnjen.

Takvim određenjem zakonodavac je već svojim prvim odredbama utvrdio osnovne elemente svojstvene prekršaju. Ti elementi su:

- (a) povreda javnog poretka, društvene discipline ili druge društvene vrijednosti;
- (b) da takva povreda nije zaštićena Kaznenim zakonom i drugim zakonima kojima su propisana kaznena djela;
- (c) propisanost pravnom normom (zakonom ili na zakonu utemeljenom propisu);
- (d) predviđenost prekršajnogopravne sankcije (kazne ili druge sankcije).

U tom smislu, prekršaji su, prvo, povrede određenih pravnih normi kojima se zabranjuje ili nalaže određeno ponašanje. Prekršaji su ujedno i povrede društvene discipline ili drugih društvenih vrijednosti. Propisivanje određene povrede društvene discipline ili drugih vrijednosti kao prekršaj ima za svrhu otklanjanja mogućnosti ugrožavanja sigurnosti ljudi i imovine, nesmetano obavljanje gospodarskih, kulturnih i drugih društvenih djelatnosti, miran suživot. Obveza poštivanja društvene discipline i drugih društvenih vrijednosti jest obveza koja se mora ispunjavati u civiliziranom i na pravu zasnovanom društvu. Za takva protupravna ponašanja propisuju se i prekršajnogopravne sankcije koje se, pod određenim uvjetima izriču počiniteljima prekršaja.

b) Vrste prekršaja

11. Dvije su temeljne vrste prekršaja s obzirom na način njegovog počinjenja. Naime, prekršaj se može počiniti **činjenjem** (komisivni prekršaji) i **nečinjenjem** (omisivni prekršaji). U prvom slučaju počinitelj je izvršio radnju koja je pravnom normom okvalificirana kao prekršaj. Prekršaj je počinjen nečinjenjem kad je počinitelj propustio spriječiti nastupanje propisom opisane posljedice prekršaja (a što je bio pravno obvezan spriječiti), ako je takvo propuštanje po djelovanju i značenju jednako počinjenju tog djela činjenjem. Počinitelj koji je prekršaj počinio nečinjenjem može se blaže kazniti, osim ako se radi o prekršaju koji može biti počinjen samo nečinjenjem.

¹⁸ Pomorski zakonik iz 2004. godine daje npr. definiciju pomorskog prekršaja. Prema tom Zakoniku, pomorski je prekršaj povreda propisa kojima se uređuju odnosi u morskim i podmorskim prostorima Republike Hrvatske ili nad kojima Republika Hrvatska ima suverena prava, njihovim obalama i lukama, pomorskim objektima hrvatske državne pripadnosti, te svim pomorskim objektima koji plove ili se nalaze u morskim i podmorskim prostorima Republike Hrvatske u vezi sa sigurnošću plovidbe i zaštite ljudskih života i okoliša, te s prometom na moru. (čl. 989.)

Prekršajni zakon uređuje i jednu posebnu vrstu prekršaja – produljeni prekršaj, za razliku od prolaznog ili trenutnog. **Produljeni prekršaj** je počinjen kad je počinitelj počinio više istih ili istovrsnih prekršaja koja s obzirom na način počinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti što ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu npr. držanje oružja bez oružnog lista, obavljanje obrta bez obrtnice i sl. Na produljeni prekršaj ne primjenjuju se odredbe o stjecaju prekršaja.¹⁹

c) Vrijeme i mjesto počinjenja prekršaja

12. Prekršaj je počinjen u vrijeme kad je počinitelj radio ili bio dužan raditi, bez obzira na to kad je posljedica nastupila.

Prema tome, i kod komisivnih i kod omisivnih prekršaja izvršenje radnje odnosno propuštanje uzima se kao pravno relevantno za utvrđivanje vremena kad je prekršaj izvršen.

Trenutak nastupanja posljedice nema za određivanje vremena izvršenja prekršaja nikakvo značenje.

Određivanje vremena počinjenja prekršaja je prevažno, npr. za prosuđivanje koji propis vrijedi, za računanje vremena zastare progona, za ocjenu odgovornosti počinitelja i slično.

Kao mjesto izvršenja prekršaja uzima se mjesto gdje je počinitelj radio ili bio dužan raditi i mjesto gdje je u cjelini ili djelomično nastupila posljedica prekršaja. Načelo je, dakle, da se kao mjesto izvršenja prekršaja uzima kako mjesto radnje ili propuštanja, tako i mjesto gdje je u cjelini ili djelomično nastupila posljedica (teorija ubikviteta). Hipotetski govoreći, moguća su, prema Prekršajnom zakonu, dva ili više mjesta počinjenja prekršaja, što može imati za posljedicu istodobnu nadležnost dva ili više suda odnosno tijela državne uprave, u kojem slučaju se primjenjuju opće odredbe tog Zakona o mjesnoj nadležnosti.

¹⁹ S obzirom na posljedice prekršaja, u teoriji se često razlikuju materijalni i formalni prekršaji. Materijalni su oni prekršaji počinjenjem kojih se proizvela izvjesna posljedica po pravno dobro, dok bi formalni prekršaji bili oni koji znače nepokoravanje pravnoj normi (prekršaj neposlušnosti) bez obzira je li time povrijeđeno neko pravno dobro (tako npr. Krbek, *op. cit.*, str. 225., Borković, *op. cit.*, str. 536.). Ispravno smatra Babac da ovakva podjela prekršaja ne može imati praktičnu važnost, pa onda ni opravdanje, s obzirom da se i sam javni poredak, društvena disciplina i druge društvene vrijednosti smatraju pravnim dobrom (Babac, B., *Upravno postupovno pravo: Odabrana poglavlja*, Osijek, 1998., str. 240). To je i razlog što se u Prekršajnom zakonu, kao ni u ranijim zakonima o prekršajima, ne normiraju ove dvije vrste prekršaja.

d) Protupravnost i isključenje protupravnosti

13. Da bi neka radnja predstavljala prekršaj, moraju se njome, prvo, ostvariti sva obilježja prekršaja. Međutim, to još uvijek nije dovoljno. Potrebno je da ta radnja bude protupravna. Iako počinjenje prekršaja, u pravilu, znači protupravno djelovanje, ipak postoje iznimke. Naime, nije nužno da ostvarivanje obilježja prekršaja istovremeno bude i protupravno. Moguće je da postoje razlozi koji isključuju protupravnost. Razlozi koji isključuju protupravnost djelovanja kojim se inače ostvaruju obilježja prekršaja su situacije u kojima dopuštajuća (permisivna) norma poništava učinke zabranjujuće (prohibitivne) norme, npr. ako počinitelj ostvari obilježja prekršaja djelujući pod prisilom ili prijetnjom. Dakle, zaključak o protupravnosti nekog ponašanja se donosi u dvije faze. U prvoj se mora utvrditi je li neko ponašanje ispunjava obilježja prekršaja, a u drugoj da protupravnost nije isključena zbog postojanja nekog od razloga isključenja protupravnosti.

Prema Prekršajnom zakonu postoje tri slučaja isključenja protupravnosti: nužna obrana, krajnja nužda, te sila i prijetnja.

d.a) Nužna obrana

14. Budući da je nužna obrana razlog isključenja protupravnosti, nema prekršaja kad je počinitelj postupao u nužnoj obrani. Nužna obrana je ona obrana koja je prijeko potrebna da počinitelj od sebe ili drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad.

Dva su elementa nužne obrane: napad i obrana. Da bi postojalo isključenje protupravnosti, napadom se treba ugrožavati ili povrijediti pravom zaštićeno dobro kao npr. tjelesna cjelovitost, sloboda, imovina, čast, privatnost, noćni mir i dr. Nadalje, napad mora biti protupravan. Drugim riječima, ne može postojati pravo na nužnu obranu od zakonitog napada (npr. protiv zakonitog postupanja policijskog službenika). Na kraju, napad mora biti stvaran, zbiljski. Ako počinitelj pogrešno smatra da postoji napad u tom se slučaju ne radi o nužnoj obrani već o tzv. **putativnoj nužnoj obrani**.²⁰ Obrana treba biti usmjerena na odbijanje napada, ali i razmjerna napadu. Drugim riječima, obrana mora biti prijeko potrebna da bi počinitelj odbio napad.

Pravo na nužnu obranu izvodi se iz dva načela. Prvo je, načelo samozaštite prema kojem nitko nije dužan trpjeti povrede svojih pravnih dobara te je ovlašten silom odbiti napad od njih. Drugo je načelo potvrđivanja (afirmacije) prava jer se priznavanjem prava na nužnu obranu osigurava prevlast prava nad nepravom.

Prekoračenje nužne obrane ne isključuje protupravnost (npr. kad je obrana intenzivnija od napada, ili kad se nastavi nakon što je napad prestao i sl.). Međutim, počinitelj koji je prekoračio granice nužne obrane može se blaže kazniti.

²⁰ Radnja počinjena u putativnoj nužnoj obrani (lat. *puto*, mislim, smatram) je uvijek protupravna. Međutim, ona predstavlja jedan oblik zablude o okolnostima koje isključuju protupravnost, pa ta okolnost utječe na krivnju.

d.b) Krajnja nužda

15. Krajnja nužda je istodobna (neskrivljena) opasnost za nečije opravdane interese koja se može otkloniti samo počinjenjem djela koja ima obilježja prekršaja. Dok su kod nužne obrane u sukobu nepravo i pravo, kod krajnje nužde se sukobljavaju dva opravdana i pravom zaštićena interesa (sukob prava i prava). Uvjet za isključenje protupravnosti jest da je učinjeno zlo manje od onoga koje je prijetilo. Tako i Prekršajni zakon (čl. 19. st. 1.) propisuje da nema prekršaja kad je počinitelj ostvario njegova propisana obilježja radi toga da od sebe ili drugoga ukloni istodobnu ili izravno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pri tom je učinjeno zlo manje od onoga koje je prijetilo. Ako je pri tome učinjeno zlo jednako onome koje je prijetilo, ne postoji izuzeće protupravnosti, ali će se počinitelj osloboditi od kazne za počinjeni prekršaj (čl. 19. st. 2.). Ako je počinjeno zlo veće od onoga koje je prijetilo radi se o prekoračenju krajnje nužde, što znači o protupravnom djelovanju za koje se izriče propisana prekršajna sankcija. Npr. vozač da bi izbjegao sudar skrene vozilom na pločnik. Kretanjem vozila po pločniku predstavlja prekršaj. Ako su obilježja tog prekršaja ostvarena radi izbjegavanja sudara, dakle većeg zla, djelo je počinjeno u krajnjoj nuždi, što isključuje njegovu protupravnost. Međutim, ako bi u tom primjeru vozač na pločniku udario i ozlijedio pješaka, a time je počinjeno zlo, pretpostavimo, veće od onoga koje je prijetilo u pitanju je prekoračenje krajnje nužde, pa nema isključenja protupravnosti.

Kao što nužna obrana podrazumijeva zbiljski napad, tako i krajnja nužda podrazumijeva zbiljsku opasnost. Ako počinitelj pogrešno drži da postoji opasnost, u pitanju je **putativna krajnja nužda**. Djelo počinjeno u putativnoj krajnjoj nuždi uvijek je protupravno, ali zabluda o toj okolnosti, ako je neotklonjiva, isključuje krivnju (jer u tom slučaju ne postoji svijest o protupravnosti).

Na krajnju nuždu ne mogu se pozivati osobe koje su dužne izlagati se opasnosti, npr. liječnik ne smije odbiti pomoć bolesniku pozivajući se na opasnost od zaraze.

d.c) Sila i prijetnja

16. Prekršajni zakon u čl. 20. razlikuje neodoljivu i odoljivu silu, te prijetnju. Protupravnost je isključena jedino ako počinitelja postupa pod djelovanjem neodoljive sile (*vis absoluta*). Neodoljiva sila je izravno iznuđivanje nekog ponašanja tako da se onemogućuje voljno upravljanje njime.

Ako je počinitelj počinio prekršaj pod djelovanjem sile kojoj se moglo odoljeti ili pod djelovanjem prijetnje, pod određenim uvjetima oslobodit će se od kazne. Sila kojoj se moglo odoljeti (*vis comulsiva*) sastoji se u radnji poduzetoj radi iznuđivanja nekog ponašanja koje žrtva mora izabrati ako ne želi da joj se dogodi neko zlo. Prijetnja je najavljivanje nekog zla za slučaj da se netko ne ponaša na željeni način. Odoljiva sila i prijetnja uzimaju se kao neskrivljene opasnosti, a ponašanje počinitelja kao ponašanje u krajnjoj nuždi. U takvim slučajevima primjenjuje se ona odredba Prekršajnog zakona (čl. 19. st. 2.) koja počinitelja oslobađa od kazne za počinjeni prekršaj, ako je počinjeno zlo jednako onome koje je prijetilo.

e) Pokušaj

17. Da bi postojao pokušaj moraju se ostvariti tri nužna obilježja: a) mora postojati namjera započinjanja prekršaja, b) mora se započeti ostvarivanje prekršaja, tj. poduzeti barem neku radnju kojom se ostvaruju pripreme za počinjenje prekršaja ili jedno obilježje prekršaja i c) prekršaj ne smije biti dovršen, tj. ne smiju se ostvariti sva njegova obilježja.

Pokušaj prekršaja, u pravilu, nije kažnjiv. Pokušaj prekršaja je kažnjiv samo ako je to posebno propisano.²¹

f) Sudioništvo

18. Prekršajni zakon određuje u čl. 22. tko može biti pojedinačni počinitelj prekršaja te određuje tko se smatra sudionikom u počinjenju prekršaja. Sukladno tom Zakonu pojedinačni počinitelj prekršaja je osoba koja vlastitim činjenjem ili nečinjenjem ili posredstvom druge osobe počinio prekršaj, dok su sudionici u počinjenju prekršaja: supočinitelji, poticatelj i pomagatelj.²²

Prema Prekršajnom zakonu **supočinitelji** prekršaja su dvije ili više osoba (počinitelji) koje na temelju zajedničke odluke počinio prekršaj tako da svaka od njih sudjeluje u počinjenju ili na drugi način bitno pridonosi počinjenju prekršaja.

Poticatelj je osoba koja drugog potiče odnosno nagovara na činjenje prekršaja čime i sama doprinosi njegovom počinjenju (intelektualni začetnik prekršaja), premda ne sudjeluje u samoj radnji počinjenja. Poticanje je kažnjivo samo ako je počinjeno s namjerom. Poticatelj se kažnjava kao da je i sam počinio prekršaj. Međutim, ako prekršaj uopće nije počinjen (neuspješno poticanje) poticatelj se neće kazniti. Poticanje kao oblik sudioništva može imati posebno obilježje prekršaja. Tako se roditelj ili staratelj koji potiče dijete ili štíćenika na počinjenje prekršaja određenih Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira ili propisom donesenim na temelju njega, kažnjava za prekršaj novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 30 dana.

Pomagatelj je osoba koja pomaže počinitelju prije, za vrijeme ili nakon počinjenja prekršaja. Pomaganje može biti davanjem savjeta ili uputa kako da se počinio prekršaj, stavljanjem počinitelju na raspolaganje sredstava za počinjenje prekršaja, te unaprijed obećanim prikrivanjem

²¹ Pokušaj kaznenog djela je sasvim drugačije uređeno Kaznenim zakonom. Pravilo da se pokušaj počinjenja prekršaja ne kažnjava primjereno je prirodi prekršaja kao načelno lakšeg narušavanja pravnog poretka. Vidi: Josipović, I., Zakon o prekršajima, Zagreb, 2002., str.37.

²² Opravdanost ovakvog određenja pojedinačnog počinitelja i sudionika u počinjenju prekršaja je upitna. Počinitelj koji prekršaj počinio «posredstvom druge osobe» ne djeluje kao pojedinac nego zajedno s drugom osobom, pa se taj slučaj i razmatra u okviru sudioništva. Također i opravdanost odredbe prema kojoj su sudionici supočinitelji, poticatelj i pomagač može biti dvojben. Dok su poticatelji i pomagači doista sudionici u počinjenju prekršaja supočinitelji to nisu. Supočinitelji su samo jedna vrsta počinitelja. Adekvatne su odredbe i u Kaznenom zakonu s jednako dvojbenom opravdanošću takvih odredbi. Usp. Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2004., str. 291.

prekršaja, počinitelja, sredstava kojim je prekršaj počinjen, tragova prekršaja ili predmeta pribavljenih prekršajem. Pomaganje je također kažnjivo samo ako je počinjeno s namjerom. Pomagatelj se za razliku od poticatelja može blaže kazniti nego počinitelj prekršaja. Ako prekršaj nije počinjen neće se kazniti ni pomagatelj.

Svaki od supočinitelja odgovara u granicama svoje namjere ili nehaja. Poticatelj i pomagatelj odgovaraju u granicama svoje namjere. Stvarne ili osobne okolnosti (isključenje protupravnosti, isključenje krivnje, ublažavanje kazne) uzimaju se samo za onog sudionika kod kojeg postoje.

g) Stjecaj prekršaja

19. Stjecaj prekršaja postoji kada počinitelj s jednom ili više radnji počini više prekršaja za koje mu se istodobno sudi i o kojima nije donijeto rješenje, a postupak se vodi pred istim sudom (pluralitet prekršaja). Zakon o prekršajima razlikuje dvije vrste stjecaja: idealni i realni.

Idealni stjecaj postoji u slučaju kad je počinitelj jednom radnjom počinio više prekršaja. Npr. kada počinitelj obavlja gospodarski ribolov obalnom mrežom potegačom u ribolovnom moru u kojem se nalaze električni kabeli i cjevovodi (prekršaj iz čl. 9. Zakona o morskom ribarstvu iz 1997.) i to bez povlastice za gospodarski ribolov (prekršaj iz članka 10. tog Zakona).

Realni stjecaj postoji ako počinitelj s više radnji počini više prekršaja. Takvo počinjenje prekršaja može biti u različito vrijeme i na različitim mjestima uz opće pretpostavke stjecaja: da se o tim prekršajima istovremeno sudi, da o njima nije donijeto presudu i da se postupak vodi pred istim sudom.

Bez obzira da li se radi o idealnom ili realnom stjecaju, sud će za svaki od počinjenih prekršaja utvrditi kaznu prema zakonu, a zatim će za sve te prekršaje izreći ukupnu kaznu. Međutim, Prekršajnim zakonom propisuju se i određena ograničenja.

Tako, ukupna kazna zatvora ne može premašiti 120 dana, a ukupna novčana kazna ne može biti izrečena u iznosu većem od dvostruko najviše novčane kazne propisane čl. 33. Prekršajnog zakona.

3. KRIVNJA

a) Načelo krivnje

20. Načelo krivnje obično se izražava formulom **nema kazne bez krivnje** (*nulla poena sine culpa*), čime se isključuje svaki oblik kažnjavanja koji bi se zasnovao na objektivnoj odgovornosti (odgovornosti bez krivnje). Tako glasi i načelo krivnje u Prekršajnom zakonu.

Prema čl. 4. tog Zakona nitko ne može biti kažnjen niti se prema njemu može primijeniti druga prekršajnoppravna sankcija ako nije kriv za počinjeni prekršaj.

Kod izvršenja prekršaja treba u prvom redu postojati krivnja kao osnovni subjektivni element za kažnjavanje. Kod krivnje dolazi do izražaja subjektivna strana prekršaja koja se izražava u subjektivnom odnosu počinitelja prekršaja kako prema prekršajnoj radnji tako i prema posljedici.

Kriv je za prekršaj počinitelj koji je u vrijeme počinjenja prekršaja bio ubrojav, koji je postupao s namjerom ili iz nehaja, a bio je svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da je njegovo djelo zabranjeno. Dakle, tri su kumulativna uvjeta postojanja krivnje počinitelja, i to: (1) ubrojavost, (2) postupanje s namjerom ili iz nehaja i (3) svijest o protupravnosti djela

b) Ubrojavost

21. Prvi sastojak krivnje počinitelja jest njegova ubrojavost. Ubrojavost je posebno duševno stanje počinitelja prekršaja koje se sastoji kako u mogućnosti shvaćanja značenja svojeg postupanja tako i u mogućnosti vladanja svojom voljom. Uračunljiva je samo ona osoba koja prema svojim duševnim osobinama može shvatiti značenje svojeg postupanja i može vladati svojom voljom. Prekršajni zakon polazi od toga da je počinitelj prekršaja u normalnim okolnostima ubrojav pa ne definira ubrojavost nego **neubrojavost**. Prema zakonskoj definiciji (čl. 26.) neubrojava je osoba koja u vrijeme ostvarenja propisanih obilježja prekršaja nije bila u mogućnosti shvatiti značenje svojeg postupanja ili nije mogla vladati svojom voljom zbog duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, nedovoljnog duševnog razvitka ili neke druge duševne smetnje. Neubrojava osoba nije kriva jer nije sposobna za krivnju, pa se prema njoj ne može ni primijeniti prekršajnoppravna sankcija. Neubrojavost se utvrđuje u postupku, te se i protiv neubrojive osobe pokreće prekršajni postupak. Ubrojavost se ne utvrđuje apstraktno, nego uvijek u odnosu na konkretan prekršaj, pa je moguće da ubrojavost bude isključena za jedan, ali ne i za drugi prekršaj

U Prekršajnom zakonu postoji i institut «u znatnoj mjeri smanjena ubrojavosti», kao razlog za blaže kažnjavanje (ako nije samoskrivljena).²³

22. Samoskrivljana neubrojavost. Za ocjenu ubrojavosti mjerodavno je vrijeme počinjenja prekršajne radnje (*tempore criminis*). Izuzetak od tog pravila predstavlja slučaj samoskrivljene neubrojavosti odnosno odgovornosti za tzv. *actiones liberae in causa* (radnju slobodnu u uzroku). To znači da ako počinitelj nije bio ubrojav u vrijeme počinjenja prekršaja, ali je sam skrivio to stanje, momenat ocjene njegove ubrojavosti se premješta u prethodni stadij, tj. u vrijeme koje je prethodilo njegovoj samoskrivljenoj neubrojavosti. Zato je Prekršajni zakon propisao da se ne smatra neubrojavim počinitelj prekršaja koji se u vrijeme ostvarenja propisanih obilježja prekršaja svojom krivnjom doveo u stanje u kojem nije mogao shvatiti značenje svojeg postupanja ili nije mogao vladati svojom voljom uporabom alkohola, droga ili drugih sredstava ako je u vrijeme kada se dovodio u takvo stanje kod njega postojao nehaj glede prekršaja što ga je počinio, odnosno namjere kada je propisano kažnjavanje samo za namjeru.

²³ Sudska praksa je stvorila kategoriju «nebitno smanjena uračunljivost», koja se smatra samo olakotnom okolnošću, koja sama po sebi ne opravdava ublažavanje kazne.

c) Namjera i nehaj

23. Prekršajni zakon prvo propisuje da se prekršaj može počiniti svjesnim ili nesvjesnim nehajem, odnosno izravnom ili neizravnom namjerom, a zatim definira ta dva nehaja, odnosno te dvije namjere.

Svi oblici krivnje imaju dva elementa: intelektualni i voljni odnosno svijest o svom djelu i volja da se ono poćini. Oba se elementa mogu stupnjevati, pa ovisno o tome postoje blaži i teži oblici krivnje.

Namjera (*dolus*) je teži oblik krivnje. Poćinitelj postupa izravnom namjerom (*dolus directus*) kad je svjestan svoga prekršaja i hoće njegovo poćinjenje. Poćinitelj postupa neizravnom namjerom (*dolus eventualis*) kad je svjestan da može poćiniti prekršaj pa na to pristaje. Razlika izravne i neizravne namjere je, dakle, i u intelektualnoj i u voljnoj komponenti. Zbog specifićnosti u voljnom elementu, neizravna namjera (pristajanje na prekršaj) je blaži oblik krivnje od izravne namjere (htjenje poćinjenja prekršaja).

Nehaj je u odnosu na namjeru blaži oblik krivnje jer poćinitelj ćini prekršaj iz nepažnje. Nehaj može biti, rećeno je, svjesni i nesvjesni. Poćinitelj postupa svjesnim nehajem (lat. *luxuria*, obijest, razuzdanost) kad je svjestan da može poćiniti prekršaj, ali lakomisleno smatra da se to neće dogoditi ili da će to moći sprijećiti. U pitanju je pretjerano odnosno neopravdano samopouzdanje. Poćinitelj postupa nesvjesnim nehajem (lat. *negligentia*, nemarnost, bezbrižnost) kad nije svjestan da može poćiniti prekršaj iako je prema svojim osobinim svojstvima i okolnostima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti. Kod nesvjesnog nehaja potuno izostaje voljna komponenta²⁴.

Teže je u praksi razlikovati neizravnu namjeru od svjesnog nehaja. To iz razloga što im je intelektualna komponenta potpuno ista (svijest o mogućnosti poćinjenja prekršaja). Razlikuju se u voljnoj komponenti (da li poćinitelj pristaje na prekršaj – neizravna namjera ili na njega ne pristaje već lakomisleno smatra da do njega neće doći ili da će ga moći sprijećiti – svjesni nehaj)

Polazeći od toga da se mnogo prekršaja (osobito oni sitniji) ćini iz nehaja, zakonodavac je u interesu potpunog oćuvanja društvene discipline prihvatio kao načelo da je za odgovornost za prekršaj dovoljan nehaj poćinitelja kao blaži oblik krivnje. Namjera se traži samo ako propis o prekršaju (dakle, bilo koji propis kojim je moguće normirati prekršaje) odrećuje da će se kazniti samo za namjeru.

d) Svijest o protupravnosti djela

²⁴ Mećutim, iz toga se ne može tvrditi da je svjesni nehaj uvijek teži, a nesvjesni nehaj blaži oblik krivnje. »Poćinitelj koji postupa s nesvjesnim nehajem može zato što ni ne zapaža opasnost pokazivati veću ravnodušnost prema dobrima drugih pa zasluživati i teži prijekor od poćinitelja koji je svjestan te opasnosti pa i nešto poduzima da je smanji.« Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2004., str. 238.

24. Svijest o protupravnosti je počiniteljevo znanje da je njegovo djelo zabranjeno. Ako počinitelj nije znao i nije mogao znati da je njegovo djelo zabranjeno bio je zabludi o protupravnosti djela (*error iuris*). Svijest o protupravnosti djela je treći uvjet krivnje, pa zabluda o protupravnosti djela može pod određenim pretpostavkama isključiti krivnju počinitelja ili barem krivnju ublažiti. Zabluda o protupravnosti djela isključuje krivnju jedino ako je opravdana odnosno, prema zakonskoj terminologiji, neotklonjiva.

U tom smislu i Prekršajni zakon (čl. 30.) propisuje da nije kriv počinitelj prekršaja koji u vrijeme počinjenja prekršaja nije bio svjestan nekog njegovog zakonom ili drugim propisom određenog obilježja. Međutim, ako je počinitelj sam kriv za svoju zabludu (barem iz nehaja), kriv je i za prekršaj. Zabluda o protupravnosti ne isključuje krivnju ako bi svatko pa i počinitelj mogao lako spoznati protupravnost djela ili ako se radi o počinitelju koji je s obzirom na svoje znanje, zanimanje ili službu bio dužan upoznati se s odgovarajućim propisom.

Prekršajni je zakon time napustio staru koncepciju prema kojoj nepoznavanje propisa kojim je prekršaj predviđen ne ispričava (*«ignorantia iuris nocet»* - «nepoznavanje prava škodi», ili *«ignorantia iuris neminem excusat»* - «nepoznavanje prava nikoga ne ispričava»²⁵).

Isto tako, nije kriv počinitelj prekršaja koji je u vrijeme počinjenja djela pogrešno smatrao da postoje okolnosti prema kojima bi djelo bilo dopušteno da su one stvarno postojale (zabluda o okolnostima koje isključuju protupravnost). Za razliku od zablude o biću prekršaja (*error iuris*), ovdje je u pitanju zabluda o činjenicama (*error facti*).

U suvremenom prekršajnom pravu, pa tako i u Prekršajnom zakonu napuštena je dihotomija zabluda na zabludu o pravu i zabludu o činjenicama. Obe zablude, ako su opravdane, isključuju krivnju. Ta je dihotomija ranije bila opravdana jer je pravne posljedice (isključivanje krivnje i odgovornosti za prekršaj) imala u pravilu jedino zabluda o činjenicama, dok zabluda o protupravnosti u pravilu nije isključivala krivnju ni odgovornost za prekršaj.

4. PREKRŠAJNOPRAVNE SANKCIJE

a) Vrste prekršajnopравnih sankcija

25. Pod prekršajnopравnim sankcijama razumijevaju se sve državne mjere izrečene u prekršajnom postupku počiniteljima prekršaja koje se sastoje u gubitku ili ograničavanju njihovih prava. Prekršajni zakon određuje u čl. 5. vrste prekršajnopравnih sankcija koje se mogu propisati za počinjenje pojedinih prekršaja. S obzirom na činjenicu da se prekršaji mogu propisivati i zakonom i odlukom predstavničkog tijela jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave, to je Prekršajni zakon posebno odredio koje se prekršajnopравne sankcije mogu odrediti za prekršaje propisane zakonom, a koje sankcije za prekršaje propisane drugim propisima.

²⁵ Suvremeni propisi o prekršajima postali su brojni i nepregledni. Ponekad ovisi o tumačenju zakona odgovor na pitanje je li neko djelo prekršaj. Povećanja pokretljivosti dovodi do toga da se ljudi nađu u kulturnim sredinama čije su im pravne norme nepoznate. Stoga je naš Prekršajni zakon na realniji i primjereniji način regulirao pitanje pravne zablude.

Prekršajnopravne sankcije za prekršaje propisane zakonom su kazne (novčana kazna i kazna zatvora), mjere upozorenja (opomena i uvjetna osuda), zaštitne mjere i odgojne mjere. Za prekršaje propisane drugim propisima kao prekršajnopravna sankcija može se propisati samo novčana kazna.

Za svaku vrstu prekršajnopравnih sankcija zakonom ili drugim propisom određuje se visina i njihovo trajanje i nijedna sankcija ne može biti propisana niti izrečena, odnosno primijenjena u neodređenoj visini i na neodređeno vrijeme.

U propisivanju sadržaja prekršajnopравnih sankcija za pojedine prekršaje i načina njihove primjene treba voditi računa o načelu razmjernosti sankcije i počinjenog prekršaja, bez prouzročenja suvišnih tjelesnih i duševnih patnji, nečovječnog postupanja ili ponižavajućeg odnosa, uz poštovanje ljudskog dostojanstva ili cjelovitosti ličnosti. U prekršajnom pravu treba implementirati međunarodno priznate standarde u zaštiti ljudskih prava.

b) Opća svrha prekršajnopравnih sankcija

26. Propisivanje, izricanje i primjena prekršajnopравnih sankcija općenito imaju dvije svrhe: generalnu prevenciju i specijalnu (individualnu) prevenciju. Generalnom prevencijom se utječe na formiranje opće svijesti u javnosti da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini prekršaj. Specijalna (individualna) prevencija sastoji se u odvrćanju počinitelja od budućih prekršaja. Uz opću svrhu, svaka prekršajnopравna sankcija ima i svoju posebnu svrhu.

c) Kazne

27. Prekršajni zakon predviđa dvije vrste kazni: novčanu kaznu i kaznu zatvora. Kazna zatvora ne može se propisati kao jedina kazna za određeni prekršaj. Dakle, ili se može propisati za određeni prekršaj samo novčana kazna ili alternativno novčana kazna i kazna zatvora.

Uvažavajući opću svrhu prekršajnih sankcija, svrha kažnjavanja je, prvo, da se izrazi duštveni prijekor zbog počinjenog prekršaja, zatim da se utječe na počinitelja i sve ostale da ubuduće ne čine prekršaje. Primjenom propisanih kazni utječe se na svijest građana o povredi javnog poretka, društvene discipline i drugih društvenih vrijednosti, te pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja.

c.a) Novčana kazna

28. Prekršajni zakon utvrđuje minimalni i maksimalni iznos kao raspon unutar kojega je moguće propisati novčanu kaznu.

Tako je propisano da se novčana kaznana ne može zakonom propisati niti izreći u iznosu manjem od 100,00 kuna niti većem od 50.000,00 kuna za fizičke osobe, odnosno iznosu manjem od 2.000,00 kuna niti većem od 1.000.000,00 kuna za pravne osobe.

Za prekršaj propisan odlukom jedinice lokalne i podrične (regionalne) samouprave, novčana kaznana se ne može propisati niti izreći u iznosu manjem od 100,00 kuna niti većem od 2.000,00 kuna za fizičke osobe, a za počinitelja prekršaja pravnu osobu ne može biti propisana ni izrečena novčana kazna u iznosu manjem od 500,00 kuna ni većem od 10.000,00 kuna.

Prisutne su izvjesne posebnosti u određivanju minimalnog i maksimalnog iznosa unutar kojeg raspona se može propisivati novčana kazna u sljedećim slučajevima:

a) kad je počinitelj određenih prekršaja obrtnik odnosno fizička osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost ako je počinjen prekršaj u vezi obavljanja obrta odnosno druge samostalne djelatnosti (300 kuna do 5.000 kuna),

b) za najteže prekršaje propisane zakonom u području ugrožavanja prirodnih bogatstava, okoliša i očuvanja prirode, sigurnosti i zdravlja na radu, rada i zapošljavanja na crno, socijalne sigurnosti, poreza, carine i financija, telekomunikacija (elektroničkih komunikacija), ugrožavanja tržišnog natjecanja, državnih robnih pričuva, biološke raznolikosti te unošenja u okoliš i stavljanja na tržište genetski modificiranih organizama ili proizvoda od njih te u području graditeljstva neispunjavanje bitnih zahtjeva za građevinu (do dvostrukog iznosa općeg maksimuma odnosno do 1.000.000 kuna za fizičku osobu s tim da novčana kazna može iznimno biti propisana u postotku prema povrijeđenoj zaštićenoj vrijednosti, s naznakom donje i gornje granice novčane kazne),

c) za prekršaj iz koristoljublja kojim je ostvarena imovinska korist počinitelj se može strože kazniti, najviše do dvostruko propisane kazne za taj prekršaj.

c.b) Kazna zatvora

29. Kazna zatvora, kao najstroža prekršajnopravna sankcija, može biti propisana samo zakonom. Kazna zatvora može se propisati i izreći u trajanju od najmanje tri dana do najdulje trideset dana, a za najteže oblike prekršaja i do šezdeset dana.²⁶ Za prekršaje nasilja u obitelji, druge prekršaje povezane s nasiljem, teške prekršaje protiv okoliša i teške prekršaje vezane za zlorabu opojnih droga zakonom se može propisati kazna zatvora do devedeset dana.

Kaznu zatvora može izreći samo sud, a izriče se na pune dane.

²⁶ Tako je Zakonom o strancima („Narodne novine“, br. 79/07.) propisano da će se kaznom zatvora do 60 dana ili novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 7.000,00 kuna kazniti za prekršaj stranac koji nezakonito boravi u Republici Hrvatskoj (čl. 204.).

d) Mjere upozorenja

30. Mjere upozorenja su prekršajnopravne sankcije koje se svode na upozorenje ili opominjanje počinitelja. To su opomena i uvjetna osuda. Dok opomena, kao vrsta prijekora, predstavlja ipak samo upozorenje počinitelju da se ubuduće kloni prekršaja bez izricanja kazne, uvjetna osuda predstavlja upozorenje pojačano prijetnjom kazne. Mjere upozorenja se razlikuju od kazne po tome što ne predstavljaju nikakvo izravno zlo za počinitelja, već se zlom (izvršenjem kazne) samo prijeti, ali i to samo kod uvjetne osude. Mjere upozorenja spadaju u tzv. admonitivne sankcije (od lat. *admonitio*, opomena).

Opomena je mjera upozorenja koja se sastoji u prijekoru upućenom počinitelju zbog počinjenog prekršaja, ako se istodobno s obzirom na sve okolnosti može zaključiti da će se svrha prekršajnopравnih sankcija postići i bez kažnjavanja. Opomena je prekršajnopравna sankcija koja se kao mjera upozorenja može primijeniti prema počinitelju prekršaja za koji je propisana kao jedina kazna novčana kazna do 5.000,00 kuna. Opomena se može primijeniti i za prekršaje počinjene u stjecađu ako se za svako od tih djela steknu navedeni uvjeti.

Uvjetna osuda je takva vrsta prekršajnopравne sankcije koja se sastoji od izrečene kazne zatvora za počinjeni prekršaj, s tim da se ta kazna neće izvršiti ako počinitelj u određenom roku ne počinji novi prekršaj. Vrijeme na koji se može odgoditi izvršenje kazne zatvora uvjetnom osudom, prema Prekršajnom zakonu, ne može biti kraće od tri mjeseca ni dulje od jedne godine. Novčana kazna se ne može izreći uvjetno. Uvjetna osuda je potpuno nova mjera u hrvatskom prekršajnom pravu, uvedena Zakonom o prekršajima iz 2002. (dok bi opomena mogla odgovarati dosadašnjem ukoru iz bivšeg Zakona o prekršajima iz 1973. godine).

Svrha opomene je da se počinitelju prekršaja uputi takva vrsta prijekora kad se s obzirom na sve okolnosti koje se tiču djela i počinitelja radi ostvarenja svrhe prekršajnih sankcija ne mora primijeniti kažnjavanje. **Svrha uvjetne osude** je da se počinitelju prekršaja uputi takva vrsta prijekora kojom se omogućava ostvarenje svrhe prekršajnih sankcija izricanjem kazne zatvora bez njezina izvršenja. Dakle, kod mjera upozorenja dominantna svrha je specijalna prevencija, što znači da se ove prekršajne sankcije prilagođavaju počiniteljevoj ličnosti.

e) Zaštitne mjere

31. Temelj i opravdanje zaštitnih mjera jest opasnost da će počinitelj nastaviti počinjenje prekršaja. Zato je temeljna svrha zaštitnih mjera da se njihovom primjenom otklanjaju uvjeti koji omogućavaju ili potencijalno djeluju na počinjenje novog prekršaja. Stoga u prekršajnom pravu zaštitne mjere i nemaju karakter kazne, već se propisuju uz kaznu ili drugu prekršajnu sankciju. Zaštitne mjere mogu biti propisane samo zakonom.

Kao posebna vrsta prekršajnopравne sankcije, zaštitna je mjera preventivnog karaktera. Objektivno spriječava ili barem smanjuje mogućnost počinitelju prekršaja da ponovno počinji istovrsni prekršaj.

Prekršajnim zakonom određene su vrste zaštitnih mjera koje se mogu propisati zakonom (čl. 50.). To su: obvezno psihijatrijsko liječenje, obvezno liječenje od ovisnosti, zabrana obavljanja zvanja, određenih djelatnosti, poslova ili dužnosti fizičkoj osobi; zabrana obavljanja određenih djelatnosti ili poslova pravnoj osobi; protjerivanje stranaca iz zemlje; oduzimanje predmeta uporabljenog za počinjenje prekršaja; zabrana upravljanja motornim vozilom. Prekršajnim zakonom uređuju se slučajevi kad se svaka od tih mjera može primijeniti, te posebno najkraće i najdulje trajanje svake od tih mjera (čl. 52. do 58.). Prekršajnim zakonom nije iscrpljen popis mogućih zaštitnih mjera, već je prepušteno posebnim zakonima kojima se normiraju prekršaji i propisuju sankcije za njih da se mogu propisati i druge vrste zaštitnih mjera, s ograničenjem, da prema trajanju i svrsi moraju biti usklađene s odredbama Prekršajnog zakona.

Zaštitne mjere mogu biti propisane i primijenjene u trajanju koje ne može biti kraće od jednog mjeseca niti dulje od dvije godine računajući od dana pravomoćnosti rješenja o prekršaju. Izuzetak predstavlja zaštitna mjera oduzimanja predmeta koja se primjenjuje trajno.

Zaštitnu mjeru može primijeniti samo sud. Sukladno Prekršajnom zakonu zaštitne mjere ne mogu biti propisane kao obavezne, s izuzetkom oduzimanja predmeta kada se zakonom u određenim slučajevima može propisati obvezno oduzimanje predmeta.

f) Odgojne mjere

32. Odgojne mjere su prekršajnopravne sankcije koje mogu biti primijenjene samo prema maloljetnicima, dakle, prema osobama starijim od 14 a mlađim od 18 godina života. To su: sudski ukor, posebne obveze i upućivanje u centar za odgoj. Prekršajni zakon uređuje odgojne mjere u okviru poglavlja IX. koji nosi naslov «Primjena materijalnopravnih odredbi ovog Zakona prema maloljetnim počiniteljima prekršaja» (čl. 63. do 75.), pa će se i u ovoj knjizi odgojne mjere razmatrati u okviru te teme.

5. PRIMJENA PREKRŠAJNOPRAVNIH SANKCIJA

a) Izbor vrste i mjere kazne

33. Načelo individualizacije kazne uzima se kao načelo pri odmjeravanju kazne počinitelju prekršaja odnosno pri izboru vrste i mjere kazne. Izbor vrste i mjere kazne počinitelju prekršaja određuje sud u granicama koje su određene propisom za počinjeni prekršaj. Prekršajni zakon traži da se pri određivanju vrste i mjere kazne uzimaju u obzir osobito: stupanj krivnje, opasnost djela i svrhe kažnjavanja. Određujući vrstu i mjeru kazne koju će primijeniti, sud uzima u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža za počinitelja (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito pobude iz kojih je prekršaj počinjen, ranije ponašanje počinitelja (npr. je li počinitelj prekršaja u povratu), njegovo ponašanje nakon počinjenog prekršaja, te ukupnost društvenih i osobnih prilika koji su pridonijeli počinjenju prekršaja. Naravno, pri

odmjeravanju prekršajne kazne moguće je uzimati u obzir i druge okolnosti koje mogu biti od utjecaja na to da izrečena kazna bude stroža ili blaža.

b) Prisilna naplata i zamjena novčane kazne

34. Način prisilne naplate novčane kazne uređeno je čl. 34. Prekršajnog zakona. Pravilo je da se novčana kazna, ako nije u roku određenom odlukom o izricanju novčane kazna plaćena u cijelosti ili djelomično, naplaćuje prisilno.

Ako se novčana kazna iz bilo kojeg razloga ne uspije u cijelosti ili djelomično prisilno naplatiti u roku od godine dana od kada je nadležno tijelo za prisilnu naplatu primilo za to zahtjev, nadležni će prekršajni sud neplaćenu novčanu kaznu zamijeniti zatvorom (**supletorni zatvor** - od lat. *suppleo*, zamijeniti)²⁷. Svakih započelih 300,00 kuna novčane kazne ili globe zamjenjuje se za jedan dan zatvora, s tim da najmanja mjera zatvora ne može biti kraća od tri dana (bez obzira na visinu novčane kazne ili globe), ni dulja od šezdeset dana. Supletorni zatvor ne može se odrediti maloljetnom osuđeniku niti pravnoj osobi.

Prekršajni sud može, ako to smatra opravdanim s obzirom na težinu prekršaja i visinu neplaćene novčane kazne, umjesto supletornim zatvorom, nenaplaćenu novčanu kaznu zamijeniti **radom za opće dobro na slobodi**. Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju koje je u razmjeru s izrečenom novčanom kaznom, računajući svakih započelih tristo kuna kazne za jedan dan takvog rada.

c) Ublažavanje kazne

35. Sud može počinitelju prekršaja odmjeriti kaznu ispod propisane najniže mjere određene vrste kazne, ili umjesto kazne zatvora izreći novčanu kaznu, kad to zakon izričito propisuje ako ustanovi da se s obzirom na postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane. Ovako ublažena kazna ne može biti manja od općeg zakonskog minimuma za tu vrstu kazne.

²⁷ Rad za opće dobro više nije obligatoran stadij u naplati novčane kazne. Suprotno tome, prema starom Zakonu o prekršajima iz 2002. rad za opće dobro bio je obligatoran stadij u primjeni novčane kazne (i globe). To znači da, ako bi počinitelj prekršaja (kažnjenik) pristao na zamjenu kazne ili globe radom za opće dobro na slobodi, sud nije mogao odrediti supletorni zatvor nego je morao provesti takvu zamjenu novčane kazne odnosno globe.

6. PRIMJENA PREKRŠAJNOG PRAVA PREMA PRAVNIM OSOBAMA I S NJOM IZJEDNAČENIM SUBJEKTIMA

36. Uz fizičke osobe, i pravne osobe mogu biti odgovorne za prekršaj. Pravna osoba i njezina odgovorna osoba prekršajno su odgovorni za skrivljene povrede propisa o prekršaju. Pravna osoba odgovara za prekršaj neovisno o odgovornosti odgovorne osobe u toj pravnoj osobi. Prekršajni zakon (čl. 60. st. 3.) izrijekom propisuje da će „sud utvrditi prekršajno odgovornom pravnu osobu i u slučaju kada se utvrdi postojanje pravnih ili stvarnih zapreka za utvrđivanje odgovornosti odgovorne osobe, ili se ne može utvrditi tko je odgovorna osoba“.²⁸

Propisom o prekršaju može se propisati prekršajna odgovornost samo pravne osobe ili prekršajna odgovornosti i pravne osobe i njezine odgovorne osobe.

Odgovornom osobom se smatra osoba kojoj je povjeren određeni krug poslova u pravnoj osobi, kao i druga osoba koja je ovlaštena postupati u ime pravne osobe, odnosno osoba koja u tijelima državne vlasti ili tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obavlja određene dužnosti. Propisom o prekršaju može biti određeno koja odgovorna osoba odgovara za prekršaj.

Pravna osoba odgovara za prekršaj počinjen **radnjom** ili **propuštanjem nadzora** odgovorne osobe u pravnoj osobi. Nije nužno da odgovorna osoba svojom radnjom u ime pravne osobe počinji prekršaj koji se pripisuje pravnoj osobi. Naime radnju prekršaja često čine osobe koje jesu zaposlenici pravnih osoba ali nisu odgovorne osobe.

Prema Prekršajnom zakonu, odgovorna osoba kaznit će se za prekršaj čak i onda ako joj je u međuvremenu prestao radni odnos u pravnoj osobi, kao i u slučaju kad je pravna osoba prestala postojati

Jedini slučaj isključenja krivnje odgovorne osobe u pravnoj osobi jest ako je postupila po naredbi druge odgovorne osobe, pod uvjetom da je poduzela sve radnje koje je bila dužna poduzeti da spriječi ostvarenje prekršaja. To naravno ne utječe na odgovornost pravne osobe.

Ono što je rečeno o prekršajnoj odgovornosti pravne osobe i u njoj odgovorne osobe vrijedi i za s njima izjednačene subjekte: podružnice i predstavništva domaćih i stranih pravnih osoba, druge subjekte koji nemaju prava pravnosti ali samostalno nastupaju u pravnom prometu, te na odgovorne osobe u tim subjektima.

Država i državna tijela, prema izričitoj odredbi Prekršajnog zakona (čl.62.) ne mogu odgovarati za prekršaj. Što se tiče jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih tijela, oni mogu odgovarati za prekršaj jedino ako nije počinjen u izvršavanju javnih ovlasti. Međutim, to ne isključuje prekršajnu odgovornost odgovorne osobe u državnom i drugom ovdje navedenom tijelu, ako je propisom o prekršaju određeno da te osobe mogu odgovarati za prekršaj.

²⁸ Prekršajni zakon napustio je koncepciju Zakona o prekršajima iz 2002. godine da se odgovornost pravne osobe za prekršaj temelji na krivnji odgovorne osobe.

7. PRIMJENA MATERIJALNOPRAVNIH ODREDBI ODREDBI PREKRŠAJNOG ZAKONA PREMA MALOLJETNIM POČINITELJIMA PREKRŠAJA

37. Maloljetnik je osoba koja je u vrijeme počinjenja prekršaja navršila 14, a nije navršila 18 godina života. Na maloljetne počinitelje prekršaja primjenjuju se posebne odredbe Prekršajnog zakona (čl. 63. do 75.). Ostale se opće odredbe Prekršajnog zakona primjenjuju samo ako nisu u suprotnosti s ovim posebnim odredbama koje se odnose maloljetnike.

Prekršajni zakon razlikuje dvije kategorije maloljetnika: **a) mlađi maloljetnik**, osoba koja je u vrijeme počinjenja prekršaja navršila 14, a nije navršila 16 godina života, i **b) stariji maloljetnik**, osoba koja je u vrijeme počinjenja prekršaja navršila 16, a nije navršila 18 godina života.

Mlađi maloljetnici ne mogu biti kažnjeni za počinjeni prekršaj ali prema njima mogu biti primijenjene jedino odgojne mjere.

Prema starijim maloljetnicima mogu biti primijenjene odgojne mjere i zaštitne mjere. Međutim njima se može izreći novčana kazna i kazna maloljetničkog zatvora, sve pod uvjetima određenima Prekršajnim zakonom.

Prekršajnopravne sankcije propisane i primijenjene prema maloljetnicima imaju za svrhu kratkotrajnim mjerama utjecati na njihov odgoj i jačanje njihove osobne i građanske odgovornosti. Dužnost je roditelja maloljetnika, odnosno njegovog skrbnika, da surađuju sa stručnim osobama u interesu maloljetnika.

(a) Odgojne mjere primjenjuju se prema maloljetnicima kada je potrebno utjecati na maloljetnikovu ličnost mjerama upozorenja, usmjeravanjem ili drugim primjerenim mjerama (admonitivne sankcije). Odgojne mjere su: sudski ukor, posebne obveze i upućivanje u centar za odgoj.

Sudski ukor može sud primijeniti prema maloljetniku ako se iz njegovog odnosa prema počinjenom prekršaju i njegovoj spremnosti da ne čini prekršaje može zaključiti da će i samim ukorom biti postignuta svrha odgojne mjere. Pri primjeni ukora sud će predložiti maloljetniku neprihvatljivost i štetnost njegovog ponašanja.

Posebne obveze su nalozi i zabrane kojima se utječe na maloljetnika i njegovo ponašanje, npr. da se ispriča oštećeniku, da popravi ili naknadi štetu nastalu prekršajem, da se uzdrži od posjećivanja određenih lokala i kloni društva određenih osoba koje na njega štetno utječu, da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili na poslove komunalnog ili ekološkog značenja i dr. Određene obveze mogu trajati najdulje šest mjeseci i ne smiju ometati maloljetnikovo školovanje ili zaposlenje.

Upućivanje u centar za odgoj je mjera koju će sud primijeniti kada ocijeni da je za ostvarivanje svrhe odgojnih mjera potrebno pojačanim mjerama utjecati na maloljetnikovu ličnost i ponašanje. Upućivanje u centar za odgoj može biti na određeni broj sati tijekom dana u trajanju od najmanje osam, a najdulje 14 dana, ili na neprekidni boravak u trajanju od 8 dana.

(b) Novčana kazna. Novčana kazna se može se primijeniti prema starijem maloljetniku jedino ako ostvaruje osobne prihode vlastitim radom ili imovinom. Novčana kazna se ne može prisilno naplatiti već jedino zamijeniti radom za opće dobro na slobodi, ali ne i zatvorom.

(c) Kazna maloljetničkog zatvora iznimno može biti izrečena starijem maloljetniku ako sud utvrdi da je s obzirom na narav i težinu prekršaja, okolnosti pod kojima je prekršaj počinjen, njegove obiteljske prilike i njegova osobna svojstva potrebno izreći tu kaznu. Ne može biti kraća od tri dana ni dulja od deset dana. Prije izricanja kazne maloljetničkog zatvora sud može prethodno pribaviti mišljenje nadležnog centra za socijalnu skrb o primjerenosti te kazne.

(d) Zaštitne mjere koje mogu biti primijenjene prema maloljetniku (mlađem i starijem) su: oduzimanje predmeta i protjerivanje stranca iz zemlje, a prema starijem maloljetniku i zabrana upravljanja motornim vozilom. Zaštitne mjere prema maloljetnicima mogu biti primijenjene i bez izricanja kazne. Mogu trajati najmanje jedan mjesec, a najdulje jednu godinu.

Kod stjecaja prekršaja koje počini maloljetnik, pri odmjeravanju prekršajne sankcije neće se utvrđivati sankcija za svaki prekršaj, već će se bez takvog utvrđivanja izreći jedna odgojna mjera ili jedna kazna u propisanim granicama za tu kaznu u okviru kojih se može izreći maloljetniku.

Osim toga, Prekršajni zakon sadrži posebnu glavu o postupku prema maloljetnim počiniteljima prekršaja (glava XXIX., čl. 223. do 227.).

8. ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI, REHABILITACIJA, PODACI IZ PREKRŠAJNE EVIDENCIJE I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

a) Oduzimanje imovinske koristi

38. Načelo je da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu prekršajem. U ostvarivanju tog načela, odlukom o prekršaju kojom se utvrđuje da je prekršaj počinjen, oduzima se imovinska korist ostvarena prekršajem. Kad se utvrdi nemogućnost oduzimanja imovinske koristi u cijelosti ili djelomično, prekršajni će sud obvezati počinitelja prekršaja na isplatu odgovarajuće protuvrijednosti u novčanom iznosu. Posebnim se zakonom može propisati što se smatra imovinskom koristi ostvarenom prekršajem.

b) Pravne posljedice osude, rehabilitacija i brisanje odluke o prekršaju

39. Pravne posljedice osude, koje se sastoje od gubitka ili zabrane stjecanja određenih prava, odnosno u stjecanju tzv. negativnih prekršajnih bodova propisuju se zakonom.

Nakon izdržane, oproštene ili zastarjele kazne zatvora odnosno maloljetničkog zatvora, osuđenik ima sva prava utvrđena Ustavom, zakonom ili drugim propisom i može stjecati sva prava osim onih koja su mu ograničena zaštitnom mjerom, a jednako se to odnosi i na počinitelja prekršaja kojem je primijenjena mjera upozorenja ili je odlukom o prekršaju oslobođen kazne.

Osoba protiv koje je donesena odluka o prekršaju smatra se neosuđivanom i odluka briše iz prekršajne evidencije kad proteknu tri godine od dana pravomoćnosti. Rehabilitirani osuđenik ima pravo nijekati prijašnju osuđivanost i zbog toga ne može biti pozvan na odgovornost niti može imati bilo kakve pravne posljedice. Rehabilitacija nastupa po sili zakona.

Kad su u pitanju negativni prekršajni bodovi, kao pravna posljedica osude, oni se prestaju uračunavati nakon proteka dvije godine od dana pravomoćnosti odluke na temelju kojeg je počinitelj prikupio te negativne prekršajne bodove.

c) Podaci iz prekršajne evidencije

40. Podaci iz prekršajne evidencije mogu se dati samo sudovima, tijelima državne uprave koja vode prekršajni postupak i državnim tijelima – ovlaštenim tužiteljima kad se radi o prekršajnom postupku protiv počinitelja prekršaja za kojeg se traže podaci.

Podaci iz prekršajne evidencije mogu se dati i drugim državnim tijelima na njihov obrazloženi zahtjev kad se radi o povjeravanju određenih poslova i zadataka u državnoj službi ili kada je to potrebno za ostvarivanje određenih prava osobe za koju se traže podaci kod tijela državne uprave ili tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave u upravnom postupku iz njihove nadležnosti. U postupku javne nabave tijela koja je provode mogu zatražiti podatke iz prekršajne evidencije samo putem nadležnog tijela državne uprave.

Prekršajnom evidencijom mogu se u okviru svoje zakonske ovlasti koristiti i tijela unutarnjih poslova radi otkrivanja počinitelja prekršaja. Navedeni podaci smatraju se službenom tajnom.

Nitko nije dužan podnositi dokaze o svojoj prekršajnoj osuđivanosti ili neosuđivanosti. Svatko ima pravo tražiti podatke iz prekršajne evidencije za sebe samo ako dokaže da su mu ti podaci potrebni radi ostvarivanja prava u stranoj državi.

Podaci o prekršaju za koji je nastupila rehabilitacija ne mogu se nikome dati a ni koristiti za bilo koje potrebe.

III. PREKRŠAJNI POSTUPAK

1. TEMELJNA SVRHA POSTUPOVNIH ODREDBI

41. Postupovnim se odredbama Prekršajnog zakona utvrđuju pravila kojima se osigurava pravično vođenje prekršajnog postupka, zaštita ljudskih prava, pravilno utvrđivanje činjenica i zakonito odlučivanje o prekršajnoj odgovornosti, tako da nitko nedužan ne bude osuđen, a da se počinitelju prekršaja izrekne kazna ili primijeni druga prekršajnoppravna sankcija.

Postupovna pravila primijenjuju prekršajni sudovi, Visoki prekršajni sud i tijela državne uprave kad su nadležni za vođenje prekršajnog postupka u prvom stupnju.

Ako Prekršajni zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima postupka, na odgovarajući će se način, kada to bude primjereno svrsi prekršajnog postupka, primijeniti odredbe Zakona o kaznenom postupku. Premda su Prekršajnim zakonom temeljeto uređena postupovna pravila, ipak je predviđena supsidijarna primjena Zakona o kaznenom postupku, budući su baš njegove postupovne odredbe najsrodnije prekršajnom postupku.

Prije donošenja pravomoćne odluke o prekršaju okrivljenik može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima samo uz uvjete koje određuje Prekršajni zakon.

Težnja je novim Prekršajnim zakonom unificirati prekršajni postupak, tako da se on na jedinstven način vodi za sve prekršaje.²⁹

2. TEMELJNA NAČELA PREKRŠAJNOG POSTUPKA

42. Prekršajni postupak sadrži određena načela koja predstavljaju njegove temeljne odredbe. Njihovo poštivanje je pretpostavka donošenja legalne i pravilne odluke, što znači da nitko nedužan ne bude oglašen krivim niti mu bude izrečena ili primijenjena prekršajnoppravna sankcija, a da se počinitelju prekršaja izreče primjerena kazna ili druga prekršajna sankcija. Primjena temeljnih načela prekršajnog postupka pruža garanciju poštivanja prava i dostojanstva okrivljenika. Ona su obveza sudova ili tijela državne uprave koji vode prekršajne postupke da u duhu tih načela tumače i ostale postupovne odredbe Prekršajnog zakona.

Takva bitna načela postupka (uz već iznijeto načelo zakonitosti) koja Prekršajni zakon ističe jesu: a) pretpostavka okrivljenikove nedužnosti, b) pravo okrivljenika na obranu, c) prava uhićene ili zadržane osobe, d) načelo uporabe hrvatskog jezika i latiničnog pismo u postupku e)

²⁹ Međutim, teško je isključiti pravo zakonodavca da može, kada to smatra nužnim, posebnim zakonom urediti drugačije određena pravila prekršajnog postupka. Odredbe o postupku koje sadrži Prekršajni zakon primjenjivale bi se u takvom slučaju supsidijarno prema načelu *lex specialis derogat legi generali*. Tako npr. Zakon o deviznom inspektoratu Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 33/92., 26/93. i 29/94.) sadrži u čl. 16. sljedeću odredbu: «Devizni inspektorat vodi prekršajni postupak prema Zakonu o prekršajima, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.»

dužnost utvrđivanja svih važnih činjenica, f) načelo ekonomičnosti postupka i spriječavanje zlorabe prava iz Prekršajnog zakona, g) načelo nezakonitosti dokaza, h) načelo pouke o pravima u postupku.

a) Pretpostavka okrivljenikove nedužnosti

43. Pretpostavka okrivljenikove nedužnosti (*praesumptio innocentiae*) je ustavno načelo i ujedno jedno od temeljnih načela Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, prema kojem je svatko nedužan i nitko se ne može smatrati krivim za prekršaj dok mu se pravomoćnim rješenjem ne utvrdi krivnja. Takvo načelo ima određene posljedice. Prvo, okrivljenik nije dužan iznijeti obranu niti odgovarati na pitanja (pravo na šutnju). To znači da teret dokazivanja krivnje nije na okrivljeniku već na ovlaštenom tužitelju i tijelu koje vodi takav postupak. Okrivljenik je jedino dužan prisustvovati u postupku. Drugo, zabranjeno je i kažnjivo od okrivljenika (ali i od drugih osoba koje sudjeluju u postupku kao npr. od svjedoka, vještaka i dr.) iznuđivati priznanja ili druge izjave. Treće, premda to nije izrijekom u Prekršajnom zakonu rečeno, ako postoji dvojba o postojanju činjenica koje tvore obilježja prekršaja i postojanja krivnje, takva se dvojba tumači u prilog okrivljeniku (*in dubio pro reo*). Dakle, u takvoj dvojbi prekršajni sud ili nadležno tijelo državne uprave moraju riješiti u korist okrivljenika.

b) Pravo okrivljenika na obranu

44. I ovo je načelo jedno od osnovnih načela prekršajnog postupka. U prekršajnom postupku okrivljenom se mora dati mogućnost da se izjasni o činjenicama i dokazima za koje ga se tereti.

Donošenje odluke o prekršaju bez ispitivanja okrivljenika čini izuzetak koji mora biti posebno zakonom predviđen. Prekršajni zakon predviđa dva takva izuzetka. Prvi je izuzetak u postupku izdavanja prekršajnog naloga. Drugi slučaj donošenja rješenja o prekršaju bez nazočnosti i ispitivanja okrivljenika je kad se uredno pozvani okrivljenik ne odazove pozivu, a ustanovi se da njegova nazočnost nije potrebna odnosno kad se glavna rasprava može održati bez nazočnosti uredno pozvanog okrivljenika, a to će biti kada pribavljeni dokazi pružaju dostatnu osnovicu za donošenje odluke o prekršaju.

Okrivljeniku se mora omogućiti da se očituje o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist. Da bi okrivljenik mogao ostvariti pravo na obranu on mora već na prvom ispitivanju biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama optužbe.³⁰

Okrivljenik nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na pitanja. Zabranjeno je i kažnjivo od okrivljenika ili druge osobe koja sudjeluje u postupku iznuđivati priznanja ili druge izjave.

³⁰ To je sukladno čl. 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava o pravu na pravično suđenje i čl. 29. Ustava Republike Hrvatske.

Okrivljenik se ima pravo braniti sam ili uz stručnu pomoć branitelja iz reda odvjetnika. Na takvo pravo su ga sud ili tijelo državne uprave dužni poučiti već na prvom ispitivanju.

c) Prava uhićene ili zadržane osobe

45. Pod uhićenjem ili zadržavanjem se smatra svaka mjera ili radnja koja uključuje lišenje slobode osobe pod sumnjom da je počinila prekršaj.

Osoba uhićena ili zadržana pod sumnjom da je počinila prekršaj mora biti odmah upoznata o razlozima uhićenja ili zadržavanja. Na njezin će zahtjev nadležno tijelo o uhićenju ili zadržavanju izvijestiti njezinu obitelj ili drugu osobu koju ona odredi. Ako se ispituje kao osumnjičenik ili okrivljenik, nadležno tijelo je mora poučiti da nije dužna iskazivati te da ima pravo na stručnu pomoć branitelja kojeg može sama izabrati.

d) Načelo uporabe hrvatskog jezika i latiničnog pismo u postupku

46. U prekršajnom je postupku u uporabi hrvatski jezik i latinično pismo. Međutim, ako je na području jedinice lokalne samouprave na temelju zakona uveden u službenu uporabu i drugi jezik ili koje drugo pismo, postupak će se voditi u skladu s tim zakonom.³¹

Svaki se sudionik postupka (okrivljenik, oštećenik, svjedok i dr.) ima pravo služiti svojim jezikom ako to i nije službeni jezik suda. Tijelo koje vodi postupak mora osigurati usmeno prevođenje izjava, isprava i drugog pisanog dokaznog materijala. Ako okrivljenik ne razumije jezik na kojem se vodi postupak, mora mu se osigurati tumač koji obavlja prevođenje. Međutim, i u tom se slučaju pismena (optužni prijedlog, žalba i drugi podnesci) sudu dostavljaju na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu.

Stranac kojem je oduzeta sloboda može, pod uvjetom uzajamnosti, podnositi pisane podneske na svom jeziku.

³¹ Talijanski kao drugi jezik, s obvezatnom pisanju odluka na oba jezika je predviđena u nekim gradovima Istre (Buje, Umag, Grožnjan i dr.). U nekim gradovima Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije drugi službeni jezik je mađarski, a češki je drugi jezik u nekim gradovima i općinama Bjelovarsko-bilogorske županije itd. Vidi: Pavišić, B., Komentar Zakona o kaznenom postupku, Rijeka, 2005., str. 25.

e) Dužnost utvrđivanja svih važnih činjenica

47. Utvrditi (potpuno i točno) sve činjenice pravno relevantne za odlučivanje u konkretnom prekršajnom postupku je obveza prekršajnih sudova i ostalih državnih tijela nadležnih za vođenje prekršajnog postupka. Pri tome s jednakom pažnjom sud je dužan utvrditi kako činjenice koje terete okrivljenika tako i one koje mu idu u korist. Time je izraženo inkvizitorno načelo, koje je u suvremenim procesnim sustavima ublaženo akuzatornim načelom. Za ostvarivanje takve obveza, u svim postupcima, pa tako i u prekršajnom, služi i načelo slobodne ocjene dokaza.

f) Načelo ekonomičnosti postupka i spriječavanje zlouporabe prava iz Prekršajnog zakona

48. Prekršajni postupak treba provoditi brzo i bez odugovlačenja, uz izbjegavanje nepotrebnih radnji i troškova. Sud i druga državna tijela dužna su onemogućiti svaku zlouporabu prava sudionika u postupku. Smisao ovog načela je veća učinkovitost prekršajnog postupka, te da prođe što manje vremena od počinjenja prekršaja do izricanja prekršajnopravne sankcije. Naravno da primjena ovog načela ne može ići na uštrb dužnosti utvrđivanja svih važnih činjenica i zakonitog donošenja odluke o prekršaju.

Realizacija ovog načela daje mogućnost sudu da rješenjem uskrati stranci ili drugom sudioniku u prekršajnom postupku pravo na određenu procesnu radnju, ako zaključi da se te radnje poduzimaju samo radi odugovlačenja postupka ili na drugi način zloupotrebljavaju prava iz Prekršajnog zakona.

g) Načelo nezakovitosti dokaza

49. Ovo načelo znači da se sudske odluke ne mogu utemeljiti na dokazima pribavljenim na nezakonit način (tzv. nezakoniti dokazi).

Nezakoniti su oni dokazi koji su, prvo, pribavljeni kršenjem Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom zajamčenih prava na obranu, na dostojanstvo, na ugled i čast, te na nepovredivost osobnog i obiteljskog života. Drugo, nezakoniti su i oni dokazi koji su pribavljeni povredom odredaba prekršajnog postupka i koji su izričito predviđeni Prekršajnim zakonom, te drugi dokazi za koje se iz njih saznalo.

Odluka o prekršaju koja bi se temeljila na činjeničnom stanju utvrđenim nezakonitim dokazima i sama bi bila nezakonita.

h) Načelo pouke o pravima u postupku

50. Okrivljenika ili drugog sudionika u postupku, koji bi iz očitog neznanja mogao propustiti kakvu radnju ili se zbog toga ne bi koristio svojim pravima, sud će poučiti o pravima koja mu prema Prekršajnom zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja radnje.

3. PRETHODNO PITANJE

51. U prekršajnom postupku prethodno pitanje je pravno pitanje za čije rješavanje je nadležan sud u kojem drugom postupku ili koje drugo državno tijelo (dakle, nije u nadležnosti prekršajnog suda ili tijela državne uprave koje vodi prekršajni postupak), ako o njegovom prethodnom rješenju ovisi primjena propisa o prekršaju.

Prekršajni zakon daje prekršajnom sudu ili tijelu državne uprave koje vodi prekršajni postupak mogućnost da sam riješi i to pitanje. Rješenje toga pravnog pitanja ima učinak samo na prekršajni predmet o kojemu se raspravlja.

Rješavanje prethodnog pitanja je samo mogućnost ali ne i obveza prekršajnog suda odnosno tijela državne uprave koje vodi prekršajni postupak. To znači da prekršajni sud odnosno tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak, kad se pred njim pojavi prethodno pitanje ima dvije mogućnosti: a) da sam riješi to pitanje prema odredbama koje vrijede za dokazivanje u prekršajnom postupku ili b) da prička da to pitanje riješi nadležno tijelo. Ako je o takvom pitanju već donio odluku nadležni sud ili tijelo državne uprave, takva odluka ne veže prekršajni sud ili tijelo državne uprave što se tiče ocjene je li počinjen određeni prekršaj.

Odluka o prethodnom pitanju, koju donosi tijelo koje vodi prekršajni postupak, nije dio dispozitiva rješenja o prekršaju, nego njegovog obrazloženja. Rješavanje prethodnog pitanja je na taj način zapravo utvrđivanje činjeničnog stanja.

4. NADLEŽNOST SUDOVA I TIJELA DRŽAVNE UPRAVE

a) Stvarna nadležnost

52. Prekršajni zakon propisuje pravilo da o prekršajima sude prekršajni sudovi i Visoki prekršajni sud. Kao izuzetak od tog pravila zakonom može za vođenje prekršajnog postupka biti propisana stvarna nadležnost tijela državne uprave za vođenje prekršajnog postupka u prvom

stupnju.³² Međutim, postupak prema maloljetnicima uvijek vode sudovi, nikada tijelo državne uprave.

Prekršajni sudovi su nadležni, prvo, suditi u prvom stupnju za sve prekršaje osim za one za koje je posebnim zakonom propisana stvarna nadležnost tijela državne uprave, i drugo, odlučivati o zahtjevu za obnovu prekršajnog postupka kako u predmetima u kojima su sudili, tako i u predmetima protiv pravomoćnih prekršajnih naloga ovlaštenih tužitelja ako je riječ o prekršajima iz stvarne nadležnosti suda, te u predmetima protiv svih pravomoćnih obveznih prekršajnih naloga.

Prekršajni sudovi pružaju pravnu pomoć prema odredbama međunarodnih ugovora i Prekršajnog zakona, te obavljaju i druge poslove propisane zakonom.

Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske nadležan je odlučivati u drugom stupnju o žalbama protiv odluka prekršajnih sudova i tijela državne uprave, odlučivati o izvanrednim pravnim lijekovima, odlučivati o sukobu nadležnosti između prekršajnih sudova, odlučivati o zahtjevima za izuzećem predsjednika sudova, te obavlja i druge poslove propisane zakonom.

Tijela državne uprave nadležna su, prvo, odlučivati u prvom stupnju o prekršajima kada je to propisano posebnim zakonom, i drugo, odlučivati o zahtjevima za obnovu prekršajnog postupka, kako u predmetima iz svoje nadležnosti tako i protiv pravomoćnih prekršajnih naloga u predmetima za koje je za vođenje prekršajnog postupka predviđeno prvostupanjsko odlučivanje tog tijela državne uprave. Tijela državne uprave obavljaju i druge poslove propisane zakonom.

Sastav sudova i tijela državne uprave. U prekršajnom sudu odluku o prekršaju i druge odluke donosi sudac pojedinac. Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske odlučuje u vijećima sastavljenim od tri suca. Sastav tijela državne uprave određen je zakonom kojim se odlučivanje o prekršajima stavlja u nadležnost tog određenog tijela.

b) Mjesna nadležnost

53. Za određivanje mjesne nadležnosti uzima se, u pravilu, mjesto izvršenja prekršaja (*locus delicti commissi*). Tako i prema Prekršajnom zakonu, za vođenje postupka mjesno je nadležan sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak na čijem je području prekršaj počinjen ili pokušan. To je primarni kriterij za određivanje mjesne nadležnosti.

Međutim, kao osnova za utvrđivanje mjesne nadležnosti može biti i mjesto prebivališta ili boravišta počinitelja odnosno sjedište okrivljene pravne osnove. Ali ta osnova može biti uzeta u obzir uz dvije pretpostavke: ako se mjesna nadležnost ne može odrediti prema mjestu počinjenja prekršaja i ako se važenje propisa kojim je prekršaj određen prostire i na područje prebivališta odnosno boravišta počinitelja ili područje sjedišta pravne osobe.

Ako je prekršaj počinjen na brodu ili zrakoplovu, dok se nalazi u domaćoj luci ili pristaništu, nadležan je sud ili tijelo državne uprave na čijem se području nalazi ta luka ili

³² Tako je npr. prema Zakonu o carinskoj službi u Republici Hrvatskoj za prekršaje u području carina u prvom stupnju nadležna Komisija za carinske prekršaje koja djeluje u sklopu carinarnice, prema Pomorskom zakoniku postupak za pomorske prekršaje vodi Komisija za prekršaje lučke kapetanije, Zakon o financijskoj policiji daje ovlast djelatniku financijske policije da provodi prekršajni postupak itd.

pristanište. U ostalim slučajevima kad je prekršaj počinjen na brodu ili zrakoplovu, nadležan je sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak na čijem se području nalazi matična luka domaćeg broda odnosno zrakoplova ili domaće pristanište u kojem se brod odnosno zrakoplov (domaći ili strani) prvi put zaustavi. Posebnim zakonom može se i drukčije odrediti mjesna nadležnost kad su u pitanju prekršaji počinjeni na brodu ili u zrakoplovu.

Posebna situacija određivanja mjesne nadležnosti je kad su u pitanju prekršaji učinjeni tiskom, radiom ili televizijom. Za tako počinjene prekršaje nadležno je prekršajno tijelo na čijem području se tisak raspačava, odnosno emisija prima odgovarajućim uređajem ili prekršajno tijelo na čijem se području nalazi sjedište, odnosno boravište izdavača. Tu je Prekršajni zakon drugačije uredio pravila određivanja mjesne nadležnosti nego je to učinio Zakon o kaznenom postupku.

Primjenom navedenih pravila može doći do istodobne nadležnosti dva ili više suda odnosno dva ili više tijela državne uprave (tzv. *konkurentna nadležnost*). U takvom slučaju, mjesno je nadležan onaj sud ili ono tijelo državne uprave pred kojim je prije pokrenut postupak, ali svaki od njih mora na svom području poduzeti radnje koje ne trpe odgodu.

Ako se primjenom navedenih pravila ne može odrediti mjesna nadležnost (ako npr. nije poznato mjesto počinjenja prekršaja), tada će mjesno nadležni sud odrediti Visoki prekršajni sud, a mjesno nadležno tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak odredit će nadležno ministarstvo.

Prekršajni sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak, nadležni za počinitelja prekršaja nadležni su i za sudionike i u pravilu se protiv svih vodi jedinstveni postupak i donosi jedna odluka o prekršaju .

Isto se tako može provesti jedinstveni postupak i donijeti jedna odluka o prekršaju ako se pokreću i vode odvojeni postupci protiv iste osobe ili protiv više osoba za isti prekršaj. Postoji **obvezno i fakultativno spajanje postupaka**. Obvezno je spajanje postupaka u slučaju da su svi prekršaji povezani istom činjeničnom osnovom i potrebom izvođenja većinom istih dokaza. U ostalim slučajevima spajanje postupaka je fakultativno.

Jedinstveni će se postupak, u pravilu, provesti i jedna presuda donijeti i protiv okrivljenika pravne osobe i odgovorne osobe u toj pravnoj osobi.

Postupci se mogu i razdvajati, ako sudac ili službenik u tijelu državne uprave ocijene da za takvo razdvajanje postoje «važni razlozi» ili «razlozi svrsishodnosti»). Takvo je razdvajanje postupka je moguće do završetka glavne rasprave odnosno do završetka postupka.

O spajanju ili razdvajanju postupaka donosi se rješenje protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba.

c) Prijenos (delegacija) nadležnosti

54. Delegacija je prenošenje nadležnosti od suda ili tijela državne uprave mjesno nadležnog za vođenje prekršajnog postupka prema općim propisima na drugi sud ili drugo tijelo državne uprave istog ranga (*forum delegatum*). Razlikuju se nužna i svrhovita delegacija nadležnosti.

Nužna delegacija nadležnosti postoji u slučaju kad je nadležni sud bilo iz pravnih ili stvarnih razloga spriječen postupati u konkretnom prekršajnom predmetu. U takvom slučaju mora postupak provesti drugi prekršajni sud koji nije mjesno nadležan. No, koji će to sud biti odlučuje Visoki prekršajni sud svojim rješenjem. Zbog toga je obveza nadležnog suda da o svojoj spriječenosti postupanja u određenom prekršajnom predmetu obavijesti Visoki prekršajni sud. Protiv rješenja Visokog prekršajnog suda kojim se prenosi nadležnost s mjesno nadležnog prekršajnog suda na drugi prekršajni sud nije dozvoljena žalba. Pod istim uvjetima do nužne delegacije nadležnosti dolazi i kad se prekršajni postupak vodi pred tijelom državne uprave. Samo, u tom slučaju rješenje o delegaciji nadležnosti donosi nadležno ministarstvo.

Svrhovita delegacija nadležnosti je prenošenje nadležnosti sa suda ili tijela državne uprave na drugi sud ili drugo tijelo državne uprave zbog razloga svrhovitosti, naime ako je očito da će se postupak provesti lakše ili da će troškovi postupka bit manji ili ako za to postoje drugi važni razlozi. Iz istih razloga (očito da će drugi sud lakše povesti postupak, ili ako postoje drugi važni razlozi za to) Visoki prekršajni sud može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležni sud, pod uvjetom da se važenje propisa kojim je prekršaj određen prostire i na to područje.

d) Nenadležnost i sukob nadležnosti

55. Sudovi i tijela državne uprave koja vode prekršajni postupak dužna su po službenoj dužnosti paziti na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost. Čim primijete da nisu nadležni, moraju se rješenjem oglasiti nenadležnim i nakon pravomoćnosti takvog rješenja dostavit predmet nadležnom sudu, odnosno nadležnom tijelu državne uprave. Pri tome su obavezni poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode. Međutim, nakon započinjanja postupka mjesna nadležnost se ustaljuje i ne može se sud odnosno tijelo državne uprave više oglasiti nenadležnim niti stranke mogu isticati prigovor mjesne nenadležnosti.

Ako sud ili tijelo državne uprave kojem je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nenadležan radi se o takozvanom negativnom sukobu nadležnosti. **Negativan** sukob nadležnosti postoji, dakle, kad se dva ili više suda odnosno tijela državne uprave oglase nenadležnim u istom predmetu. Teorijski, moguć je i **pozitivan** sukob nadležnosti, kada dva ili više suda odnosno dva ili više tijela državne uprave smatraju da su nadležni u tom prekršajnom predmetu. Pitanje tko rješava sukob nadležnosti riješeno je Prekršajnim zakonom bez obzira na to da li je u pitanju pozitivan ili negativan sukob nadležnosti (dakle, neovisno o tome da li su dva ili više tijela prisvojila sebi pravo da vode prekršajni postupak ili su odbila od sebe dužnosti da vode postupak).

Prema Prekršajnom zakonu o sukobu nadležnosti između sudova odlučuje Visoki prekršajni sud. O sukobu nadležnosti tijela državne uprave koja vode prekršajni postupak odlučuje ministarstvo, a ako je riječ o sukobu nadležnosti između tijela državne uprave različitih ministarstava, tada odlučuje Vlada Republike Hrvatske. O sukobu nadležnosti između sudova i tijela državne uprave odlučuje Ustavni sud Republike Hrvatske. Protiv rješenja kojim je odlučeno o sukobu nadležnosti nije dopuštena žalba.

5. IZUZEĆE

56. Izuzeće je institut kojim se osigurava objektivnost u vođenju prekršajnog postupka i donošenju odluke o prekršaju. Stoga je Prekršajni zakon utvrdio razloge za izuzeće određenih sudionika u prekršajnom postupku i to: suca ili službenika tijela koje vodi prekršajni postupak, državnog odvjetnika i druge službene osobe ovlaštene za pokretanje i vođenje prekršajnog postupka, branitelja, zapisničara, vještaka, tumača i druge stručne osobe. Prekršajni zakon razlikuje dvije vrste izuzeća: isključenje i otklon.

Razlozi za izuzeće mogu biti apsolutni i relativni. **Apsolutni razlozi** su takvi da već svojim postojanjem dovode u pitanje objektivnost učesnika u postupku, pa čim postoji neki od tih razloga, mora doći do *isključenja* osobe kod koje su ti razlozi prisutni. Apsolutni razlozi za izuzeće se u Prekršajnom zakonu taksativno nabrajaju. **Relativni razlozi** za izuzeće su određeni generalno kao bilo koja okolnost koja postoji protiv određenog sudionika u prekršajnom postupku izvan taksativno nabrojanih apsolutnih razloga, a «koja izaziva sumnju u njegovu nepristranost». To onda može biti razlog za *otklon* sudionika u prekršajnom postupku

Apsolutni razlozi za izuzeće – tj. oni koji dovode do isključenja. U prekršajnom postupku isključit će se onaj sudionik:

(a) tko je oštećen prekršajem,

(b) tko je s okrivljenikom ili njegovim braniteljem, tužiteljem, oštećenikom, zakonskim zastupnikom ili opunomoćenikom ili predstavnikom pravne osobe bračni drug ili srodnik u uspravnoj liniji do bilo kojeg stupnja, u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja, a u tazbiniskom srodstvu do drugog stupnja,

(c) tko je s okrivljenikom ili njegovim braniteljem ili okrivljenikovim bračnim drugom, tužiteljem, oštećenikom ili predstavnikom pravne osobe u odnosu posvojitelja, posvojenika, skrbnika, šticećenika, udomitelja ili udomljenika,

(d) tko je u istom predmetu vodio prvostupanjski postupak ili sudjelovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim sredstvom - kao tužitelj, branitelj, zakonski zastupnik ili opunomoćenik oštećenika odnosno tužitelja, ili je ispitan kao svjedok ili vještak ili je sudjelovao u inspekcijском ili drugom nadzoru na temelju kojega je pokrenut prekršajni postupak.

Čim sazna za neki od apsolutnih razloga za izuzeće, taj je sudionik prekršajnog postupka dužan odmah prekinuti svaki rad na tom predmetu i o tome izvijestiti osobu koja odlučuje o njegovom izuzeću.

Relativni razlozi za izuzeće – tj. oni koji dovode do otklona. Ako sudionik prekršajnog postupka smatra da postoje druge okolnosti koje opravdavaju njegov izuzeće (relativni razlog za izuzeće) također će o tome izvijestiti osobu nadležnu za njegovo otklon, a u postupku može poduzimati samo one radnje koje ne trpe odgodu.

Izuzeće mogu tražiti i stranke, sve do započinjanja prekršajnog postupka. Ako su za razlog isključenja (tj. za koji od apsolutnih razloga izuzeća) saznali kasnije, zahtjev podnose odmah nakon saznanja.

Odlučivanje o zahtjevu za izuzeće. O izuzeću suca prekršajnog suda odlučuje predsjednik prekršajnog suda. Ako se traži izuzeće i predsjednika suda, o tom zahtjevu odlučuje potpredsjednik suda. Ako potpredsjednika suda nema, odluku o izuzeću donosi predsjednik Visokog prekršajnog suda. O izuzeću suca Visokog prekršajnog suda odlučuje predsjednik tog suda. O izuzeću predsjednika Visokog prekršajnog suda odlučuje se na sjednici svih sudaca tog suda na kojoj pri donošenju odluke o izuzeću ne može sudjelovati predsjednik suda.

O izuzeću službenika upravnog tijela koje vodi prekršajni postupak odlučuje njegov čelnik, a o njegovom izuzeću odlučuje nadležni ministar

O izuzeću zapisničara, tumača, stručne osobe, vještaka i branitelja odlučuje predsjednik vijeća Visokog prekršajnog suda, sudac prekršajnog suda prvog stupnja, odnosno voditelj prekršajnog postupka pred upravnim tijelom ili predsjednik upravno-prekršajnog vijeća, ovisno o tome pred kojim se tijelom postupak vodi.

Na rješenje kojim se odlučuje o izuzeću nije dozvoljena žalba. Međutim, razlozi iz zahtjeva za izuzeće koji nije prihvaćen mogu se koristiti u žalbi protiv odluke o prekršaju, jer sudjelovanje u suđenju osobe koja je trebala biti izuzeta propisano je kao apsolutno bitna povreda odredaba postupka (čl. 195. st. 1. t. 2. Prekršajnog zakona).

6. SUBJEKTI PREKRŠAJNOG POSTUPKA

a) Stranke i sudionici u postupku

57. Stranke u prekršajnom postupku su: ovlašteni tužitelj i okrivljenik. Sudionici u prekršajnom postupku su: branitelj okrivljenika, zakonski zastupnik ili opunomoćenik, oštećenik, kao i druge osobe kojih se tiče vođenja određenog prekršajnog postupka.

b) Ovlašteni tužitelj

58. Ovlašteni tužitelji su: državni odvjetnik, tijelo državne uprave, pravna osoba s javnim ovlastima i oštećenik. S obzirom na broj ovlaštenih tužitelja, moguće je da dva ili više ovlaštenih tužitelja podnesu optužni prijedlog protiv istog okrivljenika i za isti prekršaj prije nego li je

okrivljenik pozvan na ispitivanje. U takvom slučaju optužni prijedlog državnog odvjetnika ima primat u odnosu na optužne prijedloge ostalih ovlaštenih tužitelja. Ako državni odvjetnik nije podnio optužni prijedlog, tada primat ima optužni prijedlog tijela državne uprave i pravne osobe s javnim ovlastima u odnosu na optužni prijedlog oštećenika.

To drugim riječima znači, ako je dva ili više ovlaštenih tužitelja podnijelo optužni prijedlog protiv istog okrivljenika i za isti prekršaj prije nego je zakazana glavna rasprava ili okrivljenik pozvan na ispitivanje, a jedan od podnositelja je državni odvjetnik, postupak će se voditi po zahtjevu državnog odvjetnika.

Isto tako, ako su optužne prijedloge protiv istog okrivljenika i za isti prekršaj prije nego je zakazana glavna rasprava ili okrivljenik pozvan na ispitivanje podnijeli ovlašteni tužitelji tijelo državne uprave odnosno pravna osoba s javnim ovlastima i oštećenik, postupak će se voditi na temelju optužnog prijedloga tijela državne uprave odnosno pravne osobe s javnim ovlastima.

Ako je istim prekršajem okrivljenika oštećeno više osoba i samo je neka ili su sve prije nego je zakazana glavna rasprava ili okrivljenik pozvan na ispitivanje podnijele protiv tog okrivljenika optužni prijedlog, postupak će se spojiti po svim podnesenim optužnim prijedlozima i provesti jedinstven postupak i donijeti jedna presuda.

Tužitelj može odustati od optužnog prijedloga do donošenja nepravomoćne odluke o prekršaju.

Tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju iste ovlasti, prava i obveze kada je riječ o prekršajima iz njihove nadležnosti. Odredbe Prekršajnog zakona koje se odnose na tijela državne uprave, na odgovarajući se način primijenjuju i na tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kada je riječ o prekršajima iz njihove nadležnosti.

b.a) Državni odvjetnik

59. Temeljno pravo i dužnost državnog odvjetništva, kao samostalnog i neovisnog pravosudnog tijela, jest postupanje protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, pa dakle i progon počinitelja prekršaja. U prekršajnim predmetima državni je odvjetnik stranka i u njegov djelokrug spada poduzimanje potrebnih mjera radi otkrivanja prekršaja, pronalaženje počinitelja i pribavljanje potrebnih dokaza za uspješno vođenje postupka pred sudom ili tijelom državne uprave nadležnim za vođenje prekršajnog postupka.

Za prekršajni progon pred prekršajnim sudom stvarno je nadležan općinski državni odvjetnik. Mjesno je nadležan onaj općinski državni odvjetnik prema odredbama koje važe za nadležnost suda onoga područja za koje je državni odvjetnik postavljen. Pred Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske postupuje Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske.

Državni odvjetnik poduzima sve radnje u postupku na koje je po zakonu ovlašten sam ili preko osoba koje su na temelju zakona ovlaštene da ga zastupaju u prekršajnom postupku.

Bitno je naglasiti da se državnom odvjetniku daje ovlast na prekršajni progon ali mu se ne određuje primarnom obvezom. U slučaju konkurencije s drugim ovlaštenim tužiteljima, optužni prijedlog državnog odvjetnika, kako je rečeno, uvijek ima prioritet na temelju kojeg se provodi prekršajni postupak.

b.b) Tijelo državne uprave i pravna osoba s javnim ovlastima

60. Tijelo državne uprave ovlašteno je podnijeti optužni prijedlog za prekršaj propisan onim propisom koje je to tijelo ovlašteno neposredno provoditi ili nadzirati njegovo provođenje. Ako to tijelo ne podnese optužni prijedlog, može to učiniti tijelo državne uprave višeg stupnja koje nadzire provođenje istog propisa o prekršaju. Tijelo državne uprave kao podnositelj optužnog prijedloga poduzima sve radnje u postupku na koje je po zakonu ovlašteno putem ovlaštene osobe.

Pravne osobe koje imaju javne ovlasti, ovlaštene su za prekršajni progon za one prekršaje koji su propisani u području javnih ovlasti koje imaju. Pravna osoba s javnim ovlastima u tijeku prekršajnog postupka poduzima sve radnje na koje je po zakonu ovlaštena putem osobe koju za to ovlasti kao svog predstavnika.

b.c) Oštećenik tužitelj

61. Oštećenik je pravna ili fizička osoba čije je kakvo imovinsko ili osobno pravo povrijeđeno ili ugroženo prekršajem. Oštećenik može pred sudom u prekršajnom postupku ostvarivati imovinskopravni zahtjev, a pred sudom i upravnim tijelom koje vodi prekršajni postupak može predlagati dokaze i davati druge izjave koje upućuju na okrivljenikovu krivnju. Oštećenik svoja prava u postupku može ostvarivati preko punomoćnika.

Posebno je značajno da je oštećenik ovlašten sudu za taj prekršaj podnijeti optužni prijedlog. Oštećenik tužitelj poduzima sve radnje u postupku na koje je po zakonu ovlašten sam ili putem ovlaštenog opunomoćenika odnosno predstavnika.

Za oštećenika maloljetnika ili osobu lišenu poslovne sposobnosti optužni prijedlog podnosi njihov zakonski zastupnik i poduzima sve radnje u postupku a može za to imati i ovlaštenog opunomoćenika. Oštećenik stariji maloljetnik (osoba s navršenih šesnaest godina života) može i sama podnijeti optužni prijedlog i u vezi s tim obavljati radnje u postupku.

Oštećenik se u postupku može ispitati kao svjedok.

Ako oštećenik tužitelj umre u tijeku roka za podnošenje optužnog prijedloga ili u tijeku postupka koji se vodi po njegovu optužnom prijedlogu, njegov bračni drug, izvanbračni drug, djeca, roditelji, braća i sestre, posvojitelj i posvojenik mogu u roku od mjesec dana poslije njegove smrti podnijeti optužni prijedlog ili dati izjavu da postupak nastavlja.

c) Okrivljenik

62. Okrivljenik je osoba protiv koje je započet prekršajni postupak pred sudom ili tijelom državne uprave. To može biti fizička osoba, obrtnik, pravna osoba i s njom izjednačeni subjekti, te odgovorna osoba u pravnoj osobi.

U tijeku postupka okrivljenik ima pravo upozoriti ne sve činjenice i predlagati dokaze koji su važni za utvrđivanje prekršaja, postavljati pitanja osobama koje daju iskaze, razmotriti spise i razgledati predmete te davati primjedbe, objašnjenja i druge izjave kao i pravo na žalbu i druga pravna sredstva.

Okrivljenici, osim okrivljenika pravne osobe, svoju obranu iznose sami, a druge radnje u postupku mogu obavljati sami ili putem opunomoćenog branitelja.

d) Branitelj

63. Branitelj okrivljenika može biti samo odvjetnik kojeg u postupku može zamijeniti odvjetnički vježbenik s položenim pravosudnim ispitom. Prava i dužnosti branitelja prestaju s pravomoćnim dovršetkom prekršajnog postupka ili ranije, kad okrivljenik opozove punomoć i o tome obavijesti sud. Jedan odvjetnik može u istom ili odvojenim postupcima biti zajednički branitelj za dva ili više okrivljenika samo ako to nije protivno probitcima njihovih obrana.

Prekršajni zakon regulira i tko ne može biti branitelj okrivljenika. Tako, branitelj ne može biti osoba koja je i u drugoj ulozi sudionika prekršajnog postupka, npr. ako je on ili njegov bliži srodnik oštećen prekršajem, ili ako je pozvan kao svjedok, ili ako je u istom predmetu postupao kao sudac ili drugi ovlašteni tužitelj, ili ako je suokrivljenik u istom prekršajnom postupku, ili je tumač u tom postupku i dr.

Branitelj može u postupku u korist okrivljenika poduzimati sve radnje koje može poduzimati i okrivljenik, osim što ne može za okrivljenika dati obranu.

Nakon što je sudu podnesen optužni prijedlog, branitelj ima pravo razgledati spise i pribavljene predmete koji služe za utvrđivanje činjenica u postupku.

7. PODNESCI, ZAPISNICI, RAZGLEDAVANJE SPISA I DOSTAVA

a) Podnesci

64. Podnesci su optužni prijedlozi, pravni lijekovi te druge izjave i priopćenja koje okrivljenik, oštećenik, državni odvjetnik i drugi sudionici postupka podnose sudu ili tijelu državne uprave koje vodi prekršajni postupak. Podnesci se predaju, u pravilu, neposredno ili se

šalju poštom, a mogu se dati i na zapisnik. Vodeći računa o suvremenim sredstvima komuniciranja, raniji Zakon o prekršajima iz 2002. godine je omogućio davanje kratkih i hitnih priopćenja telefaksom, teleksom, telefonski, elektroničkom poštom ili na drugi primjeren način, ako je to po prirodi stvari bilo moguće. Prekršajni zakon ne sadrži više odredbe kojima bi to bilo izrijekom rečeno, ali ni ne isključuje primjenu suvremenih sredstava komuniciranja.

Podnesak mora bit razumljiv i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati. Kad se radi o nerazumljivom ili nepotpunom podnesku po kojem se ne može postupati, sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak odbacit će podnesak. Podnositelj može ponovo podnijeti podnesak, osim ako njegovo podnošenje nije vezano za rok koji je već protekao.

b) Zapisnici

65. U prekršajnom postupku postoje dvije vrste zapisnika: a) zapisnik o radnjama u postupku i b) zapisnik o vijećanju i glasovanju.

O radnjama u postupku vodi se zapisnik i to, u pravilu, istodobno kad se radnja obavlja. Pravilo je da zapisnik piše zapisničar. Izuzetak predstavljaju slučajevi kad se obavlja pretraga stana ili se radnja obavlja izvan službenih prostorija tijela, kada zapisnik može pisati osoba koja poduzima tu procesnu radnju, ali samo ako se ne može osigurati prisutnost zapisničara.

Kada u prekršajnom postupku, kojeg vodi tijelo državne uprave, odlučuje vijeće, tada se o vijećanju i glasovanju sastavlja poseban zapisnik kojeg potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Odvojena mišljenja se unose u zapisnik ili mu se priključuju. Zapisnik o vijećanju i glasovanju zatvara se u poseban omot . Može ga razgledati samo viši sud kad rješava o pravnom lijeku, nakon čega ga opet zatvara.

Sudac će rješenjem izdvojiti zapisnik ili drugi pisani akt iz spisa ako se na njima, sukladno zakonu, ne može utemeljiti sudska odluka. Prijedlog za izdvajanje može dati i stranka ili to može uraditi sudac po službenoj dužnosti. Protiv rješenja kojim je odlučeno o izdvajanju nije dopuštena posebna žalba.

c) Razgledavanje spisa

66. Državni odvjetnik, okrivljenik, oštećenik i drugi sudionici u postupku imaju pravo razgledati spise predmeta i o svom ih trošku prepisivati i preslikavati. Razgledavanje spisa se obavlja pod nadzorom određene službene osobe.

d) Dostava

67. Dostava je procesna radnja kojom se određenoj osobi predaju odluke, dopisi i drugi pisani akti. Takvi se akti u pravilu dostavljaju poštom. Međutim dostava se može obaviti i preko službene osobe suda odnosno tijela državne uprave koje je takav akt donijelo kao i neposredno kod tog tijela. Poziv za glavnu raspravu ili druge pozive sud može usmeno dati osobi koja se nalazi pred sudom. Dostavom se fizičkim osobama pisani akti uručuju osobno, a pravnim osobama bilo kojem zaposleniku u njezinom sjedištu. Dostava je pravovaljana kad pravna ili fizička osoba kojoj se pisani akt dostavlja ili osoba koja ga je za nju ovlaštena primiti, primi pisani akt i svojim potpisom ovjeri potvrdu o dostavi (dostavnicu) uz naznaku dana i sata primitka. Isto tako, dostava je uredna i ako adresat odbije primiti pisani akt.

Zbog značenja kojeg za prekršajni postupak ima uredna dostava, i potrebe da se ona detaljno uredi, to Prekršajni zakon detaljno uređuje dostavu. Pri tome treba imati u vidu i načelnu supsidijarnu primjenu onih odredbi Zakona o kaznenom postupku koje, između ostalog važe za dostavu u kaznenom postupku, a na ona pitanja koja nisu uređena Prekršajnim zakonom.

8. ROKOVI I POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE

68. Rok u postupku je vrijeme unutar kojega se poduzimaju procesne radnje. Kad je izjava vezana za rok, smatra se da je dana u roku ako je prije nego što rok istekne predana onome tko je ovlašten primiti takve izjave. Kad je izjava predana poštom preporučenom pošiljkom, brzojavom ili drugim sredstvom (teleksom, telefaksom i sl.) dan predaje pošti smatra se danom predaje onomu komu je dostavljena.

Prekršajni zakon propisuje da se rokovi računaju na sate, dane, mjesece i godine.

Rok na sate računa se od sljedećeg sata poslije onoga u koji pada početak roka. Kad se rok računa na dane, u rok se ne uračunava dan u koji pada početak roka. Rokovi određeni po mjesecima ili godinama završavaju protekom onog dana posljednjeg mjeseca ili godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok počeo. Ako nema tog dana u posljednjem mjesecu, rok završava posljednjeg dana tog mjeseca. Ako posljednji dan roka pada na državni blagdan ili u subotu ili nedjelju, ili koji drugi dan kad državno tijelo ne radi, rok istječe protekom prvoga sljedećeg radnog dana.

69. Institut povrata u prijašnje stanje. Sud može dopustiti okrivljeniku koji je iz opravdanih razloga propustio rok za podnošenje žalbe protiv presude povrat u prijašnje stanje radi podnošenja žalbe. Povrat u prijašnje stanje može se dozvoliti jedino na molbu okrivljenika. Prekršajni zakon određuje subjektivni i objektivni rok u kojem okrivljenik može dati molbu za povrat u prijašnje stanje. Subjektivni rok iznosi osam dana, a računa se od dana prestanka uzroka zbog koje je okrivljenik propustio rok. Nakon proteka jednog mjeseca od dana propuštanja roka ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje (objektivni rok). Uz molbu za povrat u prijašnje stanje okrivljenik mora istodobno podnijeti i žalbu.

Molba za povrat u prijašnje stanje, zajedno sa žalbom, podnosi se sudu prvog stupnja, koji to dostavlja Visokom prekršajnom sudu koji donosi odluku.

Molba za povrat u prijašnje stanje u pravilu ne zadržava izvršenje presude, ali Visoki prekršajni sud može na prijedlog podnositelja molbe u posebno opravdanim slučajevima odlučiti da se s izvršenjem zastane do donošenja odluke o molbi.

9. MJERE ZA OSIGURANJE NAZOČNOSTI OKRIVLJENIKA I USPJEŠNO PROVOĐENE PREKRŠAJNOG POSTUPKA

70. Prekršajnim zakonom uređuju se mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika u postupku i mjere za provođenje postupka koje se mogu odrediti tijekom trajanja prekršajnog postupka pa i prije njegovog pokretanja, koje su uglavnom prisilnog karaktera. Svrha im je ili osigurati nazočnost okrivljenika, ili spriječavanje daljnjeg počinjenja prekršaja. Mjere izriče sud, a većinu njih i tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak.

Kod određivanja mjera vrijedi **načelo supsidijarnosti**. To znači da među mjerama koje propisuje zakon, primijenjuje se uvijek blaža mjera ako se njome može postići ista svrha. Što više, sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak po službenoj će dužnosti ukinuti poduzetu mjeru ili je zamijeniti blažom ako su prestali zakonski uvjeti za njenu primjenu ili su nastupili uvjeti da se ista svrha može postići blažom mjerom.

Kod određivanja mjera vrijedi i **načelo razmjernosti**. To znači da se mora izabrati ona mjera koja odgovara težini prekršaja izraženu kroz zapriječenu kaznu, te očekivanoj odluci u konkretnom slučaju.

Mjere za osiguranje provedbe postupka i izvršenje prekršajne kazne su: a) poziv okrivljeniku, b) dovođenje okrivljenika, c) mjere opreza, d) jamstvo, e) uhićenje i f) zadržavanje. Tom se popisu mogu pridodati još i potraga i tjeratica kao posebni postupci koji također imaju svrhu osiguranje nazočnosti okrivljenika i uspješno provođenje prekršajnog postupka.

a) Pozivanje

71. Svrha pozivanja jest osigurati nazočnost okrivljenika i drugih osoba u prekršajnom postupku. Poziv upućuje sud odnosno tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak. Pozivanje se obavlja dostavom zatvorenoga pisanog poziva. Poziv sadrži naziv prekršajnog suda, odnosno tijela koje poziva, vrijeme kada se pozvani mora javiti, predmet zbog kojeg se poziva i naznaku u kojem svojstvu se poziva (kao okrivljenik, svjedok, vještak,...), te službeni pečat i potpis suca, odnosno voditelja prekršajnog postupka pred tijelom državne uprave.

Poziv okrivljeniku mora sadržavati upozorenje da će se u slučaju nedolaska biti određeno njegovo prisilno dovođenje ili da će se, ako nazočnost okrivljenika nije potrebna, odluka o prekršaju donijeti i bez njegove nazočnosti.

U prekršajnom postupku sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak može, ako je to prema stanju predmeta primjereno, u pozivu navesti da okrivljenik može ili doći osobno ili svoju obranu izložiti u pisanom podnesku. Ako u tom slučaju okrivljenik ne dođe i ne iznese svoju obranu u pisanom podnesku, smatrat će se da ne želi dati iskaz i da se brani šutnjom.

U pozivu svjedocima i vještacima i drugim osobama različitim od okrivljenika naznačit će se u kojem se svojstvu pozivaju i upozorit će ih se da će se u slučaju nedolaska prisilno dovesti te da će snositi troškove odgode njihovog ispitivanja kao i troškove dovođenja.

b) Dovođenje

72. Ako se uredno pozvana osoba ne odazove pozivu i svoj nedolazak ne opravda, a njezina je nazočnost u postupku prijeko potrebna, sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak može izdati **dovedbeni nalog**. Dovedbeni nalog može se izdati i ako se nije mogla obaviti uredna dostava poziva, a iz okolnosti očito proizlazi da osoba koja se poziva izbjegava primiti poziv. Dovedbeni nalog se može izdati samo ako je pozvana osoba bila upozorena da može biti dovedena, osim ako se poziv nije mogao uručiti zbog izbjegavanja pozvane osobe da ga primi. U slučaju kada je pravna osoba okrivljenik, odredbe ovoga članka odnosit će se na njenog predstavnika.

Dovedbeni nalog izvršava policija. Ona predaje nalog okrivljeniku ili pozvanoj osobi i poziva ga da pođe s njom. Ako ona to odbije, dovest će ju prisilno. Policija će bez odgode izvijestiti tijelo koje je izdalo dovedbeni nalog o razlozima zbog kojih taj nalog nije bilo moguće izvršiti.

c) Mjere opreza

73. Mjere opreza su novost u hrvatskom prekršajnom pravu od 2002. godine nastale po uzoru na kazneno procesno pravo. Svrha im je dvojaka: učiniti postupak efikasnijim spriječavanjem mogućih opstrukcija postupka i onemogućiti počinjenje novih prekršaja. Prekršajnim zakonom određeno je da su mjere opreza:

- (a) zabrana napuštanja boravišta, bez dozvole suda,
- (b) zabrana okrivljeniku da posjećuje određena mjesta ili područja,

(c) zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,

(d) zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti,

(e) privremeno oduzimanje putne ili druge isprave za prijelaz državne granice, sa zabranom,

(f) privremeno oduzimanja vozačke dozvole za upravljanje vozilom ili dozvole za upravljanje plovilom, zrakoplovom ili drugim prijevoznim sredstvom.

Mjere opreza određuje rješenjem sud odnosno tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak.

Mjere opreza mogu se odrediti tijekom cijelog prekršajnog postupka. Mogu trajati dok za to postoji potreba, a najdulje do pravomoćnosti odluke o prekršaju. Zbog toga postoji obveza suda odnosno tijela državne uprave koje je odredilo mjeru da svaka dva mjeseca od dana pravomoćnosti rješenja o mjeri opreza, ispita postoji li još potreba za tom mjerom, te ih rješenjem produljiti ili ukinuti. Protiv rješenja kojim se određuje ili potvrđuje mjera opreza okrivljenik ima pravo žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Mjere opreza izvršava policija, osim mjere zabrane poduzimanja određene poslovne aktivnosti, koju izvršava tijelo državne uprave nadležno za nadzor nad tom poslovnom aktivnošću.

Osobu koja postupi protivno određenim mjerama opreza, sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak može kazniti novčanom kaznom do 10.000,00 kuna. Na to će se osoba upozoriti u rješenju kojim se mjere opreza određuju. Ako i nakon izrečene kazne nastavi s postupanjem protivno zabrani, kaznit će se ponovno. Kazna se izriče rješenjem, na koje je dopuštena posebna žalba. Za ponovno kršenje naloženih mjera opreza ili zabrane aktivnosti može se izreći novčana kazna do 20.000 kuna.

d) Jamstvo

74. Okrivljenik protiv kojeg treba odrediti zadržavanje ili je ono već određeno zbog bojazni da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi ili pustiti na slobodu, ako on osobno ili tko drugi za njega da jamstvo da do kraja prekršajnog postupka neće pobjeći, a sam okrivljenik obeća na zapisnik da se neće kriti i da neće bez odobrenja mijenjati svoje boravište.

Jamstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, a iznimno i vrijednosnih papira, dragocjenosti i drugih vrijednosti. Određuje ga sud pisanim i obrazloženim rješenjem. Ako sud odredi zadržavanje i odbije jamstvo, u rješenju će posebno obrazložiti razloge zbog kojih nije primijenio blažu mjeru.

Iznos jamstva se vraća okrivljeniku ili osobi koja je dala jamstvo ako se prekršajni postupak uopće ne pokrene ili se pak obustavi ili ako je prestala potreba za jamstvom. Međutim, novac ili druge vrijednosti dane kao jamstvo se rješenjem suda zadržavaju kao prihod državnog proračuna umanjeni za troškove postupka odnosno naknade štete oštećeniku ako okrivljenik ne postupi po obećanju koje je dao prilikom određivanja jamstva ili ne plati novčanu kaznu ili ne nastupi na izvršenje kazne zatvora ili zaštitne mjere ili ne naknadi štetu oštećeniku.

e) Uhićenje

75. Prekršajnim zakonom posebno se uređuju razlozi uhićenja te postupanje s uhićenikom. Uhićenje provodi policija. Policija može uhititi osobu zatečenu u činjenju prekršaja uz kumulativni uvjet postojanja nekog od razloga za zadržavanje. Isto tako, policija može uhititi osobu protiv koje izvršava dovedbeni nalog. Nakon uhićenja policija mora tu osobu bez odgode dovesti sucu ili ga pustiti na slobodu čim prestane potreba lišenja slobode a najkasnije u roku od 12 sati od uhićenja.

Ako to nije moguće zbog okolnosti uhićenja ili drugih važnih razloga, npr. ako navedeni rok za uhićenje pada izvan radnog vremena ili dežurstva suda, policija će uhićenika, uz pisano obrazloženje, dovesti sucu početkom radnog vremena ili dežurstva narednog dana. U svakom slučaju, zadržavanje ne može trajati dulje od 24 sata.

Nakon što mu je uhićena osoba dovedena, sudac ju je dužan odmah ispitati na navode optužnog prijedloga i na prijedlog policije ili po službenoj dužnosti obrazloženim rješenjem odlučiti o njezinu zadržavanju ili puštanju na slobodu.

f) Zadržavanje

76. Prekršajnim zakonom (čl. 135.) propisuju se razlozi i trajanje zadržavanja. Zadržati se može osoba protiv koje je podnesen optužni prijedlog za prekršaj protiv javnog reda i mira, za prekršaj vezan za nasilje u obitelji ili za prekršaj za koji se može izreći kazna zatvora ili novčana kazna veća od 10.000 kuna. Prije nego sud odredi zadržavanja mora ispitati okrivljenika i utvrditi da ne postoje razlozi za odbacivanje optužnog prijedloga.

Sud može zadržati okrivljenika samo

(a) ako postoje okolnosti koje upućuju na opasnost da će pobjeći, ili

(b) ako postoji opasnost da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za prekršajni postupak ili da će utjecajem na svjedoke ili sudionike ometati provođenje prekršajnog postupka, ili

(c) ako postoje osobite okolnosti koje opravdavaju bojazan da će ponoviti istovrsni prekršaj.

Zadržavanje određuje sud posebnim rješenjem a može trajati do prestanka razloga zbog kojih je određeno, ali najdulje 15 dana, a prema maloljetniku najdulje 24 sata, a računa se od trenutka lišenja slobode.

Nakon donesene nepravomoćne presude kojom je okrivljeniku izrečena kazna zatvora ili maloljetnički zatvor, zadržavanje se može produžiti ako osobite okolnosti opravdavaju bojazan da će počiniti istovrsni prekršaj. Zadržavanje u prekršajnom postupku može se odrediti ili produžiti i nakon donošenja odluke kojom je izrečena kazna zatvora zbog prekršaja protiv javnog reda i mira ili nasilja u obitelji, ako se s obzirom na okolnosti može očekivati da će okrivljenik nastaviti s činjenjem prekršaja. Tako određeno zadržavanje traje do stupanja okrivljenika na izdržavanje kazne zatvora, a najdulje 15 dana i uračunava se u kaznu.

Rješenje o zadržavanju odmah se predaje okrivljeniku. Na to rješenje okrivljenik ima pravo žalbe u roku od 48 sati. Žalba nema suspenzivno djelovanje.

Osoba pod utjecajem opojnih sredstava zatečena u činjenju prekršaja može se naredbom policije zadržati do otrežnjenja odnosno najdulje do 12 sati ako postoji bojazan da će u takvom stanju nastaviti s činjenjem prekršaja. Na isti način se naredbom policije može premjestiti motorno vozilo na određeno mjesto do prestanka djelovanja opojnog sredstva ali ne dulje od 12 sati

Tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak ne može odrediti zadržavanje, ali obrazloženim zahtjevom može od suda zatražiti da odredi, produži ili ukine zadržavanje, te može naložiti policiji da okrivljenika dovede pred sud radi donošenja odluke o zadržavanju.

g) Potraga i tjeratica

77. Potraga se provodi radi saznanja o prebivalištu ili boravištu i adresi okrivljenika ili svjedoka kojima se ne zna prebivalište ili boravište. Potragu nalaže sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak, a provodi je policija. Nakon potrage, policija obaviještava tijelo koje vodi prekršajni postupak o adresi tražene osobe.

78. Tjeratica se raspisuje za okrivljenikom koji je u bijegu, protiv kojega se vodi prekršajni postupak za prekršaje za koje se može izreći novčana kazna od 2.000 kuna ili teža ili protiv kojega treba izvršiti prekršajnopravnu sankciju izrečenu za takav prekršaj. Tjeralicu raspisuje policija, po naredbi tijela pred kojim se vodi prekršajni postupak.

10. TROŠKOVI PEKRŠAJNOG POSTUPKA

a) Sadržaj troškova postupka

79. Troškovi postupka su izdaci učinjeni od njegovog započinjanja, pa i prije započinjanja postupka, sve do njegova završetka. Oni obuhvaćaju:

(a) troškove ovlaštenog tužitelja nastali utvrđivanjem prekršaja upotrebom tehničkih sredstava ili provođenjem potrebnih analiza i vještačenja,

(b) sve troškove suda koje je unaprijed iz svojih proračunskih sredstava isplatio tijekom vođenja postupka a odnose se na troškove za svjedoke, vještake, tumače i troškove očevida, uključivši i vještačenje provedeno prije započinjanja postupka, i dr.

(c) izdatke za dovođenje okrivljenika i drugih osoba, kao i putne troškove okrivljenika,

(d) dio općih troškova suda i upravnog tijela koje vodi prekršajni postupak u paušalnom iznosu koji se određuje prema posebnim propisima, ovisno o složenosti i trajanju postupka, te imovnom stanju osobe obvezne da plati tu svotu. Propise o troškovima prekršajnog postupka donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa,

(e) troškove liječenja okrivljenika koji nema pravo na zdravstvenu zaštitu dok se nalazi u zadržavanju ili u zdravstvenoj ustanovi na temelju odluke suda,

(d) nagradu i nužne izdatke branitelja, nužne izdatke oštećenika, njegova zakonskog zastupnika i opunomoćenika,

(e) troškove prijevoza i čuvanja privremeno oduzetih predmeta,

Troškovi prevođenja na jezike manjina u Republici Hrvatskoj koji nastanu primjenom odredbi zakona kojima se određuje pravo nacionalnih manjina na uporabu svog jezika u postupku neće se naplaćivati od osoba koje su prema Prekršajnom zakonu dužne nadoknaditi troškove postupka već iz državnog proračuna.

b) Obveznik plaćanja troškova postupka

80. Troškove postupka snosi okrivljenik koji je proglašen krivim ili mu je izrečena mjera upozorenja ili zaštitna mjera, ako zakonom nije drukčije određeno. Sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak može osloboditi okrivljenika dužnosti naknade troškova postupka, u cijelosti ili djelomično, ako smatra da ih okrivljenik ne može nadoknaditi bez štete za nužno uzdržavanje sebe ili osoba koje je on dužan uzdržavati.

Ako je postupak, koji je pokrenut po službenoj dužnosti ili na prijedlog državnog odvjetnika, prijave tijela državne uprave, odnosno pravne osobe s javnim ovlastima obustavljen, troškovi postupka padaju na teret proračunskih sredstava suda ili tijela državne uprave, a ako su naplaćeni, vratit će se.

Bez obzira na ishod postupka, okrivljenik, oštećenik, branitelj, zakonski zastupnik predstavnik pravne osobe, opunomoćenik, svjedok, vještak ili tumač snose troškove svoga dovođenja, odgode rasprave ili druge radnje u postupku i druge troškove koje su uzrokovali svojom krivnjom.

c) Odlučivanje o troškovima

81. U odluci o prekršaju određuje se tko snosi troškove postupka, njihov iznos i kome se i u kojem roku moraju isplatiti. Ako sud ili tijelo koje vodi prekršajni postupak propusti riješiti pitanje troška u odluci o prekršaju, dijelom ili u cijelosti, učinit će to posebnim rješenjem, na koje je dopuštena posebna žalba, osim ako protiv odluke o prekršaju zbog toga već nije podnesena žalba.

Svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja smatra da ima pravo na naknadu troškova odnosno nagradu dužna je svoj zahtjev dostaviti odmah ili u roku koji odredi sud. U protivnom gubi na to pravo. Sud ili voditelj prekršajnog postupka pred tijelom državne uprave na to će upozoriti svjedoka, vještaka i tumača.

11. IZVIDI PREKRŠAJA I PRIKUPLJANJE DOKAZA U PROVOĐENJU NADZORA

82. Izvidi su procesne radnje koje imaju za cilj da se utvrdi postojanje prekršaja, da se pronađe počinitelj, te otkriju predmeti, tragovi i drugi dokazi koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica u postupku. Izvidne radnje samostalno poduzimaju tijela državne uprave i policija ako postoje osnove sumnje da je počinjen prekršaj. U tom cilju tijela državne uprave mogu: pribaviti obavijesti od građana, pregledati poslovne prostorije i druge javne objekte, privremeno ograničiti kretanje na određenom području, pregledati osobe, vozila i prtljagu sukladno posebnim propisima, pregledati poslovne knjige, isprave i drugu dokumentaciju, te poduzeti druge mjere i radnje važne za otkrivanje prekršaja, njihovih počinitelja i kasnije uspješno vođenje postupka. O poduzetim radnjama sastavlja se zapisnik, odnosno službena bilješka.

Tijela državne uprave mogu i prije započinjanja prekršajnog postupka obaviti očevid, pretragu, privremeno oduzimanje predmeta, odrediti vještačenje, privremeno zabraniti ili ograničiti djelatnost, te ispitati osobe u svojstvu okrivljenika i svjedoka.

Izvidne radnje kojima se ograničavaju temeljna prava građana na osobnost te nepovredivost stana mogu se obaviti samo prema nalogu suda ili ih može obaviti policija po općim propisima.

Određene izvidne radnje provodi policija. Policija poduzima sve potrebne mjere radi utvrđivanja istovjetnosti osobe protiv koje postoje osnove sumnje da je počinila prekršaj. One u tom cilju mogu građane fotografirati, uzimati im otiske prstiju i podvrgavati prepoznavanju, snimati i fotografirati vozila i mjeriti njihovu brzinu, te poduzimati druge mjere sukladno općim propisima. Kad postoji osnovana sumnja da je prekršaj počinila maloljetna osoba, u izvidnim radnjama policije postupaju specijalizirani policijski službenici za mladež.

Policija i tijela državne uprave mogu i prije pokretanja prekršajnog postupka sama obaviti očevid i odrediti potrebna vještačenja (npr. alkoholiziranosti, mikrobiološke ispravnosti živežnih namirnica i dr.) ako postoji opasnost od odgode.

12. PREKRŠAJNI POSTUPAK U PRVOM STUPNJU

a) Pokretanje prekršajnog postupka i pripreme za glavnu raspravu

83. Prekršajnim zakonom posebno se uređuje prekršajni postupak u prvom stupnju pred prekršajnim sudom i prekršajni postupak pred tijelima državne uprave. Što se tiče pokretanja prekršajnog postupka, postoji bitna razlika kad se prekršajni postupak pokreće pred nadležnim prekršajnim sudom u odnosu na pokretanje postupka pred nadležnim tijelom državne uprave.

Prekršajni sud ne može po službenoj dužnosti pokrenuti postupak. Vrijedi pravilo *nemo iudex sine actore*, tj. ne može se voditi prekršajni postupak pred sudom bez postojanja optužnog prijedloga kojeg je podnio ovlašteni tužitelj. Prekršajni postupak pred sudom pokreće nadležno tijelo ili oštećenik podnošenjem optužnog prijedloga.

Međutim, tijela državne uprave mogu voditi prekršajni postupak po službenoj dužnosti ili na temelju optužnog prijedloga ovlaštenog tužitelja.³³ Dakle, uz akuzatorno načelo prisutni su snažni inkvizitorni elementi. Pitanje je prakse koliko će se tijela državne uprave u pokretanju prekršajnog postupka koristiti inkvizitornim načelom, a koliko će unutarnjom organizacijom rada osigurati akuzatornost i odvojenost funkcija u postupku.

a.a) Sadržaj optužnog prijedloga

84. Optužni prijedlog treba sadržavati podatke o tužitelju, podatke o počinitelju prekršaja, činjenični opis radnje prekršaja iz koje proistječe zakonsko obilježje prekršaja, vrijeme i mjesto počinjenja prekršaja, sredstvo kojim je počinjen prekršaj te i ostale bitne okolnosti za točno određenje prekršaja, zakonski naziv prekršaja i propis kojim je određen Optužni prijedlog, pored toga, mora sadržavati prijedlog o dokazima koje treba provesti na glavnoj raspravi, naznaku imena svjedoka i drugih čije se ispitivanje predlaže, spisa koje treba pročitati i predmeta koji služe za utvrđivanje činjenica, s kratkim obrazloženjem optužnog prijedloga. Tužitelj u optužnom prijedlogu može predložiti vrstu, visinu i trajanje sankcije. Takav prijedlog ne obvezuje sud.

Jednim optužnim prijedlogom može se obuhvatiti više prekršaja ili više okrivljenika samo ako se sukladno zakonu može provesti jedinstven postupak i donijeti jedna odluka o prekršaju.

a.b) Ispitivanje optužnog prijedloga

85. Ako u optužnom prijedlogu nedostaju podaci bez kojih nije moguće voditi postupak ili su podaci pogrešni, ne može samo zbog toga biti odmah odbačen. Sud prethodno mora pozvati tužitelja da u roku od osam dana nadopuni ili ispravi optužni prijedlog. Tek ukoliko ovaj to ne učini, sud će **rješenjem odbaciti optužni prijedlog**.

³³ Tako je npr. u Zakonu o carinskoj službi („Narodne novine“, br. 83/09.) određeno da se carinski prekršajni postupak pokreće i vodi po službenoj dužnosti (čl. 43. st. 2.).

U ispitivanju optužnog prijedloga, sud posebno mora voditi računa o tome je li podnositelj ovlašten tužitelj, postoje li okolnosti koje isključuju prekršajni progon i je li tužitelj odustao od optužnog prijedloga. Ukoliko ustanovi da optužni prijedlog nije podnio ovlašten tužitelj, ili da je ovlašten tužitelj odustao od optužnog prijedloga ili da postoje odedena okolnost koja isključuje prekršajni progon, sud tada donosi **presudu kojom se optužba odbija**.

Ako sud u ispitivanju optužnog prijedloga nađe da djelo koje se stavlja okrivljeniku na teret nije prekršaj, sud treba odmah donijeti **presudu kojom se okrivljenik oslobađa optužbe**.

Ako sud smatra da postoje zakonski uvjeti za izdavanje prekršajnog naloga, treba odmah izdati **prekršajni nalog**.

13. TIJEK POSTUPKA

a) Određivanje glavne rasprave

86. Prekršajni zakon kao novost uvodi obveznu glavnu raspravu i to bez obzira da li prekršajni postupak vodi sud ili tijelo državne uprave. Glavna se rasprava zakazuje ako se sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak nije oglasio nenadležnim, niti je donio ikakvu odluku u prethodnom ispitivanju optužnog prijedloga (odbacivanje ili odbijanje optužnog prijedloga, oslobađanje okrivljenika ili izdavanje prekršajnog naloga). Glavna se rasprava zakazuje i po prigovoru na prekršajni nalog.

Prema ranijem Zakonu o prekršajima iz 2002. godine izrijekom je uređena mogućnost održavanja **pripremnog ročišta**. Zakazivanje pripremnog ročišta imalo je za svrhu brže odlučivanje o prekršaju u slučaju da je okrivljenik priznao prekršaj, odnosno kvalitetno pripremiti glavnu raspravu ako je postojala potreba daljnjeg vođenja prekršajnog postupka. Sadašnji Prekršajni zakon ne uređuje institut pripremnog ročišta. Međutim, shodnom primjenom Zakona o kaznenom postupku (čl. 370. – 379.) i u prekršajnom postupku je moguće određivanje pripremnog ročišta.

Na glavnu raspravu tijelo koje vodi prekršajni postupak poziva tužitelja i njegovog zakonskog zastupnika ili opunomoćenika, okrivljenika i njegovog branitelja, oštećenika i njegovog zakonskog zastupnika ili opunomoćenika, svjedoke i vještake, te druge osobe čija je nazočnost na raspravi potrebna (npr. tumač).

Okrivljenika će se u pozivu na glavnu raspravu upozoriti da će se u slučaju neodazivanja pozivu narediti njegovo dovođenje. Ako za utvrđivanje činjeničnog stanja nazočnost okrivljenika nije neophodna, okrivljenika će se u pozivu upozoriti na to da će se odluka o prekršaju u slučaju neodazivanja pozivu donijeti i bez njegovog saslušanja. Isto tako, sud može okrivljenika uputiti da svoj iskaz dade pisanim podneskom.

Ako je okrivljenik zadržan, glavna rasprava se mora zakazati i provesti, a i odluka o prekršaju mora donijeti posebno žurno.

Prije otvaranja glavne rasprave sudac provjerava jesu li došle sve pozvane osobe i jesu li se ostvarili drugi uvjeti za održavanje rasprave (npr. je li tužitelj odustao od optužnog prijedloga).

Ako na glavnu raspravu ne dođe uredno pozvani okrivljenik i svoj izostanak ne opravda, sud će odgoditi raspravu i izdati dovedbeni nalog, ako ne postoje uvjeti da se rasprava provede bez okrivljenika.

Okrivljenik se ne mora dovesti, već se glavna rasprava može održati i bez njega ako pribavljeni dokazi pružaju dostatnu osnovicu za donošenje odlukeo prekršaju. Ako na glavnu raspravu nije došao uredno pozvani tužitelj, rasprava će se održati bez njega. Ako tužitelj nije uredno pozvan, rasprava će se održati bez njega samo ako je to moguće bez štete za njegov pravni interes i ako se time ne ugrožava pravilno utvrđivanje činjenica u postupku.

b) Javnost glavne rasprave

87. Glavna rasprava je javna. Iznimno, javnost se može, na prijedlog okrivljenika, oštećenika, tužitelja, ili po službenoj dužnosti, rješenjem isključiti za cijelu raspravu ili njezin dio, ako se vodi postupak prema maloljetniku, ako to traže probitci javne sigurnosti ili morala, ako se raspravlja o odnosima u obitelji, ako se raspravlja o činjenicama koje predstavljaju službenu, poslovnu, profesionalnu, znanstvenu ili umjetničku tajnu ili ako postoji neposredna i ozbiljna opasnost ometanja rasprave. Protiv rješenja kojim se odlučuje o isključenju javnosti dopuštena je posebna žalba, koja ne zadržava izvršenje.

Isključenje javnosti ne odnosi se na okrivljenika, branitelja, predstavnike pravne osobe, opunomoćenika i državnog odvjetnika. Može se dopustiti da raspravi budu nazočne i osobe koje imaju znanstveni ili stručni interes.

c) Početak glavne rasprave i red izvođenja dokaza

88. Glavna rasprava započinje njezinim otvaranjem, nakon čega se čita ili izlaže optužni prijedlog. Optužni prijedlog čita ili usmeno izlaže, u pravilu, sudac, ali to može i učiniti nazočni tužitelj. Nakon toga provodi se ispitivanje okrivljenika. Nakon što je neometano završio svoj iskaz o svim okolnostima koje ga terete i o činjenicama koje mu služe za obranu, okrivljeniku se mogu postavljati pitanja radi popune praznina i proturječnosti u njegovom izlaganju. Potom slijedi dokazni postupak u kojem se ispituju svjedoci i vještaci te izvode svi dokazi potrebni za utvrđivanje činjenica važnih za odluku. Red izvođenja dokaza utvrđuje sudac odnosno službena osoba tijela državne uprave, ali će se ispitivanje oštećenika kao svjedoka u pravilu obaviti prije ispitivanja ostalih svjedoka.

Pri ispitivanju okrivljenika, svjedoka, vještaka, obavljanju pretrage stana, privremenom oduzimanju predmeta, očevidu, prepoznavanju, smisleno se primjenjuju odredbe kojeo tome važe u Zakon o kaznenom postupku.

Na raspravi ne treba dokazivati:

1. činjenice koje je okrivljenik priznao, osim ako se ne ustanovi da se priznanjem želi zaštititi počinitelj prekršaja ili postići kakva druga nedopuštena svrha,

2. opće poznate činjenice i činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja, osim ako je pravno dopušteno opovrgavanje takve pretpostavke.

d) Pravo predlaganja dokaza i završni govor stranaka

89. Okrivljenik i njegov branitelj, predstavnik i opunomoćenik pravne osobe, oštećenik i tužitelj imaju pravo na raspravi predlagati izvođenje dokaza i davati prijedloge i izjave, uz dopuštenje suca mogu sami ispitivati osobe koje daju iskaze. Nakon završenoga dokaznog postupka, slijede završni govor stranaka.

Prvi govori tužitelj, zatim oštećenik, branitelj i potom okrivljenik. Sud može dopustiti da se tužitelj i oštećenik osvrnu na završni govor okrivljenika i/ili njegova branitelja, ali nakon toga mora omogućiti odgovor okrivljenika i/ili njegova branitelja.

Ako sudac nakon završnih govora ne utvrdi da treba izvesti još neke dokaze objavit će da je glavna rasprava završena i povući se radi donošenja presude.

e) Imovinskopravni zahtjevi

90. Osoba oštećena prekršajem (oštećenik) može do kraja prvostupanjskog postupka protiv okrivljenika podnijeti imovinskopravni zahtjev. Sud će imovinskopravni zahtjev raspraviti (u adhezijskom postupku) ako su u njemu navedene sve činjenice i dokazi na kojima se temelji zahtjev i ako se njegovim raspravljanjem ne bi znatno odugovlačio prekršajni postupak. Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari i poništenje pravnog posla.

Ako bi se raspravljanjem imovinskopravnog zahtjeva znatno odugovlačio prekršajni postupak, sud će se ograničiti na prikupljanje onih podataka čije utvrđivanje kasnije ne bi bilo moguće ili bi bilo znatno otežano.

Presudom kojom se okrivljenika proglašava krivim sud može oštećeniku dosuditi imovinskopravni zahtjev u cijelosti ili djelomično, a za ostatak uputiti ga na parnicu. Ako podaci prekršajnog postupka ne daju pouzdanu osnovu ni za potpuno ni za djelomično presuđenje, sud će oštećenika uputiti da imovinskopravni zahtjev u cijelosti može ostvarivati u parnici. Ako je oštećenik do završetka postupka odustao od imovinskopravnog zahtjeva, taj zahtjev može ostvarivati u parnici.

f) Odluke u prekršajnom postupku

91. U prekršajnom se postupku donose sljedeće odluke:

- (a) presuda,
- (b) rješenje o prekršaju,
- (c) prekršajni nalog,
- (d) rješenje,
- (e) naredba.

Presudu donosi samo sud. Rješenje o prekršaju donosi tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak, a prekršajni nalog, rješenje i naredbu donose i druga tijela koja sudjeluju u prekršajnom postupku.

Odluke u prekršajnom postupku donose vijeće, sudac, predsjednik vijeća i voditelj prekršajnog postupka. Prekršajni nalog, rješenje i naredbu prije pokretanja odnosno započinjanja prekršajnog postupka a u vezi s njim donose zakonom ovlaštena tijela.

Odluke vijeća donose se nakon usmenog vijećanja i glasovanja. Odluka je donesena kad je za nju glasovala većina članova vijeća. Predsjednik vijeća upravlja vijećanjem i glasovanjem te glasuje posljednji. On je dužan brinuti se da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre. Članovi vijeća ne mogu odbiti glasovati o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća.

Vijećanje i glasovanje obavlja se u nejavnom zasjedanju u nazočnosti članova vijeća i zapisničara o čemu se vodi poseban zapisnik koji potpisuju predsjednik vijeća, članovi vijeća i zapisničar i ostaje u spisu predmeta.

14. PRESUDA

92. Prekršajni postupak u prvom stupnju završava izricanjem presude. Presuda se donosi odmah po završetku glavne rasprave i pripćava se nazočnim strankama i sudionicima u postupku. Ako u složenijim predmetima sud ne može nakon završetka glavne rasprave istog dana donijeti presudu, odgodit će njezino donošenje i objavu za tri dana. O mjestu i vremenu priopćavanja presude izvijestit će nazočne stranke i sudionike. U svakom slučaju, izreka presude unosi se u zapisnik o glavnoj raspravi i izvornik je presude. Ako je doneseno i rješenje o zadržavanju i ono se unosi o zapisnik o glavnoj raspravi. Presuda se donosi i javno objavljuje u ime Republike Hrvatske.

Presuda se može odnositi samo na osobu protiv koje je postupak započet (personalni identitet) i na prekršaj koji joj je stavljen na teret (stvarni identitet). Presuda se temelji samo na činjenicama i dokazima iznesenim na glavnoj raspravi. Presuda se donosi javno i objavljuje u ime Republike Hrvatske.

Prekršajni zakonom predviđa donošenje tri vrste presuda i to: presuda kojim se optužba odbija (kad postoje smetnje za vođenje prekršajnog postupka bez upuštanja u meritum); presuda

kojom se okrivljenik oslobađa od optužbe (kad ne postoji prekršaj ili je isključena krivnja počinitelja ili nije dokazano da je okrivljenik počinio prekršaj) i presuda kojom se okrivljenik proglašava krivim. Prekršajni zakon propisuje kad se donosi koja od spomenutih presuda, njihov sadržaj kao i način njihove dostave.

Za razliku od starog Zakona o prekršajima iz 2002. prema kojem se donosilo rješenje o obustavi postupka, prema Prekršajnom zakonu iz 2007. u istim ili sličnim situacijama prekršajni sud donosi presudu kojom se optužba odbija ili presudu kojom se okrivljenik oslobađa od optužbe. Prekršajnim zakonom je, time, postignuta eksterna koherentnost prekršajnog prava s kaznenopostupovnim pravom, barem u situaciji kad je prekršajni sud nadležan za prekršajni postupak. Za prekršaje koji su u nadležnosti tijela državne uprave i dalje vrijedi pravilo da se donose rješenja, a ne presude, te da se donosi rješenje o obustavi postupka u onim situacijama u kojima sud donosi presude ili o odbijanju optužnog prijedloga ili o oslobađanju od optužbe

a) Presuda kojom se optužba odbija

93. Sud će svojom presudom odbiti optužbu ako postoje određene procesne smetnje za vođenje prekršajnog postupka, ne ulazeći u meritum optužbe. Prekršajnim zakonom, u čl. 181. taksativno su propisani slučajevi u kojima sud izriče ovakvu presudu. Sukladno toj odredbi Prekršajnog zakona, Sud izriče presudu kojom se tužba odbija u sljedećim slučajevima:

- (a) ako za suđenje nije stvarno nadležan,
- (b) ako je postupak vođen bez optužnog prijedloga ili ako je tužitelj tijekom glavne rasprave odustao od optužnog prijedloga,
- (c) ako je okrivljenik za isti prekršaj već pravomoćno osuđen, oslobođen optužbe ili je postupak protiv njega već pravomoćno obustavljen,
- (d) ako se prekršajni progon ne može poduzeti zbog zastare, ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju prekršajni progon.

b) Presuda kojom se okrivljenik oslobađa od optužbe

94. Presudu kojom se okrivljenik oslobađa od optužbe sud će izreći: a) ako djelo za koje se optužuje po propisu nije prekršaj, b) ako ima okolnosti koje isključuju krivnju, ili c) ako nije dokazano da je okrivljenik počinio djelo za koje se optužuje.

c) Presuda kojim se okrivljenik proglašava krivim

95. Presuda kojim se okrivljenik proglašava krivim izriče se za koje djelo se proglašava krivim, uz naznaku činjenica i okolnosti koje čine obilježje prekršaja. U toj se presudi također navodi naziv prekršaja, te odredbu zakona ili drugog propisa kojim je to djelo određeno kao prekršaj. U toj presudi navodi se kazna koja se okrivljeniku izriče ili druga mjera koja mu se određuje. U izreci te presude određuju se troškovi postupka i tko ih je dužan platiti, te je li okrivljenik dužan ispuniti imovinskopравни zahtjev oštećenika u cijelosti ili djelomice, te hoće li se od okrivljenika ili od druge osobe oduzeti imovinska korist pribavljena prekršajem. U takvoj presudi odredit će se rok i način plaćanja novčane kazne i upozoriti okrivljenika na zakonske odredbe o prisilnom izvršenju novčane kazne i o zamjeni te kazne.

d) Izrada i dostava pisane presude

96. Objavljena presuda mora se napisati i otpremiti u roku mjesec dana nakon objave. Presudu potpisuju sudac i zapisničar. Ovjerovljeni prijepis presude dostavlja se strankama i sudionicima u postupku, a okrivljeniku i tužitelju (i oštećeniku ako ima pravo žalbe) dostavit će se i uputa o pravu na žalbu.

e) Sadržaj presude

97. Pisana presuda mora u potpunosti odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

(a) Uvod sadrži: naznaku da se presuda izriče u ime Republike Hrvatske, naziv prekršajnog suda, ime i prezime suca odnosno ime i prezime predsjednika i članova vijeća i zapisničara, ime i prezime okrivljenika, prekršaj za koji se tereti optužnim prijedlogom, je li bio nazočan na glavnoj raspravi, dan glavne rasprave i je li bila javna, naznaku tužitelja, ime branitelja, zakonskog zastupnika i opunomoćenika koji su bili nazočni na glavnoj raspravi, te dan objave presude.

(b) Izreka sadrži: osobne podatke okrivljenika i odluku kojom se okrivljenik proglašava krivim za prekršaj za koji je optužen ili kojom se oslobađa od optužne za to djelo ili kojom se optužba odbija. Ako je okrivljenik proglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti podatke o djelu za koje se proglašava krivim, uz naznaku činjeničnog opisa prekršaja, te propisa kojim je isti predviđen, kakva je prekršajnopravna sankcija izrečena, odluka o oduzimanju imovinske koristi, te odluka o troškovima prekršajnog postupka. Izreka presude kojom je okrivljenik oslobođen optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen i odluku o troškovima prekršajnog postupka te o imovinskopravnom zahtjevu ako je bio postavljen.

(c) Obrazloženje presude sadrži kratko navođenje razloga za svaku točku presude, tako što će sud: izložiti nesporne činjenice, koje sporne činjenice i iz kojih razloga sud uzima kao dokazane ili nedokazane, ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, zašto nije prihvatio pojedine prijedloge stranaka ili sudionika u postupku, zašto nije neposredno ispitan svjedok ili vještak, kojim se razlozima vodio pri rješavanju pravnih pitanja a posebice pri utvrđivanju postoji li prekršaj i krivnja okrivljenika, o primjeni propisa o prekršaju na okrivljenika i njegovo djelo.

Ako je okrivljeniku izrečena kazna, u obrazloženju će se kratko navesti okolnosti koje je sud uzeo u obzir pri odmjeravanju kazne. Posebno će dati razloge za ublažavanje kazne, ili izricanje strože propisane kazne, ili oslobođenje od kazne, ili primjenu mjere upozorenja, za primjenu zaštitne mjere i oduzimanje imovinske koristi. Za izrečenu novčanu kaznu treba izložiti osobne i imovinske prilike okrivljenika.

Ako se okrivljenik oslobađa optužbe, u obrazloženju će se navesti iz kojih se razloga to čini.

U obrazloženju presude kojom se optužba odbija sud se neće upuštati u ocjenu glavne stvari, nego će se ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe.

Pogreške u imenima ili brojevima, pisanju i računanju te druge očite netočnosti u presudi može ispraviti sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak.

15. PREKRŠAJNI POSTUPAK PRED TIJELIMA DRŽAVNE UPRAVE

a) Primjena propisa o vođenju postupka

98. Tijela državne uprave stvarno nadležna za vođenje prvostupanjskog prekršajnog postupka vode postupak prema postupovnim odredbama Prekršajnog zakona koje se odnose na prekršajne sudove. Međutim, postoje određene specifičnosti kad je u pitanju postupak pred tijelom državne uprave u odnosu na postupak kojeg provodi prekršajni sud.

b) Pokretanje prekršajnog postupka

99. Prva se specifičnost odnosi na pokretanje prekršajnog postupka. Tijela državne uprave mogu voditi prekršajni postupak, ne samo na temelju optužnog prijedloga ovlaštenog tužitelja, već to mogu učiniti i po službenoj dužnosti. Takvo inkvizicijsko načelo kod pokretanja postupka ni na koji način ne vrijedi kad prekršajni postupak vodi sud. Posebna je obveza tijela državne uprave, a s obzirom na inkvizicijsko načelo, da s jednakom pažnjom utvrđuje činjenice koje terete prekršitelja i činjenice koje mu idu u korist.

c) Vođenje postupka

100. Razlike između prekršajnog postupka pred sudom i pred tijelom državne uprave ogleda se i u vođenju postupka. U tijelu državne uprave prekršajni postupak provodi, odluku o prekršaju i druge odluke donosi voditelj postupka pojedinac, osim ako posebnim zakonom nije određeno da postupak provodi vijeće.

U slučaju da vijeće provodi prekršajni postupak, tada ono može ovlastiti jednog člana vijeća za vođenje postupka i donošenje odluka tijekom postupka, osim donošenja odluke o prekršaju.

Za voditelja postupka i predsjednika vijeća može se imenovati osoba koja je diplomirani pravnik s položenim pravosudnim ispitom. To se imenovanje obavlja se prema ustrojstvenom zakonu za nadležno tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak. Izuzetak predstavljaju tijela državne uprave koja prilikom provođenja nadzora izdaju prekršajni nalog, a ne vode prekršajni postupak (npr. policajac, inspektor i sl.).

Kada je Prekršajnim zakonom određeno da odluku u tijeku postupka donosi predsjednik nadležnog prekršajnog suda, odnosno Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske ili Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, u tijelu državne uprave koje vodi prekršajni postupak istu odluku donosi čelnik nadležnog tijela državne uprave, odnosno ministar nadležan za to tijelo državne uprave.

Tijelo državne uprave može poduzimati sve mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika i uspješno provođenje prekršajnog postupka, osim zadržavanja. Ako se u prekršajnom postupku pred tijelom državne uprave steknu uvjeti za određivanje, odnosno produljenje zadržavanja okrivljenika, tijelo državne uprave će o tome zatražiti donošenje odluke od nadležnog prekršajnog suda. Tijelo državne uprave može radi donošenja odluke o tome narediti dovođenje okrivljenika tome sudu.

d) Odluka o prekršaju

101. Razlika između prekršajnog postupka pred sudom i pred tijelom državne uprave ogleda se i u pogledu odluke o prekršaju. Tijelo državne uprave ne donosi presude već rješenja o prekršaju. Tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak, rješenjem o prekršaju obustavlja prekršajni postupak ili okrivljenika proglašava krivim. Tijelo državne uprave rješenjem obustavlja prekršajni postupak u slučajevima u kojima sud izriče ili presudu kojom se optužba odbija ili presudu kojom se okrivljenik oslobađa optužbe.

U slučajevima u kojima sud izriče presudu kojom se okrivljenik proglašava krivim, tijelo državne uprave donosi rješenje kojim se okrivljenika proglašava krivim.

U uvodu rješenja o prekršaju naznačuje se Republika Hrvatska, ako je rješenjem o prekršaju okrivljeniku izrečena novčana kazna, u rješenju će se odrediti rok njezina plaćanja.

16. ŽALBA

102. Žalba je u prekršajnom postupku redoviti pravni lijek, a može se podnijeti protiv prvostupanjske odluke o prekršaju, bez obzira je li to presuda prvostupanjskog prekršajnog suda ili rješenje o prekršaju koje je donijelo tijelo državne uprave.

Pravom na žalbu se u prekršajni postupak uvodi dvostupnjevanost jer formalna izjava žalbe dovodi do toga da se odlučivanje prenosi s prvostupanjskog tijela na drugostupanjski sud, tj. ono koje je nadležno da odlučuje o žalbi (devolutivno djelovanje žalbe). Pravodobno podnesena žalba ovlaštene osobe odgađa izvršenje rješenja (suspenzivno djelovanje žalbe).

a) Ovlaštenici za podnošenje žalbe

103. Žalbu, u prvom redu, imaju pravo podnijeti stranke (okrivljenik i ovlašteni tužitelj), branitelj, te oštećenik.

U korist okrivljenika žalbu mogu podnijeti i njegov bračni i izvanbračni drug, srodnik u uspravnoj liniji, zakonski zastupnik, posvojitelj, posvojenik, brat, sestra i udomljenik. Žalbeni rok i u tom slučaju teče od dana kad je okrivljeniku odnosno njegovu branitelju dostavljen prijepis odluke.

Tužitelj žalbu može podnijeti kako na štetu tako i u korist okrivljenika.

Oštećenik može pobijati presudu samo zbog odluke o troškovima prekršajnog postupka.

Žalbu može podnijeti i onaj kome je oduzeta imovinska korist pribavljena prekršajem.

Okrivljenik, tužitelj i oštećenik mogu se odreći od prava na žalbu ili odustati ako su je već podnijeli. Okrivljenik može odustati od prava na žalbu tek nakon što mu je rješenje dostavljeno. Odricanje i odustajanje od žalbe ne mogu se opozvati.

b) Rok za žalbu

104. Rok za žalbu određen je zakonom i on iznosi osam dana, a računa se od dana dostave prijepisa odluke. Ako je odluka dostavljena i okrivljeniku i njegovu branitelju, ali u različite dane, žalbeni rok računat će se od kasnijeg dana.

c) Sadržaj žalbe

105. Prekršajnim zakonom određuju se sastojci koje mora imati žalba da bi nadležni sud mogao o njoj odlučivati. U odnosu na ranije Zakone o prekršajima od prije 2002. godine, prema kojima se žalba nije trebala posebno obrazlagati, novim Zakonom uvodi se više formalizma u pogledu sadržaja žalbe. Sukladno čl.193. Prekršajnog zakona, žalba treba sadržavati:

- (a) oznaku presude protiv koje se podnosi,
- (b) osnove za pobijanje presude
- (c) obrazloženje žalbe,
- (d) prijedlog da se pobijana presude potpuno ili djelomično ukine ili preinači,
- (e) ime i prezime podnositelja žalbe i njegov potpis.

Sud će odbaciti žalbu ako ne može utvrditi na koju se presudu odnosi ili tko je podnositelj. Ako žalba ne sadrži potpis podnositelja, sud će ga pozvati da žalbu potpiše u roku od osam dana. Ako podnositelj u tom roku ne potpiše žalbu, sud će žalbu odbaciti. Ako žalba ne sadrži druge podatke koje prema Prekršajnom zakonu treba imati, sud je ne može odbaciti nego treba uzeti u razmatranje.

U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi (*beneficium novorum*), ali samo ako te činjenice i dokazi nisu postojali u vrijeme prvostupanjskog postupka ili ako podnositelj žalbe nije za njih znao.

d) Žalbene osnove

106. Presuda se može pobijati zbog:

- (a) bitne povrede odredaba prekršajnog postupka,
- (b) povrede materijalnog prekršajnog prava,
- (c) pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- (d) odluke o prekršajnopравnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima prekršajnog postupka, imovinskopravnom zahtjevu.

(a) Bitna povreda prekršajnog postupka postoji i ako sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak pri pripremanju glavne rasprave ili u tijeku glavne rasprave ili pri donošenju odluke nisu primijenili ili su nepravilno primijenili koju odredbu Prekršajnog zakona ili su na glavnoj raspravi povrijedili pravo obrane, a to je utjecalo ili moglo utjecati na odluku.

Bitna povreda odredaba prekršajnog postupka postoji ako je sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak bilo nepropisno sastavljeno; ako je glavna rasprava održana bez osobe čija je nazočnost na glavnoj raspravi po zakonu obvezna; ako je protivno Prekršajnom zakonu donesena odluka o isključenju javnosti s glavne rasprave; ako se odluka temelji na dokazu na kojem se prema odredbama Prekršajnog zakona ne može utemeljiti; ako je izreka

odluke nerazumljiva, proturječna sama sebi ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama; ako rješenjem o prekršaju nije potpuno riješen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka i drugi Zakonom o prekršajima navedeni slučajevi.³⁴

(b) Povreda materijalnog prekršajnog prava postoji ako je zakon ili na njemu utemeljen propis povrijeđen u pitanju: a) je li djelo za koje se protiv okrivljenika vodi postupak prekršaj, b) ima li okolnosti koje isključuju krivnju, c) ima li okolnosti koje isključuju prekršajni progon, a osobito je li nastupila zastara prekršajnog progona ili je stvar već pravomoćno presuđena, d) je li glede prekršaja koje je predmet optužbe primijenjen propis koji se ne može primijeniti, e) je li odlukom o kazni, uvjetnoj osudi ili opomeni odnosno odlukom o zaštitnoj mjeri ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračena ovlast koju sud ima po zakonu i f) jesu li povrijeđene odredbe o uračunavanju uhićenja, zadržavanja i izdržane kazne.

(c) Pogrešno utvrđeno činjenično stanje postoji ako je kakva odlučna činjenica pogrešno utvrđena odnosno kad sadržaj isprava, zapisnika o izvedenim dokazima ili tehničkih snimki ozbiljno dovodi u sumnju pravilnost ili pouzdanost utvrđenja odlučne činjenice. **Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje** postoji ako kakva odlučna činjenica nije utvrđena.

(d) Pobijanje zbog odluke o prekršajnim sankcijama i nekim drugim pitanjima. Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni i uvjetnoj osudi i opomeni kad tom odlukom nije

³⁴ Prekršajni zakon (čl. 195.) taksativno nabroja koje povrede prekršajnog postupka su bitne. Tako su bitne povrede odredaba prekršajnog postupka:

- ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude sudjelovao sudac koji nije sudjelovao u vođenju postupka odnosno na glavnoj raspravi, osim ako je raspravu ili postupak sukladno zakonu vodio sudački savjetnik, ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja,
- ako je na glavnoj raspravi odnosno u vođenju postupka sudjelovao sudac koji se morao izuzeti,
- ako je održana glavna rasprava ili postupak proveden bez sudjelovanja stranaka i sudionika u postupku protivno odredbama Prekršajnog zakona,
- ako je okrivljeniku, branitelju, oštećeniku tužitelju protivno njegovu zahtjevu uskraćeno da se na glavnoj raspravi služi svojim jezikom i da na svojem jeziku prati tijek rasprave,
- ako je protivno Prekršajnom zakonu donesena odluka o isključenju javnosti s glavne rasprave,
- ako je sud povrijedio propise prekršajnog postupka o pitanju postoji li optužni prijedlog ovlaštenog tužitelja ili je optužni prijedlog prekoračen,
- ako je odluku donio sud koji zbog stvarne nenadležnosti nije mogao suditi u toj stvari ili ako je sud nepravilno presudom obustavio prekršajni postupak zbog stvarne nenadležnosti,
- ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe,
- ako se presuda temelji na nezakonitom dokazu,
- ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama ili su ti razlozi potpuno nejasni ili u znatnoj mjeri proturječni, ili ako o odlučnim činjenicama postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržaju tih isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika.
- ako sud pri pripremanju glavne rasprave ili postupka ili u tijeku glavne rasprave odnosno tijekom postupka ili pri donošenju presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu Prekršajnog zakona ili je povrijedio na glavnoj raspravi odnosno u postupku pravo obrane, a to je utjecalo ili moglo utjecati na presudu.

prekoračena zakonska ovlast, ali sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak nije pravilno odmjerilo kaznu s obzirom na okolnosti koje utječu na to da kazna bude veća ili manja, i zbog toga što je sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne o uvjetnoj osudi, ili opomeni iako su za to postojali zakonski uvjeti. Odluka o zaštitnoj mjeri ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona, ali je sud nepravilno donio tu odluku ili nije izrekao zaštitnu mjeru, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uvjeti. Zbog istih razloga može se pobijati odluka o troškovima postupka.

Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede materijalnog zakona podnesena u korist okrivljenika sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o prekršajnoj sankciji i oduzimanju imovinske koristi.

e) Rad prvostupanjskog suda ili tijela državne uprave u povodu žalbe

107. Žalba se podnosi sudu ili tijelu državne uprave koje vodi prekršajni postupak, a koje je izreklo prvostupanjsku odluku. Sud ili tijelo državne uprave ima pravo da nepravodobnu i nedopuštenu žalbu odbaci rješenjem. Nepravodobna žalba je ona koja je podnesena nakon zakonskog roka. Nedopuštena žalba je ona koju je podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe ili osoba koja se odrekla žalbe ili odustala od žalbe ili ako žalba po zakonu nije dopuštena (npr. protiv drugostupanjske presude). Prekršajni zakonom nije predvidio mogućnost posebne žalbe na rješenje prvostupanjskog suda odnosno tijela državne uprave o odbacivanju žalbe, što se može smatrati propustom zakonodavca. Ako žalbu nije odbacio, prvostupanjski sud odnosno tijelo državne uprave ima dužnost pravodobnu i dopuštenu žalbu sa spisom predmeta dostaviti Visokom prekršajnom sudu kao drugostupanjskom sudu.

f) Rad drugostupanjskog suda u povodu žalbe

108. Izjavljivanjem žalbe čitav predmet devolucijom prelazi u nadležnost drugostupanjskog suda. Drugostupanjski sud donosi odluku o žalbi na sjednici vijeća bez održavanja rasprave. Kada spisi povodom žalbe stignu drugostupanjskom sudu, predsjednik žalbenog vijeća određuje suca izvjestitelja, koji treba pripremiti svoje izvješće o stanju stvari. Na sjednicu se vijeća mogu pozvati okrivljenik i njegov branitelj, ako predsjednik vijeća ili vijeće smatra da bi nazočnost nekog od njih bila korisna za razjašnjenje stvari. Ako se postupak vodi po zahtjevu državnog odvjetnika, tada će se državnog odvjetniku prije zakazivanja sjednice dostaviti spis na razmatranje. Državnog odvjetnika u tom slučaju treba i obavijestiti o sjednici vijeća koji ima pravo na njoj prisustvovati.

Sjednica vijeća počinje izvješćem suca izvjestitelja o stanju stvari. Vijeće može od stranaka, ako su nazočne na sjednici, zatražiti potrebna objašnjenja u svezi sa žalbenim navodima.

Drugostupanjski sud ispituje odluku u onom dijelu u kojem se pobija žalbom i iz osnova iz kojih se pobija. Po službenoj dužnosti on mora uvijek ispitati postoje li bitne povrede odredaba prekršajnog postupka i je li na štetu okrivljenika povrijeđen materijalni zakon.

Utvrđujući ovlaštenja drugostupanjskog suda u povodu izjavljene žalbe, Prekršajni zakon je dao ovome pravo da rješavajući o žalbi može na sjednici vijeća:

- (a) **odbaciti žalbu** (rješenjem) kao nepravodobnu ili nedopuštenu, ili
- (b) **odbiti žalbu** (presudom) kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsku odluku kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se odluka pobija niti postoje povrede odredaba postupka niti druge povrede na koje pazi po službenoj dužnosti, ili
- (c) **ukinuti prvostupanjsku odluku** (rješenjem) te, ili uputiti predmet prvostupanjskom tijelu na ponovno odlučivanje, ili preinačiti prvostupanjsku odluku.

Međutim, načelna zabrana *reformatio in peius* tj. donošenje nepovoljnije odluke po okrivljenika koji je uložio žalbu vrijedi i u prekršajnom postupku. Takva je „preinake na gore“ zabranjena jedino ako je izjavljena samo žalba u korist okrivljenika. Drugim riječima, postupajući po žalbi protiv okrivljenika, može se za okrivljenika donijeti nepovoljnija odluka.

Drugostupanjski će sud, prihvaćajući žalbu ili po službenoj dužnosti, rješenjem ukinuti prvostupanjsku odluku i vratiti predmet na ponovno suđenje ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba prekršajnog postupka, ili ako smatra da zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja treba naložiti novu glavnu raspravu pred prvostupanjskim sudom ili tijelom državne uprave koje vodi prekršajni postupak.

Drugostupanjski će sud, prihvaćajući žalbu ili po službenoj dužnosti, odlukom preinačiti prvostupanjsku odluku ako utvrdi da su odlučne činjenice u prvostupanjskoj odluci pravilno utvrđene i da se s obzirom na utvrđeno činjenično stanje po pravilnoj primjeni zakona ima donijeti drukčija odluka

Ako su se zbog preinačenja prvostupanjske odluke stekli uvjeti da se odredi odnosno ukine zadržavanje, drugostupanjski će sud o tome donijeti posebno rješenje, protiv kojeg nije dopuštena žalba.

17. IZVANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

109. Osim žalbe kao redovnog pravnog lijeka Prekršajni zakon predviđa izvanredne pravne lijekove. Takvim izvanrednim pravnim lijekovima može se napadati pravomoćna odluka o prekršaju. Zbog važnosti tih pravnih lijekova Prekršajni zakon je precizno propisao uvjete pod kojima se oni mogu koristiti kao i ovlaštenja tijela koje o takvim pravnim lijekovima odlučuju.

U prekršajnom postupku postoje tri izvanredna pravna lijeka: a) obnova prekršajnog postupka, b) zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne, i c) zahtjev za zaštitu zakonitosti.

a) Obnova postupka³⁵

110. Obnova prekršajnog postupka jest izvanredni pravni lijek koji se može koristiti protiv pravomoćnih presuda odnosno rješenja o prekršaju.

Zahtjev za obnovu prekršajnog postupka može postaviti osuđenik ili ovlašteni tužitelj i prema takvom zahtjevu može se obnoviti prekršajni postupak ili u korist osuđenika ili na njegovu štetu.

Prekršajni postupak će se obnoviti **u korist osuđenika** u slijedećim slučajevima:

(a) ako se dokaže da je presuda ili druga odluka utemeljena na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača,

(b) ako se dokaže da je do presude ili druga odluke došlo zbog kaznenog djela odgovorne osobe tužitelja ili suca,

(c) ako se iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji su sami za sebe ili u svezi s prijašnjim dokazima prikladni da prouzroče oslobođenje osuđenika ili njegovu osudu po blažem propisu,

(d) ako je osuđenik za isto djelo više puta osuđen ili ako je više osuđenika osuđeno zbog istog djela koje je mogao počiniti samo jedan osuđenik ili neke od njih.

Prekršajni se postupak **na štetu okrivljenika** može ponovno provesti na zahtjev ovlaštenog tužitelja ako je:

(a) optužni prijedlog pravomoćno odbačen zato što nije bilo ovlaštenog tužitelja,

(b) optužni prijedlog pravomoćno odbačen iz razloga što je tužitelj podnio optužni prijedlog umjesto da izda obvezni prekršajni nalog,

(c) prekršajni postupak pravomoćno obustavljen jer nije bilo ovlaštenog tužitelja,

(d) optužba pravomoćno odbijena jer nije bilo ovlaštenog tužitelja.

Prekršajni se postupak može ponovno provesti, na temelju ispravljenog ili dopunjenog optužnog prijedloga, ako je pravomoćnim rješenjem odbačen optužni prijedlog zbog neurednosti ili nepotpunosti.

Ako je pravomoćnom presudom odbijena optužba zbog toga što je okrivljenik nakon počinjenog prekršaja obolio od kakve trajne duševne bolesti, postupak će se na zahtjev ovlaštenog tužitelja nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih je donesena navedena odluka.

Zahtjev za obnovu prekršajnog postupka u korist osuđenika može se podnijeti tek nakon što je postupak završen pravomoćnom presudom ili drugom odlukom o prekršaju ali i nakon što je prekršajnopravna sankcija izvršena i bez obzira na zastaru.

³⁵ Obnova postupka nije adekvatan naziv pravnog lijeka. Bolji bi bio naziv **ponavljanje postupka**. Obnova znači vraćanje čega porušenog, dotrajalog itd u prijašnje stanje. Tako se može obnoviti spomenik, građevina, napušteni narodni običaji. Međutim, ponoviti što znači ponovo učiniti isto, a kod ovog pravnog lijeka upravo se o tome radi, da se ponovno ponovi postupak koji je već jednom proveden. Vidi: Anić, V., Rječnik hrvatskoga jezika, Zagreb, Novi liber, 1991. Zakon o prekršajima iz 1973. godine koristio je za ovaj pravni lijek naziv „ponavljanje postupka“.

Zahtjev se podnosi prekršajnom sudu koji je sudio u prijašnjem postupku, koji i odlučuje o zahtjevu.

U zahtjevu za obnovu postupka mora se navesti po kojoj se zakonskoj osnovi traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtjev temelji. Ako zahtjev ne sadrži te podatke, sud će rješenjem odbaciti zahtjev.

O zahtjevu za obnovu postupka odlučuje sud ili tijelo državne uprave koje je vodilo prekršajni postupak obnavljanje kojeg se traži (prvostupanjsko tijelo). U rješavanu o zahtjevu ne može sudjelovati sudac koji je sudjelovao u donošenju prijašnje odluke.

Nadležni sud ili tijelo državne uprave će rješenjem zahtjev odbaciti ako na temelju samog zahtjeva i spisa prijašnjeg postupka utvrdi da je zahtjev podnijela neovlaštena osoba ili da nema zakonskih uvjeta za obnovu postupka, uz već naveden slučaj ako zahtjev ne sadrži podatke po kojoj se zakonskoj osnovi traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtjev temelji.

Ako zahtjev nije odbačen, predsjednik vijeća, odnosno predsjednik upravno-prekršajnog vijeća odredit će da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtjevu.

Nakon provedenih izvida sud će rješenjem, ako je zahtjev osnovan, dopustiti obnovu prekršajnog postupka ili će zahtjev odbiti ako novi dokazi nisu prikladni da dovedu donove presude.

Protiv rješenja kojim se zahtjev za obnovu postupka odbacuje, odbija ili usvaja i dopušta obnova, nije dopuštena žalba.

Za novi postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopuštena obnova prekršajnog postupka važe iste odredbe kao i za prvi postupak. U novom postupku sud nije vezan za rješenja donesena u prijašnjem postupku. Ako se novi postupak obustavi do početka glavne rasprave, sud će rješenjem o obustavi postupka ukinuti i prijašnju presudu. Kad sud u novom postupku donese presudu, izreći će da se prijašnja presuda djelomično ili u cijelosti stavlja izvan snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom sud će okrivljeniku uračunati izdržanu kaznu, a ako je obnova određena samo za neko od djela za koja je osuđenik bio osuđen, sud će izreći novu jedinstvenu kaznu. Sud je u novom postupku uvijek vezan zabranom „preinake na gore“ ako je obnova postupka provedena u korist kažnjenika.

b) Zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne

111. Ublažavanje pravomoćno izrečene kazne dopušteno je kad se nakon pravomoćnosti odluke o prekršaju pojave okolnosti kojih nije bilo kada se izricala odluka ili sud za njih nije znao iako su postojale, a one bi očito dovele do blaže osude.

Ublažavanje pravomoćno izrečene kazne dopušteno je samo ako je pravomoćnom odlukom o prekršaju osuđeniku izrečena kazna zatvora ili novčana kazna u iznosu većem od deset tisuća kuna za fizičku osobu, iznosu većem od trideset tisuća kuna za okrivljenika fizičku osobu obrtnika i osobu koja se bavi drugom samostalnom djelatnošću i iznosu većem od pedeset tisuća kuna za pravnu osobu.

Zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne mogu podnijeti osuđenik i uz njegovu privolu njegov branitelj, te njegovi srodnici koji su ovlašteni podnijeti žalbu protiv odluke o prekršaju u njegovu korist.

Zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne ne zadržava izvršenje kazne, osim ako sudac prvostupanjskog suda iz opravdanih razloga ne odluči drukčije. Ne može se podnijeti zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne nakon što je odluka o prekršaju izvršena.

Zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne podnosi se prvostupanjskom prekršajnom sudu, koji ga zajedno sa spisom predmeta dostavlja Visokom prekršajnom sudu na odlučivanje. Visoki prekršajni sud zahtjev će odbaciti ako je nedopušten, odnosno odbiti ako ustanovi da nije udovoljeno zakonskim uvjetima za izvanredno ublažavanje kazne. Rješenje kojim je prihvatio zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne sud će opozvati ako se dokaže da se rješenje temelji na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka ili vještaka.

c) Zahtjev za zaštitu zakonitosti

112. Protiv pravomoćnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravomoćnim odlukama, državni odvjetnik Republike Hrvatske može podići zahtjev za zaštitu zakonitosti ako je povrijeđen zakon. O zahtjevu za zaštitu zakonitosti odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Zahtjev za zaštitu zakonitosti ne može se podignuti protiv odluke kojom je odlučeno o zahtjevu za zaštitu zakonitosti.

Na zahtjev za zaštitu zakonitosti u prekršajnom postupku na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o kaznenom postupku koje se odnose na zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Primjena odredbi Zakona o kaznenom postupku između ostalog znači da, kada je zahtjev za zaštitu zakonitosti podnesen na štetu okrivljenika, Vrhovni sud Republike Hrvatske, ako smatra da je zahtjev osnovan, donosi tzv. deklaratornu presudu, kojom utvrđuje povredu zakona, ali ne dira u pravomoćno rješenje o prekršaju.

18. POSEBNI POSTUPCI

a) Žurni postupak

113. Prekršajni zakon dozvoljava u određenim situacijama vođenje tzv. žurnog prekršajnog postupka. Žurni postupak je, zapravo, skraćeni postupak, jer se u žurnom postupku ne zakazuje glavna rasprava. I u žurnom se postupku ispituju okrivljenik, svjedoci, vještaci i druge osobe, te kada na temelju tih dokaza i drugih dokaza u spisu sudac odnosno voditelj postupka ocijeni da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno donosi odluku o prekršaju.

Prekršajni zakon (čl. 221.) propisuje uvjete za vođenje žurnog postupka. Tako se žurni postupak vodi za prekršaje za koje je kao jedina kazna propisana novčana kazna do 10.000,00 za fizičku osobu, novčana kazna do 30.000,00 kuna za pravnu osobu i do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi. Žurni se postupak može na prijedlog tužitelja provesti i za prekršaje kod kojih je propisana kazna veća od navedene, ali u tom slučaju prekršajni sud ne može izreći veću kaznu od gore navedene.

Žurni se postupak vodi: protiv maloljetnog počinitelja prekršaja, protiv uhićenika, protiv okrivljenika kojem je određeno zadržavanje, protiv okrivljenika koji nema stalno prebivalište ili boravak u Republici Hrvatskoj, te po prigovoru protiv obaveznog prekršajnog naloga u kojem se poriče prekršaj.

Prekršajni postupak započet kao žurni provest će se i pravomoćno dovršit kao žurni postupak bez obzira da li su u međuvremenu prestali uvjeti za vođenje žurnog postupka.

Ako se istodobno vodi postupak protiv više okrivljenika žurni će se postupak provesti ako u odnosu na sve okrivljenike, odnosno na sve prekršaje, postoje uvjeti za vođenje žurnog postupka. Međutim, ako se protiv nekog od okrivljenika treba provesti žurni postupak zbog uhićenja, zadržavanja ili što nema stalno prebivalište ili boravak u Hrvatskoj, žurni će se postupak provesti protiv svih okrivljenika.

Ako se istodobno vodi postupak protiv punoljetnog i maloljetnog počinitelja prekršaja uvijek će se provesti žurni postupak.

b) Postupak prema maloljetnim počiniteljima prekršaja

114. Posebne odredbe Prekršajnog zakona kojima se uređuje postupak prema maloljetnicima primjenjuju se kada je počinitelj prekršaja u momentu počinjenja prekršaja bio maloljetan.

Državna tijela koja sudjeluju u postupku prema maloljetnicima te druge pravne osobe i ustanove koje pomažu sudu dužni su postupati žurno i obazrivo prema maloljetniku.

Mjesno je nadležan za postupak prema maloljetniku sud njegova prebivališta ili boravišta. Postupak se može provesti pred sudom mjesta počinjenja prekršaja ako je očito da će se pred tim sudom lakše provesti postupak.

Ako je maloljetnik počinio prekršaj zajedno s punoljetnom osobom, postupak prema njemu se izdvaja i vodi zasebno osim ako zajedničko vođenje postupka nije nužno zbog svestranog razjašnjenja stvari.

Na prekršajni postupak protiv maloljetnika supsidijarno se primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o kaznenom postupku i Zakona o sudovima za mladež.

Sud izvješćuje centar za socijalnu skrb kad su u prekršajnom postupku utvrđene činjenice i okolnosti koje upućuju na potrebu poduzimanja mjera radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika.

U postupku prema maloljetnom počinitelju prekršaja, uz ovlasti predviđene Prekršajnim zakonom, predstavnik centra za socijalnu skrb ima pravo upoznati se s tijekom postupka, u tijeku

tog postupka stavljati prijedloge i upozoravati na činjenice i dokaze koji su važni za donošenje ispravne odluke.

O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku ovlašteni tužitelj obavijestit će nadležni centar za socijalnu skrb. Ako je tužitelj oštećenik, obavezan je to učiniti sud koji vodi postupak protiv maloljetnika.

U postupku prema maloljetnicima uvijek je isključena javnost. Sud može dopustiti da pojedinim radnjama u postupku budu nazočne osobe koje se bave odgojem i obrazovanjem maloljetnika te stručni i znanstveni radnici. Roditelji maloljetnika uvijek mogu biti nazočni postupku.

Bez odobrenja suda ne smije se objaviti tijekom prekršajnog postupka prema maloljetniku niti odluka donesena u tom postupku. Objaviti se može samo onaj dio postupka, odnosno samo onaj dio odluke za koji postoji odobrenje, ali se tada ne smije navesti ime maloljetnika i ostali podaci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojem je maloljetniku riječ.

115. Radnje u postupku sud uvijek treba izvoditi pažljivo, poštujući maloljetnikov duševni i tjelesni uzrast, stanje, osjetljivost i druge okolnosti koje utječu na njegov razvoj.

Presuda se ne može donijeti bez maloljetnikova ispitivanja. Nitko nije oslobođen dužnosti svjedočenja o okolnostima koje su potrebne za ocjenu maloljetnikove duševne razvijenosti i spoznaje crta njegove osobnosti. U postupku se pored odlučnih činjenica utvrđuju sve činjenice maloljetnikove duševne zrelosti, okolnosti u kojima živi te sve druge važne okolnosti.

Ako sud ustanovi da započinjanje i vođenje postupka ne bi bilo opravdano s obzirom na osobne okolnosti maloljetnika i počinjeni prekršaj, odlučit će, bez obzira na dokaze koji stoje protiv maloljetnika, da postupak ne započne ili da se započeti postupak obustavi (načelo svrhovitosti). O tome se može samo upozoriti maloljetnika, odnosno o počinjenom prekršaju obavijestiti roditelja, posvojitelja, skrbnika i druge osobe koje skrbe za maloljetnika.

Ako sud utvrdi da je maloljetnik počinio prekršaj te odluči da maloljetniku treba rješenjem izreći odgojnu mjeru, u tom će se rješenju navest samo koja mu se mjera izriče, bez odluke o krivnji. U obrazloženju će se ograničiti samo na to da navede opis prekršaja te razloge koji opravdavaju izbor mjere.

Presudom se izriče kazana (maloljetnički zatvor ili novčana kazna). Maloljetnog počinitelja prekršaja može se obvezati na plaćanje troškova prekršajnog postupka i ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako ima vlastite prihode ili imovinu.

19. PREKRŠAJNI NALOG

a) Opći uvjeti izdavanja prekršajnog naloga

116. Prekršajni nalog je novi institut u hrvatskom prekršajnom pravu, uveden Zakonom o prekršajima iz 2002. godine. Svrha mu je pridonijeti ubrzanju i racionalizaciji prekršajnog postupka. Temelji se na okrivljenikovom prihvatanju svoje krivnje i izrečene prekršajne sankcije. Okrivljenik, prihvaćajući prekršajni nalog izbjegava dulji i skuplji redovni prekršajni postupak. Međutim, okrivljenik uvijek prigovorom može otkloniti nalog i upustiti se u prekršajni postupak. Prekršajni nalog zamijenio je svojom funkcijom nekadašnje rješenje u skraćenom postupku, jer se izdaje bez ispitivanja okrivljenika, na temelju neposrednog opažanja službene osobe odnosno putem uređaja za nadzor i mjerenje. Od takvog prijašnjeg rješenja u skraćenom postupku, prekršajni se nalog razlikuje po krugu subjekata koji ga mogu izdati, po svom sadržaju i učincima prigovora.

Prekršajni nalog kao posebna odluka o prekršaju može se izdati bilo prije pokretanja prekršajnog postupka, bilo nakon pokretanja prekršajnog postupka, ali bez provođenja postupka, pa tako i bez glavne rasprave

Prekršajni se nalog može izdati samo protiv punoljetnog počinitelja prekršaja.

Prekršajnim se nalogom može izreći odnosno primijeniti, u pravilu, svaka od propisanih prekršajnopравnih sankcija za punoljetne počinitelje prekršaja, oduzimanje imovinske koristi, odrediti naknada paušalne svote troškova za izdavanje prekršajnog naloga i troškovi nastali utvrđivanjem prekršaja upotrebom tehničkih sredstava ili provođenjem potrebnih analiza i vještačenja. Međutim, prekršajnim se nalogom ne može izreći kazna zatvora ni zaštitna mjera, osim oduzimanje predmeta i zabrana upravljanja motornim vozilom.

b) Ovlaštenici za izdavanje prekršajnog naloga

117. Prekršajni nalog mogu izdati, načelno, svi subjekti koji su ovlašteni podnijeti optužni prijedlog, osim oštećenika, te tijela prekršajnog postupka. Dakle, prekršajni nalog mogu izdati:

(a) sud,

(b) tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak,

(c) državni odvjetnik,

(d) tijela državne uprave i državne agencije osnivač kojih je Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske, kao ovlašteni tužitelji

Sud može izdati prekršajni nalog uz kumulativno ispunjenje sljedećih uvjeta:

a) da je ovlašteni tužitelj podnio optužni prijedlog,

b) da sud nije odbacio optužni prijedlog, i

c) da je prekršaj iz optužnog prijedloga utvrđen ili neposrednim opažanjem ili obavljenim nadzorom ovlaštene osobe tužitelja koja je o tome sačinila službenu bilješku ili zapisnik, ili na temelju vjerodostojne dokumentacije, uključivši i zapisnik o očevidu nadležnog tijela; ili upotrebom propisanih tehničkih uređaja ili provođenjem odgovarajućih propisanih laboratorijskih analiza i vještačenja.

Tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak može izdati prekršajni nalog ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

a) da je ovlašteni tužitelj podnio optužni prijedlog, ili je zaprimilo prijavu o počinjenju prekršaja,

b) da nije donijelo rješenje o odbacivanju tog optužnog prijedloga odnosno prijave,

c) da je prekršaj iz optužnog prijedloga ili prijave utvrđen ili neposrednim opažanjem ili obavljenim nadzorom ovlaštene službene osobe tužitelja ili samoga tijela državne uprave koje vodi prekršajni postupak koja je o tome sačinila službenu bilješku ili zapisnik, ili na temelju vjerodostojne dokumentacije, uključivši i zapisnik o očevidu nadležnog tijela ili upotrebom propisanih tehničkih uređaja ili provođenjem odgovarajućih propisanih laboratorijskih analiza i vještačenja.

Državni odvjetnik može izdati prekršajni nalog ako je prekršaj iz prijave o prekršaju utvrđen neposrednim opažanjem ili obavljenim nadzorom ovlaštene osobe tijela koje je podnijelo prijavu o prekršaju i o tome sačinilo službenu bilješku ili zapisnik, ili na temelju vjerodostojne dokumentacije, uključivši i zapisnik o očevidu nadležnog tijela, ili upotrebom propisanih tehničkih uređaja ili provođenjem odgovarajućih propisanih laboratorijskih analiza i vještačenja.

Tijela državne uprave i državne agencije kao ovlašteni tužitelji mogu izdati prekršajni nalog ako su utvrdili prekršaj neposrednim opažanjem ili obavljenim nadzorom njihovih ovlaštenih službenih osoba pri obavljanju inspekcijskog ili drugog nadzora iz njihove nadležnosti, koje su o tome sačinile službenu bilješku ili zapisnik, ili na temelju vjerodostojne dokumentacije, uključivši i zapisnik o očevidu nadležnog tijela, ili upotrebom propisanih tehničkih uređaja ili provođenjem odgovarajućih propisanih laboratorijskih analiza i vještačenja.

c) Sadržaj prekršajnog naloga

118. Prekršajni se nalog izdaje u pisanom obliku. Sadrži uvod, izreku, obrazloženje i pouku o pravnom lijeku. U uvodu se navodi naziv tijela koje je izdalo prekršajni nalog i i propis o njegovoj nadležnosti.

U izreci prekršajnog naloga navodi se: ime i prezime, prebivalište i mjesto stanovanja okrivljenika odnosno naziv i sjedište pravne osobe koja je okrivljena, zakon ili drugi propis ili opći akt kojim je određen prekršaj i prekršajnopravna sankcija, djelo za koje se kažnjava, vrijeme i mjesto kada i gdje je počinjeno, kazna i zaštitna mjera koja se izriče te propis na kojem se kazna i druga sankcija temelji, odluka o naknadi štete, odluka o naknadi troškova, te uputa da se novčana kazna, šteta i troškovi trebaju platiti u roku od 8 dana ili da se, u slučajevima predviđenim Prekršajnim zakonom, mogu platiti odmah na mjestu počinjenja prekršaja ili obavljenog nadzora.

U obrazloženju kratko se navode dokazi koji opravdavaju izdavanje prekršajnog naloga.

U prekršajnom nalogu se mora navesti pouka o pravu okrivljenika na prigovor s naznakom kome se, kako i u kojem roku prigovor podnosi te da će protekom roka za prigovor, ako ne bude podnesen, prekršajni nalog postati izvršnim i da će se izrečena kazna prisilno izvršiti ili zamijeniti radom za opće dobro na slobodi ili zatvorom, u skladu sa zakonom. U uputi će se okrivljenik upozoriti i na obvezu da nadoknadi troškove prekršajnog postupka ako bude proglašen krivim.

Prekršajni nalog može se izdati na propisanom obrascu i izraditi elektroničkim putem. Dostavlja se okrivljeniku ili uručuje na mjestu gdje je prekršaj učinjen ili otkriven inspekcijским ili drugim nadzorom.

d) Prigovor protiv prekršajnog naloga

119. Protiv prekršajnog naloga može se podnijeti prigovor tijelu koje ga je izdalo. Prigovor se može podnijeti u roku od osam dana od dana dostave ili uručenja prekršajnog naloga. Prigovor mogu podnijeti okrivljenik, njegov zakonski zastupnik, predstavnik pravne osobe ili opunomoćenik. U korist okrivljenika prigovor mogu podnijeti i njegov bračni i izvanbračni drug, srodnik u uspravnoj liniji, posvojitelj, posvojenik, brat, sestra i branitelj. Rok za prigovor i u tom slučaju teče od dana kada je okrivljeniku, odnosno njegovom branitelju dostavljen prekršajni nalog. Pravovremeno podneseni prigovor zadržava njegovo izvršenje.

Ako je okrivljenik platio novčanu kaznu, iznos naknade štete i troškova postupka o kojima je odlučeno u prekršajnom nalogu, smatrat će se da je odustao od prigovora. U tome se predmetu ne mogu podnositi drugi pravni lijekovi osim zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Ako je okrivljenik platio samo novčanu kaznu, podneseni će se prigovor smatrati žalbom na odluku o naknadi štete i troškovima postupka.

Nepravovremeni, nepotpuni (npr. za koji se ne može utvrditi na koji se prekršajni nalog odnosi) i nedopušteni prigovor odbacit će rješenjem tijelo koje je izdalo prekršajni nalog. Protiv tog rješenja dopuštena je žalba Visokom prekršajnom sudu.

Ako prigovor ne odbaci, državni odvjetnik ili drugo tijelo koje je izdalo prekršajni nalog a nije nadležno za vođenje prekršajnog postupka dostavit će ga bez odgode nadležnom sudu ili tijelu državne uprave koje vodi prekršajni postupak koji će, postupajući sa prekršajnim nalogom kao sa optužnim prtijedlogom ovlaštene osobe, započeti i dovršiti postupak protiv osobe protiv koje je izdan taj nalog. Izdavatelj prekršajnog naloga ima u tom postupku položaj stranke. Ako se radi o prekršajnom nalogu suda ili tijela državne uprave nadležnog za vođenje prekršajnog postupka, tada će oni po prigovoru provesti prekršajni postupak. Nakon otvaranja glavne rasprave odnosno prije ispitivanja okrivljenika izdani će se prekršajni nalog rješenjem staviti izvan snage.³⁶

Važno je istaći da sud ili tijelo državne uprave koje vodi prekršajni postupak nije vezano obilježjem prekršaja, kao ni vrstom i visinom kazne ili druge mjere iz prekršajnog naloga. Ovdje ne vrijedi zabrana *reformatio in peius*, te se može izreći i teža kazna od one koja je izrečena

³⁶ Protiv rješenja o stavljanju izvan snage prekršajnog naloga nije dopuštena žalba.

prekršajnim nalogom. Svrha je takve odredbe da počinitelji prekršaja radije prihvate prekršajni nalog ako su doista krivi nego da se nepotrebno upuštaju u prekršajni postupak.

20. OBVEZNI PREKRŠAJNI NALOG

120. Ovlašteni tužitelji, a prije pokretanja prekršajnog postupka protiv počinitelja prekršaja, uključivši i maloljetnika, obvezno će izdati prekršajni nalog (obavezni prekršajni nalog) za: (a) prekršaj propisan odlukom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i za (b) prekršaj propisan zakonom za koji je kao kazna propisana samo novčana kazna do 2.000,00 kuna za fizičku osobu, do 5.000,00 kuna za počinitelja prekršaja fizičku osobu obrtnika i osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, do 10.000,00 kuna za pravnu osobu i do 5.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi.³⁷

Obveznim prekršajnim nalogom može se osim kazne odrediti naknada paušalne svote troškova za izdavanje prekršajnog naloga do 100,00 kuna i troškovi nastali utvrđivanjem prekršaja upotrebom tehničkih sredstava ili provođenjem potrebnih analiza i vještačenja.

Ako je ovlašteni tužitelj umjesto obaveznog prekršajnog naloga podnio optužni prijedlog, sud će taj optužni prijedlog odbaciti.

U slučaju kada je prekršaj propisan odlukom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave a ovlašteni tužitelj je osoba s javnim ovlastima ili oštećenik, ovlašteni će tužitelj nadležnom tijelu lokalne i područne (regionalne) samouprave podnijeti zahtjev za izdavanje obaveznog prekršajnog naloga.

Ako je prekršaj propisan zakonom, a ovlašteni tužitelj je pravna osoba s javnim ovlastima ili oštećenik, ne primjenjuju se odredbe o obaveznom izdavanju prekršajnog naloga.

a) Prigovor protiv obaveznog prekršajnog naloga

121. Prigovor protiv obaveznog prekršajnog naloga mogu u roku od osam dana podnijeti okrivljenik, branitelj, kao i sve osobe koje su ovlaštene na ponošenje žalbe protiv presude.

Prigovor se podnosi tijelu koje ga je izdalo. Pravodoban i od ovlaštene osobe podnesen prigovor zadržava izvršenje prekršajnog naloga.

Prigovor se može podnijeti kako zbog poricanja prekršaja, tako i zbog izrečene odnosno primijenjene prekršajne sankcije ili određenih troškova u povodu izdavanja prekršajnog naloga.

³⁷ Ako za prekršaj odgovaraju pravna i u njoj odgovorna osoba, a uvjeti za izdavanje obaveznog prekršajnog naloga postoje samo u odnosu na pravnu osobu, obavezni prekršajni nalog izdat će se i u odnosu na pravnu i u odnosu na odgovornu osobu. Ako uvjeti za izdavanje obaveznog prekršajnog naloga postoje samo u odnosu na odgovornu osobu, neće se izdavati obavezni prekršajni nalog.

U prigovoru zbog poricanja prekršaja podnositelj treba navesti razloge poricanja prekršaja (nije počinio prekršaj, djelo nije prekršaj, postoje okolnosti koje isključuju krivnju).

Ako se prigovor podnosi zbog izrečene odnosno primijenjene prekršajnopravne sankcije ili određenih troškova u povodu izdavanja prekršajnog naloga podnositelj treba obrazložiti prigovor i podnijeti dokaze o činjenicama na kojima temelji prigovor.

b) Prethodni postupak po prigovoru i odlučivanje o prigovoru

122. Kada tijelo koje je izdalo prekršajni nalog primi prigovor protiv prekršajnog naloga bez odgode će ga zajedno sa spisom predmeta dostaviti prekršajnom sudu nadležnom prema mjestu počinjenja prekršaja.

Sud će rješenjem odbaciti nepravodoban i nedopušten prigovor te prigovor kojemu se ne može ustanoviti podnositelj ili prekršajni nalog protiv kojeg se prigovor podnosi. Ako prigovor ne sadrži potpis podnositelja, sud će pozvati podnositelja da ga potpiše u roku od 8 dana, a ako to ne učini, prigovor će se odbaciti. Protiv rješenja o odbacivanju prigovora nije dopuštena žalba.

Ako ga nije odbacio, sud prigovor uzima u razmatranje. Pri tom provodi žurni postupak i donosi presudu protiv koje nije dopuštena žalba.

Ako je prigovor podnesen zbog izrečene kazne ili troškova postupka, sud će izvan rasprave ili žurnog postupka: presudom odbiti prigovor i potvrditi prekršajni nalog, ako nađe da prigovor nije osnovan ili presudom preinačiti prekršajni nalog u pogledu odluke o kazni ili troškovima postupka, ako nađe da je prigovor dijelom ili u cijelosti osnovan.

21. NAPLATA NOVČANE KAZNE NA MJESTU POČINJENJA PREKRŠAJA

123. Kada postoje uvjeti da ovlaštena službena osoba policije, inspeksijskih službi i drugih tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave, te pravnih osoba s javnim ovlastima izdaju prekršajni nalog, mogu novčanu kaznu, štetu ili troškove naplatiti od počinitelja prekršaja odmah, bez prekršajnog naloga. Na mjestu počinjenja prekršaja, odnosno na mjestu inspeksijskog ili drugog nadzora može se naplatiti samo cjelokupan iznos novčane kazne, zajedno s eventualnom štetom i troškovima. O takvoj naplati izdaje se potvrda.

Tek ako počinitelj prekršaja ne pristane platiti novčanu kaznu, štetu ili troškove na mjestu izvršenja prekršaja, odnosno mjestu inspeksijskog ili drugog nadzora, izdat će mu se prekršajni nalog s uputom da plaćanje može izvršiti u roku od 8 dana od dana kad je počinio prekršaj.

Novčana se kazna može naplatiti na mjestu počinjenja prekršaja ako je riječ o prekršaju za koji je propisana novčana kazna do 1.000,00 za fizičku i odgovornu osobu u pravnoj osobi te do 10.000,00 kuna za pravnu osobu i s njom izjednačene subjekte, a službena je osoba ovlaštenog tužitelja, osim oštećenika, prekršaj utvrdila: obavljanjem nadzora u okviru svoje nadležnosti, ili neposrednim opažanjem, ili uporabom tehničkih uređaja, ili pregledom vjerodostojne dokumentacije.

22. IZVRŠENJE ODLUKA O PREKRŠAJU I IZVRŠENJE ZAŠTITNIH MJERA

124. Odluke o prekršaju ili odluke donesene u prekršajnom postupku izvršavaju ili sud ili tijelo državne uprave koje je nadležno za vođenje prekršajnog postupka ili na njihov zahtjev drugo nadležno tijelo. Presude se izvršavaju nakon što su postala pravomoćna i izvršna, a rješenja nakon što su postala pravomoćna. Naredbe se izvršavaju odmah, ako tijelo koje je izdalo ne odredi drukčije.

Sukladno Prekršajnom zakonu (čl. 151.) presuda postaje pravomoćna :

(a) danom protoka žalbenog roka u slučaju ako žalba nije podnesena ili je žalba podnesena nakon isteka tog roka, ili kad žalba nije dopuštena,

(b) danom odricanja od prava na žalbu, odustanka od podnesene žalbe ili odbijanja podnesene žalbe.

Presuda je izvršna nakon što je

(a) postala pravomoćna,

(b) uručena osuđeniku,

(c) protekao rok za njezino dragovoljno izvršenje, ako je to određeno presudom, te

(d) utvrđeno da nema zakonskih smetnji za njezino izvršenje.

Rješenje postaje pravomoćno kad se više ne može pobijati žalbom ili kada žalba nije dopuštena.

a) Postupak za izvršenje kazne zatvora

125. Kaznu zatvora izvršava ustanova za izdržavanje kazne zatvora nadležna za to prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora. Osuđenika rješenjem upućuje u tu ustanovu prekršajni sud na području kojeg osuđenik ima prebivalište ili boravište. Ako je presudu u prvom stupnju donio prekršajni sud koji nije nadležan uputiti osuđenika na izdržavanje kazne zatvora, tada će taj sud dostaviti ovjereni prijepis presude s klauzulom pravomoćnosti prekršajnom sudu nadležnom za upućivanje osuđenika na izdržavanje te kazne zatvora.

Način i tijek izdržavanja zatvora provodi se u svemu prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora.

b) Postupak za izvršenje novčane kazne

126. Novčanu kaznu, troškove prekršajnog postupka ili oduzetu imovinsku korist prema pravomoćnoj odluci o prekršaju prisilno naplaćuje porezna uprava – odjel za prisilnu naplatu nadležna prema mjestu prebivališta ili boravišta odnosno sjedišta osuđenika, ako osuđenik prema pravomoćnoj odluci o prekršaju nije u određenom roku to platio u cijelosti. Da bi porezna uprava mogla provesti postupak prisilne naplate, sud ili drugo tijelo koji su u prvom stupnju donijeli o tome pravomoćnu odluku postaviti će nadležnoj poreznoj upravi-odjelu za prisilnu naplatu pisani zahtjev za prisilnu naplatu. Uz pisani zahtjev dostaviti će se ovjereni prijepis pravomoćne odluke s klauzulom pravomoćnosti.

Ako porezna uprava-odjel za prisilnu naplatu ni u roku od jedne godine od zaprimanja zahtjeva za prisilnu naplatu u cijelosti ili djelomično ne naplati novčanu kaznu, bez odgode će, osim za osuđenika pravnu osobu i maloljetnog osuđenika, podnositelju pisanog zahtjeva vratiti zahtjev s obavješću da nije uspjela u cijelosti ili djelomično prisilna naplata novčane kazne.

Kada zaprimi takvu obavijest, sud prema mjestu prebivališta ili boravišta osuđenika, bez odgode će donijeti rješenje kojim će:

1. odrediti zamjenu novčane kazne zatvorom (tzv. supletorni zatvor) ili radom za opće dobro na slobodi i

2. uputiti osuđenika na izdržavanje tako određenog zatvora ili rada za opće dobro na slobodi.

Osuđeniku koji nije u određenom roku platio novčanu kaznu, zakonom se može propisati uskrata izdavanja ili produljenja pojedine dozvole, registracije, ili potvrde iz službene evidencije iz onog upravnog područja u kojem je bio počinjen prekršaj za koji nije plaćena novčana kazna.³⁸ Uskrata može trajati sve do plaćanja novčane kazne, ali ne nakon što je nastupila zastara izvršenja novčane kazne ili dok osuđenik nije stupio na izvršavanje zatvora ili rada za opće dobro na slobodi.

Protiv rješenja o zamjeni novčane kazne dopuštena je žalba.

Nadležnost i način izvršavanja rada za opće dobro na slobodi, zaštitnih mjera, odgojnih mjera, maloljetničkog. zatvora i zaštitnog nadzora uz uvjetnu osudu uređuje se posebnim zakonom.

Nakon smrti osuđenika, ne pokreće se postupak za izvršavanje prekršajnopравnih sankcija. Ako je postupak u tijeku, rješenjem suda ili drugog tijela na čiji zahtjev je pokrenut obustaviti će se.

Ako je uz pravomoćnu odluku izrečena zaštitna mjera oduzimanja predmeta, sud koji je izrekao prvostupanjsku odluku odlučiti će hoće li se takvi predmeti prodati prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak ili će se predati kriminalističkom muzeju odnosno drugoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobiven prodajom predmeta unosi se u proračunska sredstva.

³⁸ Ovu uskratu nije moguće primijeniti u području službenih evidencija koje se tiču osobnih (statusnih) prava, ili onih koje služe slobodi kretanja, ostvarivanju prava iz rada, mirovinskog i socijalnog osiguranja ili čijim bi se neizdavanjem ugrozilo zdravlje ili sigurnost građana.

KAZALO POJMOVA

A

Actones liberae in causa, 21

Adhezijski postupak

- v. Imovinskopravni zahtjev

Admonitivne sankcije, 30, 37

- v. Mjere upozorenja
- v. Odgojne mjere prema maloljetnicimai

Akuzatorno načelo, 2, 83

B

Beneficium novorum, 105

Bitna povreda prekršajnog postupka, 106

Blaže kažnjavanje

- kod prekoračenja nužne obrane, 14
- kod smanjene ubrojivosti, 21
- kod zablude o protupravnosti, 24
- za prekršaje počinjene nečinjenjem, 11

Branitelj okrivljenika, 63

- ovlasti, 63
- pravo predlaganja dokaza i završni prijedlog, 89

Brisanje iz prekršajne evidencije

- odluke o prekršaju, 39

D

Delegacija nadležnosti

- v. Nadležnost sudova i tijela državne uprave

Dokazivanje

- izvidi prekršaja, 82
- nezakoniti dokazi, 49
- pravo predlaganja dokaza, 89
- prikupljanje dokaza u provođenju nadzora, 82
- red izvođenja dokaza, 88

Dostava, 67**Dovedbeni nalog, 72****Dovođenje, 72**

- v. Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika

Državni odvjetnik, 59, 117**E****Ekonomičnost postupka, 48**

- v. Načela prekršajnog postupka

Error facti*, 24**Error iuris*, 24**

- v. Krivnja
- v. Svijest o protupravnosti djela

F***Forum delegatum*, 54**

- v. Nadležnost sudova i tijela državne uprave

Glavna rasprava

- načelo javnosti, 87
- određivanje, 86
- početak, 88
- pravo predlaganja dokaza i završni govor stranaka, 89
- priprema za glavnu raspravu, 83
- red izvođenja dokaza, 88

I

Imovinskopravni zahtjev, 90

***In dubio pro reo*, 43**

- v. Pretpostavka okrivljenikove nedužnosti

Inkvizitorno načelo, 99

Izuzeće

- apsolutni razlozi, 56
- odlučivanje o izuzeću, 56
- relativni razlozi, 56

Izvanredni pravni lijekovi, 109

- obnova postupka, 110
- zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne, 111
- zahtjev za zaštitu zakonitosti, 112

Izvidiprekršaja i prikupljanje dokaza, 82

Izvršenje odluke o prekršaju

- izvršenje kazne zatvora, 125
- izvršenje odluka donesenih tijekom postupka, 124
- zamjena novčane kazne zatvorom ili radom za opće dobro, 126

J

Jamstvo, 74

- v. Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika

Jezik i pismo u postupku

- v. Načela prekršajnog postupka

K

Kazne

- izbor vrste i mjere, 33
- kazna maloljetničkog zatvora, 37
- kazna zatvora, 29

- novčana kazna, 28
- novčana kazna maloljetnicima, 37
- opća svrha, 26
- ublažavanje, 35
- v. Primjena prekršajnopравnih sankcija

Krajnja nužda, 15

Krivnja

- načelo krivnje, 20
- namjera i nehaj, 23
- svijest o protupравnosti djela, 24
- ubroјivost, 21

M

Maloljetnici

- prekršajni postupak prema maloljetnicima, 114, 115
- primjena materijalnopравnih odredbi, 37
- primjena prekršajnopравnih sankcija, 37

Mjere opreza, 73

- v. Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika

Mjere upozorenja

- opomena, 30
- uvjetna osuda, 30

Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika i uspješno provođenje prekršajnog postupka

- dovođenje, 72
- jamstvo, 74
- mjere opreza, 73
- potraga, 77
- pozivanje, 71
- tјeralica, 78
- uhićenje, 75
- zadržavanje, 76

Mjesna nadležnost

- v. Nadležnost sudova i tijela državne uprave

N

Načela prekršajnog postupka

- dužnost utvrđivanja svih važnih činjenica, 47
- upotreba hrvatskog jezika i latiničnog pisma u postupku, 46
- načelo ekonomičnosti postupka i spriječavanje zloupotrebe prava, 47
- nezakonitost dokaza, 49
- pouka o pravima u postupku, 50
- pravo okrivljenika na obranu, 44
- pretpostavka okrivljenikove nedužnosti, 43

Načelo zakonitosti, 4

Nadležnost sudova i tijela državne uprave

- mjesna nadležnost, 53
- nenadležnost, 55
- prijenos (delegacija) nadležnosti, 54
- stvarna nadležnost, 52
- sukob nadležnosti, 55

Namjera

- v. Krivnja

Nehaj

- v. Krivnja

Nemogućnost primjene prekršajnogprava, 8

Normiranje prekršaja

- općenito, 1
- razvoj u Hrvatskoj, 2, 3
- v. Propisivanje prekršaja i prekršajnopравnih sankcija

Novčana kazna, 28

- naplata na mjestu počinjenja prekršaja, 123
- novčana kazna maloljetnicima, 37

Nulla poena sine culpa

- v. Krivnja

Nullum crimen nulla poena sine lege

- v. Načelo zakonitosti

Nužna obrana, 14

O

Obavezna primjena blažeg zakona, 5

Obvezni prekršajni nalog, 120

- prigovor, 121
- prethodni postupak, 122
- v. Prekršajni nalog

Obnova postupka, 110

- v. Izvanredni pravni lijekovi

Odgojne mjere prema maloljetnicima, 32, 37

Odgovornost i kažnjavanje pravnih osoba, 36

Oduzimanje imovinske koristi, 38

Okrivljenik, 62

- pravo na obranu, 44

Optužni prijedlog

- ispitivanje, 85
- sadržaj, 84
- v. Tužitelj ovlašteni

Oštećenik, 61

P

Podnesci, 64

Pokušaj prekršaja, 17

Postupak prema maloljetnicima

- v. Maloljetnici

Potraga, 77

- v. Mjere za osiguranje provedbe postupka i izvršenja kazne

Povrat u prijašnje stanje, 66**Pozivanje, 71**

- v. Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika i uspješno provođenje prekršajnog postupka

Praesumptio innocentiae

- v. Pretpostavka okrivljenikove nedužnosti

Pravna osoba

- primjena prekršajnog prava prema pravnim osobama, 36

Pravomoćnost odluke o prekršaju, 124**Pravo okrivljenika na obranu, 44**

- v. Načela prekršajnog postupka

Prekršaj

- pojam, 10
- razlika između prekršaja i kaznenih djela, 1
- vrijeme i mjesto počinjenja, 12
- vrste, 11
- v. Pokušaj prekršaja
- v. Protupravnost i isključenje protupravnosti
- v. Stjecaj prekršaja

Prekršajna evidencija, 40**Prekršajni nalog**

- opći uvjeti izdavanja, 116
- ovlaštenici za izdavanje, 117
- prigovor, 119
- sadržaj, 118
- v. Obvezni prekršajni nalog

Prekršajni postupak pred tijelima državne uprave

- pokretanje, 99
- primjena propisa o vođenju postupka, 99
- vođenje postupka, 100
- v. Rješenje o prekršaju

Prekršajni postupak u prvom stupnju

- pokretanje prekršajnog postupka, 83
- v. Optužni prijedlog
- v. Tijek postupka
- v. Prekršajni postupak pred tijelima državne uprave

Prekršajni sud

- delegacija nadležnosti, 54
- mjesna nadležnost, 55
- sastav suda, 52
- stvarna nadležnost, 52
- sukob nadležnosti, 55

Presuda

- izrada i dostava, 96
- izvršenje, 124, 125, 126
- odbijanje optužbe, 93
- oslobađajuća, 94
- osuđujuća, 95
- sadržaj, 97

Prethodno pitanje, 51

Pretpostavka okrivljenikove nedužnosti, 43

- v. Načela prekršajnog postupka

Primjena prekršajnopравnih sankcija

- izbor vrste i mjere kazne, 33
- odmjeravanje kazne, 33
- prisilna naplata i zamjena novčane kazne, 33
- ublažavanje kazne, 35
- zamjena i prisilno izvršenje novčane kazne i globe, 36

Privremeno oduzimanje predmeta, 89

- v. Pojedine radnje u postupku

Propisivanje prekršaja i prekršajnih sankcija, 7

Prostorno (teritorijalno) važenje propisa o prekršajima, 8

Protupravnost i isključenje protupravnosti

- krajnja nužda, 15

- nužna obrana, 14
- sila i prijetnja, 16

R

Rad drugostupanjskog suda u povodu žalbe

- odbacivanje žalbe, 108
- odbijanje žalbe, 108
- ukidanje prvostupanjske odluke, 108

Rad za opće dobro¹²⁶

- v. Izvršenje odluke o prekršaju

Razgledavanje spisa, 66

Rehabilitacija, 39

Rješenje o prekršaju

- oblik rješenja o prekršaju, 101
- rješenje kojim se okrivljenik proglašava krivim, 101
- rješenje o obustavi postupka, 101
- v. Prekršajni postupak pred tijelima državne uprave

Rokovi u postupku, 68

S

Sankcije prekršajnopravne

- opća svrha, 26
- prema maloljetnicima, 37
- vrste, 25
- v. Kazne
- v. Mjere upozorenja
- v. Odgojne mjere prema maloljetnicima
- v. Primjena prekršajnopравnih sankcija
- v. Zaštitne mjere

Stjecaj prekršaja

- idealni, 19
- realni, 19

Stranke, 57

- okrivljenik, 62
- ovlašteni tužitelj, 58, 59, 60, 61
- završni govor, 89

Stvarna nadležnost

- v. Nadležnost sudova i tijela državne uprave

Sudioništvo

- pomagatelj, 18
- poticatelj, 18
- supočinitelj, 18

Sukob nadležnosti

- v. Nadležnost sudova i tijela državne uprave

Supletorni zatvor, 126

- v. Izvršenje odluke o prekršaju

Svijest o protupravnosti djela, 24

- v. Krivnja

T**Tijek postupka**

- javnost glavne rasprave, 87
- određivanje glavne rasprave, 86
- početak glavne rasprave i red izvođenja dokaza, 88
- pravo predlaganja dokaza i završnogovor stranaka, 89
- pripremno ročište, 86

Tjeralica, 78

- v. Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika i uspješno provođenje prekršajnog postupka

Troškovi postupka

- naplata na mjestu počinjenja prekršaja, 123
- odlučivanje o troškovima postupka, 81
- sadržaj troškova postupka, 79
- obveznik plaćanja, 80

Tužitelj, ovlašteni, 58

- državni odvjetnik, 59
- oštećenik tužitelj, 61
- pravna osoba s javnim ovlastima, 60
- tijelo državne uprave, 60

U

Ubrojivost, 21

- samoskrivljena neubrojivost, 22
- v. Krivnja

Uhićenje, 75

- v. Mjere za osiguranje nazočnosti okrivljenika i uspješno provođenje prekršajnog postupka

Uvjetna osuda, 30

- v. Mjere upozorenja

Z

Zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne, 111

- v. Izvanredni pravni lijekovi

Zahtjev za zaštitu zakonitosti, 112

- v. Izvanredni pravni lijekovi

Zapisnik

- o radnjama u postupku, 65
- o vijećanju i glasovanju, 65

Zastara

- prekršajnog progona, 9
- zastara izvršenja izrečenih sankcija, 9

Zaštitne mjere, 31

- primjenjene prema maloljetniku, 37
- izvršenje, 126

Ž**Žalba**

- ovlaštenici za podnošenje žalbe, 103
- rad prvostupanjskog suda ili tijela državne uprave u povodu žalbe, 107
- rok za žalbu, 104
- sadržaj žalbe, 105
- žalbene osnove, 106
- v. Rad drugostupanjskog suda u povodu žalbe

Žurni postupak, 113

PREGLED VAŽNIJE LITERATURE I PRAVNIH IZVORA

- Babac, B., Upravno pravo: Odabrana poglavlja iz teorije i praxisa, Osijek, 2004.
- Babac, B., Upravno postupovno pravo: Odabrana poglavlja, Osijek, 1998.
- Borković, I., Upravno pravo, VII izdanje, Zagreb, Narodne novine, 2002.
- Horvatić, Ž., Novo prijestupovno i prekršajno pravo kao dio hrvatskog kaznenopravnog sustava, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol. 8, br. 1/2001., str. 5-20.
- Horvatić, Ž., Temeljna polazišta za preuređenje hrvatskog prijestupovnog i prekršajnog prava, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Vol. 6, br. 2, 1999, str. 429-443.
- Josipović, I., Neki organizacijski i postupovni aspekti reforme prekršajnog prava u svjetlu mitovi koji (ne) mogu biti temelj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Vol. 6, br. 2, 1999, str. 445-460.
- Josipović, I., Novi prekršajni i prijestupovni postupak: Kreativna inovacija ili nedomišljen eksperiment, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol. 8, br. 1/2001., str. 343-352.
- Josipović, I., Prekršajni zakon, Narodne novine, Zagreb, 2002.
- Kamarić, M. – Festić, I., Upravno pravo: Opšti dio, Sarajevo, 2004.
- Kovačić, A., Pravnopovijesni prikaz prekršajnog i prijestupovnog prava u Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol. 8, br. 1/2001., str. 21-39.
- Krbek, I., Pravo jugoslavenske javne uprave, III knjiga: Funkcioniranje i upravni spor, Zagreb, Birozavod, 1962.
- Krleža Jurišić, A., Ustrojbena, funkcionalna i statusna pitanja prekršajnih sudova i upravnih tijela, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol. 8, br. 1/2001., str. 391-396.
- Marković, B., Carinski i porezni prekršaji u upravnom sporu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol. 8, br. 1/2001., str. 479-497.
- Nikolić, R., O nekim neprihvatljivim rješenjima u novom prekršajnom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini, Pravna misao, Sarajevo, 2006, br. 9-10, str. 15-24.
- Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2004.
- Pavišić, B., Komentar Zakona o kaznenom postupku, Rijeka, 2005.
- Pavišić, B. – Grozdanić, V., Osnove kaznenog prava i postupka, Rijeka, 2001.
- Perković, M. – Josipović, J., Postupak za financijske prekršaje de lege lata i de lege ferenda, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol. 8, br. 1/2001., str. 465-478.
- Potočki, S., Osnovni zakon o prekršajima s komentarom, Narodne novine, Zagreb, 1962. i 1970.
- Prekršajni zakon i prekršajne sankcije za poslovne subjekte, „Propisi.hr“, časopis za pravnu praksu, Zagreb, 2008, br. 4.
- Tomašević, G.-Krapac, D., Gluščić, S., Kazneno procesno pravo, Zagreb, Narodne novine, 2005.

Veić, P. – Glušćić, S., Prekršajno pravo: Opći dio, Zagreb, Narodne novine, 2009.

Veić, P., Kritički osvrt ne neke propise Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol. 8, br. 1/2001., str. 431-440.

Widdershoven, R., Encroachment of Criminal Law in Administrative Law in the Netherlands, Electronic Journal of Comparative Law, Vol. 6.4, December 2002., str. 447

Bečka konvencija o diplomatskim odnosima iz 1961. godine („Narodne novine – Međunarodni ugovori“, br. 12/93.)

Bečka konvencija o konzularnim odnosima iz 1963. godine („Narodne novine – Međunarodni ugovori“, br. 12/93.)

Kazneni zakon („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07. i 152/08.)

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Rim, 4.studenoga 1950.), te Protokol br. 1 (Pariz, 20. ožujka 1952.), protokol br. 4 (Strasbourg, 16. rujna 1963.), Protokol br. 6 (Strasbourg, 28. travnja 1983.) i Protokol br. 7 (Strasbourg, 22. studenog 1984.) uz tu Konvenciju (pročišćeni tekst, „Narodne novine – Međunarodni ugovori“, br. 6/99., 8/99.).

Pomorski zakonik („Narodne novine“, br. 181/04. i 146/08.)

Prekršajni zakon („Narodne novine“, br. 107/07.)

Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst, „Narodne novine“, 41/01.)

Zakon o carinskoj službi („Narodne novine“, br. 83/09.)

Zakon o financijskoj policiji („Narodne novine“, br. 177/04.)

Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 152/08. i 83/09.)

Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira (pročišćeni tekst, Narodne novine, br. 5/90., 30/90. (ispr.), 47/90.)

Zakon o strancima („Narodne novine“, br. 79/07.)

Zakon o sudovima za mladež („Narodne novine“, br. 11/97., 27/98., 12/02.)